龍樹菩薩口述聖普賢行大願王釋

藏文漢譯對照本繁體

龍樹菩薩口述聖普賢行大願王釋

【題解】

佛陀開悟後，於禪定境界中，為文殊、普賢等諸大菩薩摩訶薩宣說諸法真如的體、相、用。其內容後經結集，就成為《大方廣佛華嚴經》（簡稱《華嚴經》）。

此經素有「經中之王」的美譽。漢傳佛教常有「不讀華嚴，不知佛家之富貴」的說法，這是由於《華嚴經》所開顯的，乃是究竟法界事相與實相互涉互入，圓融、無礙、平等的妙法。

《華嚴經》分為廣、中、略三種版本。現今流通者，據傳乃龍樹菩薩（Nāgārjuna, circa. 150–250 CE）從龍宮請回的略本，凡十萬偈、四十八品。唐代清涼國師（澄觀法師，737-838/ 738-839）曾說：「西域相傳云：『〈普賢行願讚〉為略《華嚴經》，《大方廣佛華嚴經》為廣〈普賢行願讚〉。』」（《華嚴經行願品疏鈔》卷二，CBETA, X05, no. 229）可見〈普賢行願讚〉（即本文所注釋的對象——〈聖普賢行大願王〉之別稱）即是《華嚴經》之精華。細讀此中內容，可知此普賢行願已盡括一切大乘願與菩薩行，不愧其「大願王」之美稱。

據傳，過去在印度至少曾有七部〈聖普賢行大願王〉的注釋，但如今仍傳世者，僅存五部藏文本，收錄於《丹珠爾大藏經》當中。此部釋論，即是此五部之一，為龍樹菩薩口述而成，應係最早且最為權威的〈聖普賢行大願王〉注釋。

印度論典常見的費解處之一，為科判隱晦、不易梳理。至於本〈釋〉，則不唯成書年代最早而顯得分外珍貴，內文更具有條理清晰的架構以及言簡意賅的文字，藉此映現〈普賢行願讚〉之要旨。此乃本〈釋〉有別於其他印度論典的特色之一。

普賢行願以「十大願王」（即本〈釋〉所說的十事或十項涵義）為經線，貫串

一切成佛之道。在漢地，天臺宗本即奉《華嚴經》為根本經典，以此判教、修學，〈普賢行願讚〉更是必修功課。在藏地，〈聖普賢行大願王〉同樣受到所有宗派學人的重視，每座道場無不以此為日課，可見此大願王之重要性。

在藏地，關於此文的注釋雖然不多，但皆以印度釋論為本、加以發揮而成。由此可知：學習印度釋論，對於直接理解此〈行願讚〉的文義而言，是何等關鍵之事。

於本〈釋〉中，每一段落的本頌引文，乃原〈釋〉所無，係為裨於閱讀與比對所另行添入的。至於各段落的科判標示，則是根據本〈釋〉內文所提示之結構，整理、編號而成。

本頌的梵文本，參考：P.L. Vaidya, *Gaṇḍavyūhasūtram*, Darbhanga: The Mithila Institute, 1960 (Buddhist Sanskrit Texts No. 5)

本頌的藏譯本，以德格版《甘珠爾大藏經》所藏標號 D1095 經為底本，並以同樣收錄於該叢書的 D4377（同經重出）對勘。

本〈釋〉所引本頌譯文，則以流通較廣、許多行者皆能朗朗上口的唐・般若所譯《大方廣佛華嚴經》（四十華嚴）第四十卷〈入不思議解脫境界普賢行願品〉（CBETA, T10, no. 293，簡稱般若本）為依據。至於所參考的其他漢譯本，則有：東晉天竺三藏佛陀跋陀羅譯《文殊師利發願經》（CBETA, T10, no. 296，簡稱東晉本），以及唐不空譯《普賢菩薩行願讚》（CBETA, T10, no. 297，簡稱不空本）。遇有〈釋〉曾提及，但該譯文所無、他譯文所有之字詞，則酌情參考其他既有漢譯本（以不空本為主），並於註腳處另行說明，而不另行新譯本頌，以裨讀者根據原先的讀誦習慣，比較漢藏諸家論疏，從中獲得更多的啟發。在閱讀本〈釋〉時，相信讀者不難發現，同時參考般若與不空的譯本，交叉比對，更加容易體會本頌的文義。

需要特別說明的是：於對照時，讀者應當也會察覺此一情形：古代漢譯的經文往往存在「前後偈頌內容錯綜」的情形，未必能以句為單位，一一對照至梵文原文或藏文譯本。然而，我們仍可以從〈釋〉當中看出，這種譯文順序的安排與〈釋〉的解釋，其實是十分貼近的——也就是說，「前後偈文的內容，『本來即可』彼此交錯解釋」。因此，在引用本頌時，我們也以「意義相同的前後偈頌」作為劃分的標準，而非死板地以個別偈頌為單位呈現，所以不時會有連續兩頌引文並陳的情形。

又，為裨對照閱讀，凡於〈釋〉中徵引原經偈頌之處，漢譯皆以標楷體呈現。

在譯出龍樹菩薩的此篇〈釋〉，做為吉祥的緣起開端後，本計畫也將陸續公告其餘四部印度祖師所造的釋論，供養十方，祈願藉此因緣，勸請大眾皆能同入普薩行願的浩瀚大海。

科　　判

壹、禮敬諸佛......7
貳、廣修供養......14
參、懺悔業障......17
肆、隨喜功德......18
伍、請轉法輪......19
陸、請佛住世......20
柒、迴向善根......22
捌、普賢願王之別類（支分願）......22
一、意樂願......24
（一）供養如來及圓滿意趣之意樂......24
（二）圓滿淨治佛土之意樂......25
（三）願安樂一切眾生之增上意樂......26
二、不忘覺心願......27
三、無染加行願......32
四、饒益眾生願......34
五、鎧甲願......36
（一）圓成一切佛法......36
（二）隨順眾生之行......37
（三）廣施正法......37
六、會遇同行菩薩願......37
七、令善知識歡喜願......38
八、現前面見如來願......39
九、圓滿受持正法願......40
十、獲無盡藏願......41
十一、趣入願......42
（一）面見並趣入佛土願......43
（二）趣入佛語願......48
（三）趣入如來法輪願......51
（四）趣入歷劫流轉願......52
（五）面見如來願　（六）入如來行境願......52
（七）趣入成就（出現、出生）佛土願......53
（八）趣入往詣如來願......55
十二、力願......58
十三、成就願（對治願）......62
十四、業用願......72
十五、開示隨學願......75

（一）隨學如來之圓滿迴向......75
（二）隨學菩薩之圓滿迴向......76
十六、總結願......79
玖、彼願究竟......80
拾、功德利益......81
一、現世功德利益......81
（一）受持殊勝福德......81
（二）面見如來......83
（三）得獲菩薩同分之緣......84
（四）永盡業障......85
二、來世功德利益......86
（一）攝屬於因之功德利益......86
（二）攝屬於果之功德利益......87
拾壹、圓滿迴向......89
一、菩薩之圓滿迴向......89
二、如來之圓滿迴向......90
三、迴向離障往生......91

[163b.5]༄༅། །རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ཨཱརྱ་བྷ་དྲ་ཙརྱ་པྲ་ཎི་དྷཱ་ན་མ་ཧཱ་རཱ་ཛ་ནི་བནྡྷ་ན།

梵語：Āryabhadracaryapraṇidhānamahārājanibandhana

[163b.5]བོད་སྐད་དུ། འཕགས་པ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོའི་བཤད་སྦྱར།

藏譯：'phags pa bzang po spyod pa'i smon lam gyi rgyal po chen po'i bshad sbyar/

漢譯：普賢[1]行大願王釋

[163b.5]ཀུན་དུ་བཟང་པོ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

敬禮普賢！

[163b.5]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་ལ་དོན་མདོར་བསྡུ་ན་བཅུ་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ལ་ཕྱག་འཚལ་བ་དང་། དེ་ལ་མཆོད་པ་དང་། སྡིག་པ་བཤགས་པ་དང་། བསོད་ནམས་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ་དང་། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་བསྐུལ་བ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་བཞུགས་པར་གསོལ་བ་དང་། དགེ་བའི་རྩ་བ་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་དང་། དེའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་དང་། དེའི་མཐར་ཐུག་པ་དང་། དེའི་ཕན་ཡོན་ནོ། །

普賢行大願王可化約歸納為十事（十項含義）：頂禮如來（禮敬[2]諸佛）、供養於彼（廣修供養）、懺悔罪業（懺悔業障[3]）、隨喜福德（隨喜功德）、請轉法輪、請諸如來住世（請佛住世）、迴向善根，其別類、究竟及功德利益。

---

[1] 普賢：原文做 བཟང་པོ，梵文做 *bhadra*，直譯僅做「賢」。雖然在藏文中，普賢行願常常僅略稱為 བཟང་པོ་སྤྱོད་པ（賢行），但從義理及本〈釋〉的注釋觀之，除了個別涉及字義的解釋外，「賢」都是「普賢」的意思。在漢傳的傳統中，也都將之稱為「普賢」而不單稱「賢」。因此，於本譯文中，凡涉及「賢行」者，皆統一譯為「普賢行」，以符合通常的使用習慣，並能更加精準地反映該詞原義。下同。特此說明。

[2] 禮敬：原文做 དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ལ་ཕྱག་འཚལ་བ，直譯即為「禮敬諸佛」。漢傳通用的十大願王中，通稱為禮敬諸佛，今隨順常例，特於括號中標註漢傳用法，以資對照。以下涉及漢傳常用者，加註原則同於此處，不另行說明。慈舟法師於《普賢行願品親聞記》中有言：「言禮敬者，別講禮字。禮者，體也。即體諒、體貼也。（不作本體解）云何體諒？拜佛時，要體諒佛境，體貼佛心——佛境若何，我即若何拜之；佛三身一際，豎窮橫遍，我即豎窮橫遍，稱性而拜。」可見「禮敬」一詞的，作為廣義的「頂禮」之譯，並無添譯之虞。特此說明。

[3] 業障：梵文做 *karmāvarana*。為三障（惑障、業障、報障）之一。廣義的業障，泛指能蔽障正道的身口意所作之惡，即藏文的 སྡིག་པ（罪業，梵文做 pāpaka, nigha, a-kuśala, aparādha）；狹義則專指五無間罪。此處依廣義解，可兼譯為罪業或業障。

壹、禮敬諸佛

1.

yāvata keci daśaddiśi loke sarvatriyadhvagatā narasiṃhāḥ /

tānahu vandami sarvi aśeṣān kāyatu vāca manena prasannaḥ // 1 //

[262a.1]ཇི་སྙེད་སུ་དག་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ན། །དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་མི་ཡི་སེང་གེ་ཀུན། །

བདག་གིས་མ་ལུས་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ། །ལུས་དང་ངག་ཡིད་དང་བས་ཕྱག་བགྱིའོ། །

【東晉．佛陀跋陀羅】身口意清淨，除滅諸垢穢，一心恭敬禮，十方三世佛。

【唐．般若】所有十方世界中，三世一切人師子，我以清淨身語意，一切遍禮盡無餘。

【唐．不空】所有十方世界中，一切三世人師子，我今禮彼盡無餘，皆以清淨身口意。

[164b.7]དེ་ལ་ཕྱོགས་བཅུ་ཀུན་གྱི་ཞིང་ལ་སོགས་པ་ན་བཞུགས་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ལ་སྤྱིར་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་རྣམ་པར་མ་ཕྱེ་བར་ཕྱག་འཚལ་བའི་དབང་དུ་མཛད་ནས་གསུངས་པ་ནི་ཇི་སྙེད་སུ་དག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

其中，整體而言，以身語意無別而向安住於所有十方世界等諸佛世尊頂禮，而說「所有〔十方世界中〕」等。

[164b.7]ཇི་སྙེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་སྲིད་པ་སྟེ་ཚད་ཇི་ཙམ་ཡིན་པའོ། །དེའི་ཕྱིར་ཚད་ཡོངས་སུ་བཅད་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་སྤྱིའི་སྒྲས་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་གཞལ་དུ་མེད་པ་ཉིད་དུ་སྟོན་པས་གསུངས་པ་ནི་སུ་དག་ཅེས་བྱ་སྟེ། གྲངས་དང་མིང་གི་སྒོ་ནས་ཚད་ལས་འདས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་བཅུ་པོ་རྣམས་ཀྱི་འགྲོ་བ་ནའོ། །

「所有」泛指「只要是……」，也即〔表達〕「如此的範圍」之義，以之便能確定〔所指涉的〕範圍。於是，藉由總稱而說諸佛世尊不可估量，故名「彼等某某」（表關係代名詞）[4]，也就是從數量及名字方面表達「超出範圍」的意思。「十方世界中」是指在十方的眾生趣之中。

[164a.2]དུས་གསུམ་ཀུན་གཤེགས་མི་ཡི་སེང་གེ་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་དུས་གསུམ་པོར་གྱུར་པ་མཐའ་དག་སྟེ། དུས་གསུམ་ན་བཞུགས་པ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །མིའི་སེང་གེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐམས་ཅད་ལ་འཇིགས་པ་དང་བྲལ་ཞིང་གང་ལས་ཀྱང་དོགས་པ་མེད་པ་ནི་སེང་གེ་ཞེས་བྱའོ། །སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱང་ལྷ་དང་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་ན་དེ་དང་འདྲ་བ་ཡིན་ཏེ། དེས་ན་སེང་གེ་དང་འདྲ་བས་སེང་གེའོ། །

「三世一切人師子」包括一切三世者——亦即「諸位安住於三世者」（三世諸

[4] 彼等某某：原文寫做，སུ་དག，直譯為「誰……」。在此表示關係代名詞，指代「所有十方世界中的三世一切人師子（諸佛世尊）」。由於漢文的結構中，並不需要使用這種關係代名詞便能清楚所指代的主詞，所以在此僅依本頌原譯的原字直譯，但在本頌原譯之中看不到這些文字。特此說明。

佛）。「人師子」：對於一切皆無所畏懼，對於任何事物皆無疑慮，故名「師子[5]」。而在包括天人的世間之中，諸佛世尊與之（獅子）相仿，因此，由於「猶如獅子」，故稱〔佛世尊〕為「師子」。

[164a.3]མི་རྣམས་སུ་སྐྱེ་བ་ཀུན་དུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་དེ་དག་ནི་མི་ཡང་ཡིན་པས་ན་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ནི་མིའི་སེང་གེ་ཡིན་ནོ། །

為了要顯示「生生世世於眾人之中」的意思，加上他們（諸佛）也是人，所以諸佛世尊乃是「人師子」

[164a.4]དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་གིས་ཕྱག་བགྱིས་ཏེ་རབ་ཏུ་འདུད་དོ། །

我禮敬彼等（諸佛）全體（我〔以清淨身語意，〕一切遍禮〔盡無餘〕），這是最敬禮。

[164a.4]བརྗོད་པར་འདོད་པའི་དབང་གིས་ཕྱོགས་གཅིག་བརྗོད་པས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྒྲ་མཐོང་བ་དེས་ན་ལྷག་མ་མ་ལུས་པ་(ཡངས་/ཡོངས་)ཡོངས་སུ་གཟུང་བའི་དོན་དུ་མ་ལུས་ཞེས་གསུངས་སོ། །

由於試圖表達，而以片面詮說，〔如此〕便表達了「一切」的含意。因此「完全盡括、無有遺餘」，故說「盡無餘」。

[164a.5]ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་རབ་ཏུ་དང་བ་ནི་མཆོག་ཏུ་དང་བར་གྱུར་པ་སྟེ། སེམས་རབ་ཏུ་དང་བས་ཀུན་ནས་བསླང་བའི་ཕྱིར་ལུས་དང་ངག་ཀྱང་རབ་ཏུ་དང་བ་ཡིན་ནོ། །

「以清淨[6]身語意」，是最為清淨的——由於是從「清淨意」所發起，因此身及語也是清淨的。

[5] 師子：原文寫做 སེང་གེ，梵文做 siṃha，巴利語做 sīha，即獅子，用以稱呼佛陀。「師」是獅的古字，也是異體字，故於佛經中多見「師子」。

[6] 清淨：原文寫做 རབ་ཏུ་དང་བ，梵文做 *prasāda*。該詞譯做藏文時，རབ་ཏུ་དང་བ 與 དང་བ 二譯皆有。通行的藏譯本頌，譯做 དང་བ。

2.

kṣetrarajopamakāyapramāṇaiḥ sarvajināna karomi praṇāmam /

sarvajinābhimukhena manena bhadracarīpraṇidhānabalena // 2 //

[262b.7]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་སྟོབས་དག་གིས། །རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཡིད་ཀྱིས[7]མངོན་སུམ་དུ། །

ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་ལུས་རབ་བཏུད་པ་ཡིས། །རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

【東晉】普賢願力故，悉覩見諸佛，一一如來所，一切剎塵禮。

【般若】普賢行願威神力，普現一切如來前，一身復現剎塵身，一一遍禮剎塵佛。

【不空】身如剎土微塵數，一切如來我悉禮，皆以心意對諸佛，以此普賢行願力。

[164a.5]ད་ནི་ལུས་ལ་སོགས་པ་སོ་སོ་རྣམ་པར་ཕྱེ་བས་ཕྱག་འཚལ་བ་གསུངས་ཏེ། དེ་ལ་རེ་ཞིག་ལུས་ཀྱིས་ཕྱག་འཚལ་བ་ནི། ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་ལུས་རབ་བཏུད་པ་ཡིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་ལུས་རབ་ཏུ་བཏུད་པས་སོ། །

今〔普賢菩薩〕說身〔語意〕等個別頂禮。其中，關於身頂禮，說「一身復現剎塵身」等，也就是以等同佛剎微塵數的身作頂禮。

[164a.6]སྙེད་ཀྱི་སྒྲས་ནི་འདིར་དཔེ་དང་མཐུན་པའི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ཏེ་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

在此，以「如……」[8]一詞，是〔表示〕與喻依（譬喻）一致的同義詞〔用法〕，因為〔微塵數與身數二者之間〕是沒有區別的。

[164a.7]ཕྱོགས་བཅུ་དུས་གསུམ་དུ་སོན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་ཞིང་དེའི་གྲངས་ཀྱི་ལུས་རབ་ཏུ་བཏུད་པས། རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པའི་དགྲ་ལས་རྒྱལ་བའི་ཕྱིར་དང་བདུད་ལས་རྒྱལ་བའི་ཕྱིར་ན་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ལ་རྒྱལ་བ་ཞེས་བརྗོད་དེ། ཇི་སྐད་དུ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས། སྡིག་པའི་ཆོས་ལས་ང་རྒྱལ་ཏེ། །དེས་ན་ཉེར་འགྲོ་ང་རྒྱལ་བ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དུས་གསུམ་དུ་གཤེགས་པའི་རྒྱལ་བ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

身的數量等同於十方三世一切諸佛剎土的微塵〔數〕，以此頂禮，所以是「一一遍禮剎塵佛」[9]。由於諸佛世尊已經戰勝煩惱敵以及魔羅，所以被稱為「耆那」

---

[7] D4377 ཀྱི།

[8] 如：原文寫做 སྙེད，義為「同於…」「約如…」，既是喻詞，也有泛指全部的意思。漢譯經典常做「盡…數」「如…數」「如…」。般若本於此偈中並未使用「如」字，但該字可見於不空本之中（身如剎土微塵數）。

[9] 一一遍禮剎塵佛：原文寫做 རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ，直譯為「禮敬一切耆那（勝者）尊」。東晉本做「一一如來所」，不空本做「一切如來我悉禮」。

（勝者）[10]——正如佛世尊所言：「我勝罪法故，我乃為勝者」[11]。〔因此，〕即已頂禮三世已來、將來的一切佛（勝者）。

[164b.1]བཅོམ་ལྡན་འདས་གཅིག་ལ་སེམས་ཕྱོགས་པར་གྱུར་པའི་ཕྱིར་ན་གཞན་ལ་ཡིད་ཀྱིས་སྨོང་པའི་ལུས་ཞིང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པ་ཁོ་

---

[10] 耆那：原文寫做 རྒྱལ་བ，梵文做 *jina*，義為勝者，耆那為音譯，為佛別號之一。般若本做「佛」，東晉本、不空本皆做「如來」。於下文中，常可見到以佛或如來的名稱取代勝者的用法。關於耆那／勝者一詞，可參見：《佛本行集經》卷一〈發心供養品第一〉：「如來住於佛行，無復煩惱，故名耆那；得一切智，行一切智，知一切智，住於天行，住於梵行，住於聖行，心得自在。」（CBETA, T03, no. 190）以下於本〈釋〉譯文中，皆採意譯，做「勝者」。

[11] 此段引文亦可見於日成（Sūryasiddhi，生卒年不詳）論師所造《十地注疏》（*Daśabhūmivyākhyānavyākhyāna*／ས་བཅུའི་རྣམ་པར་བཤད་པའི་རྣམ་པར་བཤད་པ།）：དེ་སྐད་དུ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས། འཆི་མེད་ཉེ་བར་འགྲོ་བ་ལ།། གང་དག་ཟག་ཟད་ཐོབ་པ་དག །རྒྱལ་བ་ང་འདྲར་ཤེས་པར་བྱ།། སྡིག་པའི་ཆོས་ལས་ང་རྒྱལ་བས། །དེ་བས་ཉེར་འགྲོ་ང་རྒྱལ་བའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ།།（如佛世尊云：「若諸勝損惱，已得漏盡者，當知與佛同。我勝罪法故，我乃為勝者。」《德》བསྟན་འགྱུར། Toh 3998, Vol 72, folio 23b.5, BDRC ID: W23703。其中，第三句的最後一字應做 བ）藏譯《法集要頌經》（ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་ཚོམས།）當中亦可見到內文相同的文句：སྡིག་པའི་ཆོས་ལས་ང་རྒྱལ་བས། །དེ་བས་ཉེ་འགྲོ་ང་རྒྱལ་བ།།（《德》བཀའ་འགྱུར། Toh. 326, Vol 116, folio 227b.4, BDRC ID:W4CZ5369）藏譯《法集要頌經》與《十地注疏》的譯法與前後文雖不完全一致，但內容基本上是一致的，幾乎可以據此肯定龍樹《釋》與《十地注疏》所引據的經文，正是《法集要頌經》。

此處引文所對應的漢文譯本，可參考《出曜經》卷二十〈如來品第二十二〉：「己勝不受惡，一切勝世間，叡智廓無壃，開蒙我為勝。」（CBETA, T04, no. 212）《出曜經》同品對此段的解釋為：「『己勝不受惡』者：一切勝世間，能勝怨，世稱曰勝，此勝非為勝；斷漏盡諸使，眾結永盡，乃稱為『勝』。獨王世界，無能及者，是故說：『己勝不受惡，一切勝世間』也。『叡智廓無壃，開蒙我為勝』者：世間惡法——墜墮罪惡者，吾已永滅，得不起法忍；當來受有生愛十二牽連，永滅無餘，是故，說：『叡智廓無壃，開蒙我為勝』也。」

學者蘇錦坤針對此偈所做的梵本校勘與譯文，與藏譯《法集要頌經》及《十地注疏》的引文十分接近。茲引述如下：

jinā hi mādṛśā jñeyā ye prāptā hy āsravakṣayam |
jitā me pāpakā dharmās tato ’ham upagā jinaḥ ||
「等同我所知，勝者得漏盡，我已伏惡法，故我為勝者。」
（https://nanda.online-dhamma.net/tipitaka/sutta/khuddaka/dhammapada/dhp-correspondence-tables/dhp-correspondence-tables-sanskrit-chap21/#citation-reference-5）

慧鎧（Prajnavarman, circa 9th -10th）所造的《法集要頌經釋》（*Udānavargavivaraṇa*／ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་ཚོམས་ཀྱི་རྣམ་པར་འགྲེལ་པ།）當中針對本段藏譯最為費解的「接近／成為」（*upagā*／ཉེ་བར་འགྲོ་བ）一詞，提供了很好的注釋：

སྡིག་པའི་ཆོས་ལས་ང་རྒྱལ་བས། །ཞེས་བྱ་བ་ཕུང་པོ་དང་། འཆི་བདག་དང་ལྷའི་བུའི་བདུད་ཅེས་བརྗོད་པས་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་པ་སྟེ། སྡིག་པ་བསྒྲུབས་པའི་རྒྱུས་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ལས་ང་ཉིད་རྒྱལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཡང་ན་ཉོན་མོངས་པ་ལས་སྐྱེས་པ་དང་། སྲིད་པའི་འབྲས་བུའི་ལས་དང་ཀུན་དུ་སྦྱོར་བའི་འབྲས་བུ་སྤངས་པའོ། །དེ་བས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱུ་དེས་ནའོ། །ཀྱི་ཉེར་འགྲོ་ང་རྒྱལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་ང་ཉིད་རྒྱལ་བའོ། ཡང་ན་བདུད་བཞི་ལས་རྒྱལ་བས་ཉེ་བར་འགྲོ་ཞིང་ཉེ་བར་འགྲོ་བར་ཐོབ་པ་སྟེ། དེ་བས་ན་ཉེ་བར་འགྲོ་བ་ནི་རྒྱལ་བ་ཡིན་ནོ།།

「『我勝罪法』是指不受所說蘊魔、死主魔、天子魔所勝伏——因為若以所造之罪為因，便會受其勝伏——而我勝過於彼，故稱。這句也指斷除煩惱所生（惡業），以及〔能生〕三有果報之業與諸結之果。『故』則是指『因此』。所謂『噫！我乃為勝者』是指：『無疑地，我勝利了』；或者解釋為：因為勝過四魔，所以接近（成為）並且獲得勝利。是故，『接近』就是『勝利』。」（《德》བསྟན་འགྱུར། Toh. 4100, Vol 149, folio 42b.2-42b.4, BDRC ID:W23703）

因此，此處引文的翻譯，是基於上述各種文本的解釋所譯。特此說明。

ནས་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལམ་ཅི་ཞེ་ན་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ནི། རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་མངོན་ཕྱོགས་ཡིད་ཀྱིས་སུ། །ཞེས་བྱ་བ་སྨོ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་རེ་རེ་ལ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

若問：「因為內心嚮往一位佛世尊，所以決定能以心意〔化出〕佛剎微塵〔數〕的空身[12]，頂禮其餘〔諸佛〕嗎？或是如何呢？」。答：「並非如此。所謂『普現一切如來前』(「皆以心意對諸佛」）[13]，是指『懷著嚮往每一尊如來的心……』之義。」

[164b.3]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་སྟོབས་དག་གིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བཟང་པོ་ནི་དགེ་བའོ། །དེ་ནི་བཟང་པོ་ཡང་ཡིན་པས་ན་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་སྨོ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

「普賢行願威神力」：「普賢」是善妙義，此（行）也是善妙的，故稱「普賢行」，義為「菩薩的〔行為〕」。

[164b.3]དེའི་དོན་དུ་སྨོན་པ་ནི་སྨོན་ལམ་སྟེ་དོན་དུ་གཉེར་བའོ། །

志求於此（菩薩行），而稱為「願」，也就是希求的意思。

[164b.4]དེའི་སྟོབས་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་པ་དང་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ལས་ངེས་པར་རྒྱལ་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནས་དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཏེ། རྣམ་པ་གཞན་དུ་ནི་འདི་ལྟ་བུའི་ཚུལ་གྱི་བྱ་བ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

其「威神力」，是指：不被煩惱等所壓制，完全戰勝相違事[14]，因此是「以此『威神力』」〔而能『一一遍禮剎塵佛』〕，否則，不可能做到這樣的事。

3.

ekarajāgri rajopamabuddhā buddhasutāna niṣaṇṇaku madhye /

evamaśeṣata dharmatadhātuṃ sarvādhimucyami pūrṇa jinebhiḥ // 3 //

[263a] [262a.1]རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྡུལ་སྙེད་སངས་རྒྱས་རྣམས། །སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་དག །

དེ་ལྟར་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམས་མ་ལུས་པ། །ཐམས་ཅད་རྒྱལ་བ་དག་གིས་གང་བར་མོས། །

[12] 空身：原文寫做 སྟོང་པའི་ལུས，本性為空之身相。

[13] 普現一切如來前：原文寫做 རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་མངོན་ཕྱོགས་ཡིད་ཀྱིས་སུ，通行藏譯本做 རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཡིད་ཀྱིས་མངོན་སུམ་དུ。不空本作「皆以心意對諸佛」，與偈頌藏譯本更為接近。

[14] 相違事：原文寫做 མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས，梵文做 *vipakṣa* 或 *pratvirodha-vipakṣa*，義為不一致者、對立者，例如：懈怠與精進彼此是相違事。其他譯詞尚有：異品、相違異品、所對治、怨敵等。

【東晉】於一微塵中，見一切諸佛，菩薩眾圍遶，法界塵亦然。

【般若】於一塵中塵數佛，各處菩薩眾會中，無盡法界塵亦然，深信諸佛皆充滿。

【不空】於一塵端如塵佛，諸佛佛子坐其中，如是法界盡無餘，我信諸佛悉充滿。

[164b.5]དེ་བཞིན་དུ་ཡིད་ཀྱིས་ཕྱག་འཚལ་བ་ནི། རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྡུལ་གཅིག་གི་ཐོག་ནའོ། །སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཚོགས་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་དབུས་ན་སོ་སོར་བཞུགས་པའོ། །སངས་རྒྱས་རྡུལ་སྙེད་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདིར་ཡང་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་ན་ཕྱོགས་བཅུ་དུས་གསུམ་དུ་རྗེས་སུ་སོན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་བདེ་བར་གཤེགས་པ་རྣམས་མོས་ཞེས་འཆད་པར་འགྱུར་བ་དང་འབྲེལ་ལོ། །ཇི་ལྟར་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་དེ་ལྟར་ཏེ་ཚུལ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་མ་ལུས་པར་མཐའ་དག་པར་རོ། །

同樣地，還有意頂禮，也就是「於一塵中〔塵數佛〕」等。「於一塵中」是指在一個微塵之上。「〔各處〕菩薩眾會中」：各自坐在無量菩薩眾會的中央。「塵數佛」：由於在此處無有差別（佛剎微塵數與佛陀的數量無別）之故，所以按照「『深信』（信解）等同屬於十方三世諸佛剎土微塵數的諸善逝」，如此加以講解。凡於「一塵中」，便全都依此理〔而有「塵數佛」〕，無有例外。

[164b.7]ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཞེས་བྱ་བ་ལ། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་ནི་ཆོས་ཉིད་དོ། །དེ་ཉིད་ནི་དབྱིངས་ཞེས་བྱ་བའོ། །རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ནམ་མཁའི་ཁམས་ཀྱི་མཐས་གཏུགས་པ་སྟེ། རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་གནས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚོགས་དཔག་ཏུ་མེད་པས་སོ་སོར་བསྐོར་བའི་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱིས་གང་ཞིང་བར་ཆད་མེད་པར་ཁྱད་པར་ཡིད་ཀྱིས་མོས་པའོ། །ལུས་དང་ངག་གི་ལས་དག་ནི་ཡིད་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསླང་བའི་ཕྱིར་ན་ཡིད་ཀྱི་ལམ་རབ་ཏུ་བསྟན་ཏོ། །

「法界」：一切法的自性，也即法性。「本性」即謂「界」。像這樣的「法界」，極盡虛空際，而特別以心意「深信」（信解）：〔其中，〕安住於一微塵上的無量菩薩大眾，圍繞著諸佛世尊，充滿其間（法界），無有間斷。由於身語諸業皆由心意所發起，因此特說意道（心意之類）。

4.

teṣu ca akṣayavarṇasamudrān sarvasvarāṅgasamudrarutebhiḥ /

sarvajināna guṇān bhaṇamānastān sugatān stavamī ahu sarvān // 4 //

[263a.1]དེ་དག་བསྔགས་པ་མི་ཟད་རྒྱ་མཚོ་རྣམས། །དབྱངས་ཀྱི་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་ཀུན་གྱིས། །

རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་ཡོན་ཏན་རབ་བརྗོད་ཅིང་། །བདེ་བར་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བསྟོད། །

【東晉】以眾妙音聲，宣揚諸最勝，無量功德海，不可得窮盡。 【般若】各以一切音聲海，普出無盡妙言辭，盡於未來一切劫，讚佛甚深功德海。 【不空】於彼無盡功德海，以諸音聲功德海，闡揚如來功德時，我常讚歎諸善逝。

[165a][165a.1]ད་ནི། དེ་དག་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་དག་གིས་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །དེ་དག་ཅེས་བྱ་བ་ལ། དེ་ལྟར་ལྷག་པར་མོས་པར་བྱས་པ་དེ་དག་ལ་སྟེ། གང་དག་ལ་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་སྟེ། ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ་ཡོད་པ་དང་ཉམས་པ་དང་མཐའ་གཏུགས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཟད་པ་མེད་པས་མི་ཟད་པ་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་པ་རྣམས་སོ། །འདིར་བསྔགས་པའི་སྒྲ་ནི་ཡོན་ཏན་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ལ། རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་ནི་དོན་མང་པོ་བརྗོད་པ་ཡིན་པར་རྟོགས་པར་བྱ་སྟེ། བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་པ་མངའ་བ་དེ་དག་ལའོ། །

現在，以「各以一切音聲海，普出無盡妙言辭」[15]等，而用這些（身語的方式）作頂禮。「彼等」[16]是指：如此分外「深信」的那些〔對象（指諸佛）〕，對他們用以「妙言辭海」〔而讚頌〕——因為等同於具足如海功德，不可窮盡，因此是「無盡〔妙言辭〕」；具有「無盡」〔功德〕者，即是「無盡妙言辭」。在此，「妙言辭」一語，即是功德的同義詞。應當理解：「海」一詞，表達「涵義眾多」，這是就「彼等」擁有「無盡言辭海」者而言的。

[165a.3]དབྱངས་ཀྱི་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་ཀུན་གྱིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། འདིར་ཡང་ཡན་ལག་གི་སྒྲ་ནི་ཡོན་ཏན་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ནོ། །

「各以一切音聲海」：在此，「支」[17]（支分）一詞，在此〔也〕是功德的同義詞。

[165a.4]ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། འདི་ལྟར་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་ལ་ཡན་ལག་ལྔ་དང་ལྡན་པར་བརྗོད་པ་དང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོར་ཡང་ཡན་ལག་དྲུག་ཅུ་དང་ལྡན་པ་དང་། ཡན་ལག་སྟོང་ཕྲག་བཅུ་དང་ལྡན་པ་དང་། ཡན་ལག་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དང་ལྡན་པར་བརྗོད་པ་དེར་ཡང་ཡོན་ཏན་ལྔ་དང་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པར་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དབྱངས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པའི་སྒྲས་ཏེ་དོན་གྱི་ཚུལ་གང་ཡིན་པ་རྒྱ་མཚོ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དེ་དག་ཀུན་གྱིས་སོ། །

若問：這是為何？答：因為聲聞乘中說〔佛語的功德〕具足五種支分，大乘之中也說具足六十支[18]、具足萬支、具無量支，〔這些〕也都應該理解為五種功德

15 各以一切音聲海，普出無盡妙言辭：原文寫做 དེ་དག་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་རྣམས，直譯可做「〔各以〕無盡言辭海」。下文引用此句時，便用此直譯。特此說明。

16 彼等：原文寫做 དེ་དག，即「那些」，表代名詞，指所禮讚的諸佛。由於般若本下文已經表明所讚頌的對象是佛，所以略去此詞未譯。不空本在此則譯為「〔於〕彼」。

17 支：原文寫做 ཡན་ལག，即支分、類別，這是相對於總體而言的。一切支即一切類別，略稱為一切，於義無損，漢譯經文中常省去「支」字不譯，可能正是基於這一理由而省略的。

18 六十支：原文寫做 ཡན་ལག་དྲུག་ཅུ་དང་ལྡན་པ，即佛陀的六十四種梵音。《佛說如來不思議祕密大乘經》卷

等〔涵義〕。因此，用「具足『音聲』功德」一語來反映：事實上，是「各以一切」〔功德猶如〕無量「海」〔而作讚頌〕的。

[165a.5]རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ། །རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཏེ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ་ནས་ཉེ་བར་བཟུང་ནས་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱི་རང་བཞིན་གཞལ་དུ་མེད་ཅིང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་རབ་ཏུ་བརྗོད་ཅིང་སྙེ་མཚོན་པར་སྨྲ་བར་བྱེད། །རབ་ཏུ་སྒྲོགས་པར་བྱེད་ཅིང་ངོ་། །བདེ་བར་གཤེགས་པ་སོ་སོ་ནས་མདུན་ན་བཞུགས་པ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བསྟོད་པར་བགྱིའོ། །

「〔讚〕佛〔甚深功德海〕」等，是指諸佛的功德：從發菩提心開始，泛指一切不可估量、不共的身語意〔功德〕自性。對其「讚頌」，即是讚歎推崇、稱揚傳頌之義。於一一「善逝」[19]，皆如〔諸佛〕安住於前方一般，「我常讚歎」[20]彼等一切尊。

[165a.7]ཡང་ན་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་གཞི་མཐུན་པ་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཡོན་ཏན་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡིན་ཏེ། བདེ་བར་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་པ་རབ་བརྗོད[165b][165b.1]ཅིང་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

又，「無盡言辭海」是從共有交集的角度而表示「功德」本身的特點，因此是「闡揚」諸善逝功德的「無盡言辭海」之義。

貳、廣修供養

5.

puṣpavarebhi ca mālyavarebhirvādyavilepanachatravarebhiḥ /

dīpavarebhi ca dhūpavarebhiḥ pūjana teṣa jināna karomi // 5 //

[263a.2]མེ་ཏོག་དམ་པ་ཕྲེང་བ་དམ་པ་དང་། །སིལ་སྙན་རྣམས་དང་བྱུག་པ་གདུགས་མཆོག་དང་། །

མར་མེ་མཆོག་དང་བདུག་པ་[21]དམ་པ་ཡིས། །རྒྱལ་བ་དེ་དག་ལ་ནི་མཆོད་པར་བགྱི། །

【東晉】以妙香華鬘，種種諸伎樂，一切妙莊嚴，普供養諸佛。

【般若】以諸最勝妙華鬘，妓樂塗香及傘蓋，如是最勝莊嚴具，我以供養諸如來。

七〈如來語密不思議品第八〉：「寂慧！當知如來語言具有六十四種殊妙之相。」（CBETA, T11, no. 312）

19 此處依不空本以配合注釋。般若本做「佛」。

20 此處依不空本以配合注釋。般若本僅做「讚…」。

21 D4377 སྤོས།

【不空】以勝花鬘及塗香，及以伎樂勝傘蓋，一切嚴具皆殊勝，我悉供養諸如來。

6.

vastravarebhi ca gandhavarebhiścūrṇaputẹbhi ca merusamebhiḥ /

sarvaviśiṣṭaviyūhavarebhiḥ pūjana teṣa jināna karomi // 6 //

[263a.3]ན་བཟའ་དམ་པ་རྣམས་དང་དྲི་མཆོག་དང་། །ཕྱེ་མའི་ཕུར་མ་རི་རབ་མཉམ་པ་དང་། །

བཀོད་པའི་[22]ཁྱད་པར་འཕགས་པ་མཆོག་ཀུན་གྱིས། །རྒྱལ་བ་དེ་དག་ལ་ནི་མཆོད་པར་བགྱིད[23]། །

【東晉】（無）

【般若】最勝衣服最勝香，末香燒香與燈燭，一一皆如妙高聚，我悉供養諸如來。

【不空】以勝衣服及諸香，末香積聚如須彌，殊勝燈明及燒香，我悉供養諸如來。

[165b.1]ད་ནི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དག་ཉིད་ལ་བླ་ན་ཡོད་པ་དང་བླ་ན་མེད་པའི་མཆོད་པ་རྣམ་པ་གཉིས་གསུངས་ཏེ། མེ་ཏོག་དམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཀྱིས་ནི་བླ་ན་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། མེ་ཏོག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ན་དམ་པ་གང་དག་ཡིན་པའི་མེ་ཏོག་དམ་པ་དེ་དག་དང་། ཕྲེང་བ་དམ་པ་དང་། སིལ་སྙན་དམ་པ་དང་། གུར་གུམ་དང་། ཙན་དན་ལ་སོགས་པའི་བྱུག་པ་དམ་པ་དང་། གདུགས་དམ་པ་མཆོག་དང་། མར་མེ་མཆོག་དང་། བདུག་པ་དམ་པ་དང་། ན་བཟའ་དམ་པ་དང་། དྲི་དམ་པ་དང་། དྲི་སྣ་ཚོགས་སྦྱར་ཅིང་ལེགས་པར་བསྒྲུབས་པའི་ཕྱེ་མའི་ཕུར་མ་སྟེ་ཙན་དན་དང་གུར་གུམ་དང་གབུར་དང་ཨ་ག་རུ་ལ་སོགས་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་རི་རབ་དང་མཉམ་པ་དང་། བཀོད་པ་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་མཆོག་ཀུན་གྱིས། །ཞེས་བྱ་བ་བཀོད་པ་དམ་པ་དང་། འདིར་བཀོད་པའི་སྒྲ་ནི་ཚོགས་པའི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ཏེ། ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི་ལྷ་རྫས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོག་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་མཆོད་པར་བགྱིའོ། །

現在，〔經中〕說於彼等諸佛世尊所行有上與無上等二種供養。「〔以諸〕最勝妙華鬘」等二偈，是有上〔供養〕：「〔最勝〕妙華」等〔句〕中，「〔上〕妙」的那些，包括「妙華」、「妙鬘」、「妙妓樂」，以及「〔美〕妙」的撒馥蘭[24]（鬱金）、栴檀等「妙塗香」，還有「妙傘蓋」等「最勝」〔莊嚴具〕、「最勝燈燭」、「〔最勝〕燒香（薰香）」、「〔最勝〕妙衣服」、「〔最勝〕妙香」，以及混合各種香料——包括撒馥蘭、龍腦（冰片）、沉香等，善加調製而成的「末香（香粉）」。〔如是〕各式各樣，「〔一一〕皆如妙高聚（有如妙高山）」，「如是最勝莊嚴具」等，則表示上妙莊嚴具。在此，「莊嚴」一詞，表示所集之物的種類——包括諸天、眾人的

[22] D4377 པ།

[23] D4377 བགྱི།

[24] 撒馥蘭：原文寫做 གུར་གུམ，梵文做 *kuṅkuma*，即番紅花，也稱為鬱金、藏紅花。此處採元代藥典《本草品彙精要》的音譯，源自波斯語 *zarparān*（زرپران），後演變為阿拉伯語的 saffron（زَعْفَرَان, *za'farān*），其他音譯詞尚有撒𣘽蘭、洎夫蘭。

一切最勝天物之類，〔願能〕以之「供養諸如來（供養所有勝者）」。

7.

yā ca anuttara pūja udārā tānadhimucyami sarvajinānām /

bhadracarīadhimuktibalena vandami pūjayamī jina sarvān // 7 //

[263a.4]མཆོད་པ་གང་རྣམས་བླ་མེད་རྒྱ་ཆེ་བ། །དེ་དག་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་མོས། །

བཟང་པོ་སྤྱོད་ལ་དད་པའི་སྟོབས་དག་གིས། །རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་ཕྱག་འཚལ་མཆོད་པར་བགྱི། །

【東晉】以普賢行力，無上眾供具，供養於十方，三世一切佛。

【般若】我以廣大勝解心，深信一切三世佛，悉以普賢行願力，普遍供養諸如來。

【不空】所有無上廣大供，我悉勝解諸如來，以普賢行勝解力，我禮供養諸如來。

[165b.4]མཆོད་པ་གང་རྣམས་བླ་མེད་རྒྱ་ཆེ་བ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་ནི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་གསུངས་སོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་མཐུས་བསྐྱེད་པའི་མཆོད་པ་གང་རྣམས་བླ་ན་མེད་ཅིང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཐམས་ཅད་དུ་སྤྲོས་པས་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པའི་རྒྱ་ཆེ་བ་དེ་དག་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་ལྷག་པར་མོས་སོ། །བཟང་པོ་སྤྱོད་ལ་དད་པའི་སྟོབས་དག་གིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ལ་ལྷག་པར་མོས་ཤིང་མངོན་པར་ཡིད་ཆེས་པ་དང་། མངོན་པར་ངེས་པ་དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཏེ། དེ་ལ་མིང་དུ་མ་དག་ལས་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ན་དེ་ལྟར་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པའི་མཆོད་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བྱམས་པ་ལྟར་མོས་པ་ཡིན་ནོ། །

〔經中〕另以「所有無上廣大供」[25]等句而說無上供。由菩薩三昧力所生的任何供養，皆是「無上供」，化現於一切佛剎，因此是窮盡法界的「廣大供」。對於這一切，「我悉勝解諸如來」[26]。「以普賢行勝解力」[27]，則是說：藉由「勝解」普賢行並具足信念、決定確信之力量——此有許多不同名稱，而其中依「普賢行」而表示如是各式各樣的供養，如菩薩慈心[28]般而心生信解。

[165b.6]ད་ནི་ཇི་སྐད་བརྗོད་པའི་ཕྱག་འཚལ་བ་དང་། མཆོད་པ་ཉེ་བར་བསྡུས་པར་གསུངས་པ་ནི། རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་ཕྱག་འཚལ་མཆོད་པར་བགྱི། །ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ཞིང་མཆོད་པར་བགྱི་བའོ། །

現在，〔經中〕將所提及的頂禮、供養加以歸納而說，即是「我禮供養諸如來」

---

[25] 般若本則無此句，東晉本做「無上眾供具」，此處依不空本以配合注釋。

[26] 般若本做「我以廣大勝解心，深信一切三世佛」。

[27] 此處依不空本以配合注釋。

[28] 菩薩慈心：原文寫做 བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བྱམས་པ，應係「廣如虛空、無所不被」之喻。如《佛說大乘菩薩藏正法經》卷十六〈五 慈悲喜捨品〉所言：「所謂菩薩於眾生界行廣大慈，彼眾生界如虛空界，譬如虛空，寥廓廣大，菩薩慈心亦復如是，於眾生界及眾生聚中，無不廣大，慈心周遍。太子當知，如眾生界無有限量，菩薩慈觀亦復無量。」（CBETA, T11, no. 316）

[29]，也就是〔我願〕頂禮、供養一切勝者。

叁、懺悔業障

8.

yacca kṛtaṃ mayi pāpu bhaveyyā rāgatu dveṣatu mohavaśena /

kāyatu vāca manena tathaiva taṃ pratideśayamī ahu sarvam // 8 //

[263a.4]འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་གཏི་མུག་དབང་གིས་ནི། །ལུས་དང་ངག་དང་དེ་བཞིན་ཡིད་ཀྱིས་ཀྱང་། །

སྡིག་པ་བདག་གིས་བགྱིས་པ་ཅི་མཆིས་པ། །དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་སོ་སོར་བཤགས། །

【東晉】我以貪恚癡，造一切惡行，身口意不善，悔過悉除滅。

【般若】我昔所造諸惡業，皆由無始貪恚癡，從身語意之所生，一切我今皆懺悔。

【不空】我曾所作眾罪業，皆由貪欲瞋恚癡，由身口意亦如是，我皆陳說於一切。

[165b.7]ཀུན་ནས་སློང་བ་དང་། གནས་དང་། ངོ་བོ་ཉིད་རྣམ་པ་གསུམ་གྱི་སྒོ་ནས་སྡིག་པ་བཤགས་པ་གསུངས་པ་ནི། འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

〔經中〕從動機（等起）、處、本質等三方面而說懺悔，即是「〔我昔所造諸惡業，皆由無始〕貪恚癡」等句。

[166a][166a.1]དེ་ལ་སྡིག་པ་ཀུན་ནས་སློང་བའི་རྒྱུ་གང་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན། འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་གཏི་མུག་ནི་ཀུན་ནས་སློང་བའི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ། །

其中，若問：何為發起罪惡之因？答：[30]貪欲、瞋恚、愚癡即是發起之因。

[166a][166a.1]གནས་གང་ཡིན་ཞེ་ན། གནས་ནི་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཡིན་ནོ། །

若問：何為〔造罪之〕處？答：處為「身、語、意」。

[166a][166a.1]ངོ་བོ་ཉིད་ནི། སྡིག་པ་བདག་གིས་བགྱིས་པ་ཅི་མཆིས་པ། །ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། སྐྱེ་བ་འདི་འམ་སྐྱེ་བ་ཕྱི་མ་དག་ཏུ་བདག་ཉིད་ཀྱིས་བྱས་པ་དང་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་དང་བྱེད་པ་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བའོ། །དེ་ཐམས་ཅད་ནི་དེ་དག་ཐམས་ཅད་རྒྱལ་བ་སྲས་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྤྱན་སྔར་མངོན་སུམ་དུ་འདུག་པ་ལྟ་བུས་སྐད་ཅིག་ཙམ་ཡང་འགྱོད་བཞིན་པས་སོ་སོར་བཤགས་པར་བྱ་ཞིང་བསལ་བར་བགྱིའོ། །

---

29 般若本中在此並無「頂禮」的意思，此處依不空本以配合注釋。

30 原文並無「答」一詞。由於緊接在問句後的文句，實即為回答，故循古代論典譯法，添譯「答」字，以裨閱讀與理解，且不另行添加〔〕符號表示添譯。特此說明。下同。

〔罪惡之〕本質即是「我昔所造諸惡業」，包括於此世或後世，由自己所造、令他人造以及隨喜所造〔之惡業〕。對於這一切，即是〔經文所說的〕「一切」，如同親自在諸佛、佛子大眾慈眸之前，甚至連剎那〔的罪過〕都感到懊悔而當「皆懺悔」（應當一一懺悔而去除）。

肆、隨喜功德

9.

yacca daśaddiśi puṇya jagasya śaikṣa aśaikṣapratyekajinānām /

buddhasutānatha sarvajinānāṃ taṃ anumodayamī ahu sarvam // 9 //

[263a.5]ཕྱོགས་བཅུའི་རྒྱལ་བ་ཀུན་དང་སངས་རྒྱས་སྲས། །རང་རྒྱལ་རྣམས་དང་སློབ་དང་མི་སློབ་དང་། །

འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་བསོད་ནམས་གང་ལ་ཡང་། །དེ་དག་ཀུན་གྱི་རྗེས་སུ་བདག་ཡི་རང་། །

【東晉】一切眾生福，諸聲聞緣覺，菩薩及諸佛，功德悉隨喜。

【般若】十方一切諸眾生，二乘有學及無學，一切如來與菩薩，所有功德皆隨喜。

【不空】所有十方群生福，有學無學辟支佛，及諸佛子諸如來，我皆隨喜咸一切。

[166a.3]ད་ནི་ཕྱོགས་བཅུའི་འགྲོ་བ་[31]ཀུན་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་བསོད་ནམས་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ་གསུངས་སོ། །ཕྱོགས་བཅུའི་འགྲོ་བའི་བསོད་ནམས་སྦྱིན་པ་དང་། ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། བསྒོམ་པ་ལས་བྱུང་བ་དུས་གསུམ་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། གང་ཡང་སློབ་པའི་གང་ཟག་བདུན་པོ་རྣམས་དང་། གང་ཡང་མི་སློབ་པའི་དགྲ་བཅོམ་པ་རྣམས་དང་། རང་རྒྱལ་བ་རྣམ་པ་གཉིས་པོ་བསེ་རུ་ལྟ་བུ་དང་། ཚོགས་ན་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཀྱི་བསོད་ནམས་དུས་གསུམ་ལ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། གང་ཡང་སེམས་དང་པོ་བསྐྱེད་པ་ནས་ཉེ་བར་བཟུང་བའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐམས་ཅད་དང་། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་དུས་གསུམ་དུ་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་བཀའ་ལས་བྱུང་བའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ་ནས་ཉེ་བར་བཟུང་སྟེ། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་ས་ལ་སོགས་པ་ལས་ངེས་པར་སྐྱེས་པ་རེ་རེ་ཞིང་དུས་གསུམ་དུ་གྱུར་པ་འཇིག་རྟེན་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་གཞལ་དུ་མེད་ཅིང་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བར་བགྱིད་དོ། །

現在，〔經中〕以「十方一切諸眾生」等而說隨喜福德。凡是十方眾生於三時中經由布施、持戒、修習所生之福德，舉凡七種「有學」[32]大眾、「無學」阿羅漢，以及麟角喻與部行等二種獨覺大眾，於三時中〔所造〕任何出世間福德，還有每一位透過行於三世的諸佛世尊之話語而發菩提心，進而從波羅蜜多與諸地等而出

---

[31] 藏文偈頌在此通常做 རྒྱལ་བ。

[32] 七種有學：預流向、預流果、一來向、一來果、不還向、不還果、阿羅漢向等四向三果。

生者（諸菩薩眾），〔這一切〕三時之中世出世間不可估量、不可思議的福德資糧，乃是佛智境界。對此一切，「我皆隨喜」[33]。

[166a.6]འགྲོ་བའི་སྒྲ་མ་ལུས་པ་རྗོད་པར་བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་སློབ་པ་དང་མི་སློབ་པ་ལ་སོགས་པའི་བསོད་ནམས་འདུས་པར་གྲུབ་བཞིན་དུ་སོ་སོར་ཉེ་བར་བླངས་པ་ལ་དོན་ཅི་ཞིག་ཡོད་ཅེ་ན་དེ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འགྲོ་བས་ན་འགྲོ་བ་སྟེ་སྲིད་པ་34དང་བཅས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ནམ། འཁོར་བར་འགྲོ་བ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ནོ། །

若問：「『眾生』一詞，已經足以表達「無有遺漏」之意，以此包含了有學及無學等眾的福德，何必要個別列舉呢？」答：並非如此。由於〔該詞具有〕「行走」之義，故稱「〔諸趣〕眾生」，是「具有貪愛」或者「流轉於輪迴」的意思。

[166a.7]དེ་ལ་ཁ་ཅིག་ལ་ནི་ཤིན་ཏུ་འགྲོ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། ཁ་ཅིག་ནི་མི་འགྲོ་བ་ཉིད་ཀྱིས་འགྲོ་བའི་སྒྲར་བརྗོད་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། དེས་ན་ཐ་དད་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

關於這點，有些人主張「因為完全無有流轉」，有些則說「因為不流轉」，所以並不使用「眾生」一詞來表達。因此，〔在經中〕是個別宣說的（分別列舉有學者與無學者）。

伍、請轉法輪

10.

ye ca daśaddiśi lokapradīpā bodhivibuddha asaṅgataprāptāḥ /

tānahu sarvi adhyeṣami nāthāṃ cakru anuttaru vartanatāyai // 10 //

[263a.6]གང་རྣམས་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་སྒྲོན་མ་དག །བྱང་ཆུབ་རིམ་པར་སངས་རྒྱས་མ་ཆགས་བརྙེས། །

མགོན་པོ་དེ་དག་བདག་གིས་ཐམས་ཅད་ལ། །འཁོར་ལོ་བླ་ན་མེད་པ་བསྐོར་བར་བསྐུལ། །

【東晉】十方一切佛，初成等正覺，我令悉勸請，轉無上法輪。

【般若】十方所有世間燈，最初成就菩提者，我今一切皆勸請，轉於無上妙法輪。

【不空】所有十方世間燈，以證菩提得無染，我今勸請諸世尊，轉於無上妙法輪。

[166b][166b.1]དེ་ནི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་བསྐུལ་བ་ནི། ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་སོ། །ཕྱོགས་

[33] 此處依不空本以配合注釋。

[34] 《པེ་》《སྣར་》ཟེད་པ། 此處依此二版而譯。

བཅུའི་འཇིག་རྟེན་རྣམས་ན་འགྲོ་བའི་སྒྲོན་མ་སྟེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཕྱི་དང་ནང་གི་མུན་པའི་ཚོགས་རྣམས་སེལ་བར་བྱེད་པའི་བདག་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ན་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་སྒྲོན་མ་ཡིན་ནོ། །

現在則是請轉法輪，〔經中〕提到「所有十方世間〔燈〕」[35]等。於諸「十方世間」中，眾生之「燈」，即是能夠遣除世間外內諸般黑暗者。因此，諸佛世尊即是「世間燈」。

[166b.2]བྱང་ཆུབ་རིམ་པར་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་སངས་རྒྱས་པའོ། །མ་ཆགས་བརྙེས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མ་ཆགས་པ་ཉིད་ཐོབ་པ་སྟེ། མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་ལས་དོན་མ་ལུས་པའི་རང་བཞིན་ཡོངས་སུ་ཤེས་པའི་ཕྱིར་ན་ཆགས་པ་ཐམས་ཅད་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་པའོ། །

「最初成就菩提」，是指成就阿耨多羅三藐三菩提。「得無染」[36]則是「證得不貪」，這是因為對於現前菩提諸法門的意義，其無餘之自性皆已圓滿通達，因此，真正超越了一切貪著。

[166b.3]ཆོས་ཟབ་མོ་རྟོགས་པའི་དོན་དུ་མི་གཉེར་ཞིང་མངོན་པར་མི་བརྩོན་པ་གཞན་དག་གིས་རྟོགས་པར་དཀའ་བ་དེས་ན་གང་དག་ཆོས་བསྟན་པ་ལ་སྤྲོས་པ་མེད་པར་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སྣ་ཚོགས་པ་རྣམས་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཤིང་མཆོག་གི་དྲུང་དུ་གཤེགས་ནས་བཞུགས་པ་གང་ཡིན་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་མགོན་པོ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་གིས་འགྲོ་བའི་མི་ཤེས་པའི་མུན་པ་བསལ་བའི་ཕྱིར་དང༌། བླ་ན་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྣང་བ་བྱ་བའི་ཕྱིར་ན་བླ་ན་མེད་པའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བའི་དོན་དུ་སའི་སྟེང་དུ་པུས་མོ་བཙུགས་ཤིང་ཐལ་མོ་སྦྱར་བ་བྱས་ནས་སོ་སོའི་མདུན་དུ་གནས་པ་ལྟ་བུས་བསྐུལ་བར་བགྱིད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བའི་དོན་དུ་བསྐུལ་བའོ། །

既不志求證悟甚深法、也不精進，卻想要用其他方式證悟，那是很困難的。因此，為了所有對於所說法興趣缺缺的種種世間眾生，為遣除眾生的無知沉暗、為令無上智慧光明顯照，為了轉動無法上法，我跪地合掌，猶如一一親謁尊前般，向諸位已至、已坐大樹王下的所有護世者作勸請，這就是「為轉法輪而勸請」。

陸、請佛住世

11.

ye 'pi ca nirvṛti darśitukāmāstānabhiyācami prāñjalibhūtaḥ / kṣetrarajopamakalpa

[35] 此處依不空本以配合注釋。

[36] 東晉本和般若本皆無此詞，此處依不空本以配合注釋。

sthihantu sarvajagasya hitāya sukhāya // 11 //

[263a.7]མྱ་ངན་འདས་[37]སྟོན་གང་བཞེད་དེ་དག་ལ། །འགྲོ་བ་ཀུན་ལ་ཕན་ཞིང་བདེ་བའི་ཕྱིར། །

བསྐལ་བ་ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་བཞུགས་པར་ཡང་། །བདག་གིས་ཐལ་མོ་རབ་སྦྱར་གསོལ་བར་བགྱི། །

【東晉】示現涅槃者，合掌恭敬請，住一切塵劫，安樂諸群生。

【般若】諸佛若欲示涅槃，我悉至誠而勸請，唯願久住剎塵劫，利樂一切諸眾生。

【不空】所有欲現涅槃者，我皆於彼合掌請，唯願久住剎塵劫，為諸群生利安樂。

[166b.5]ད་ནི། མྱ་ངན་འདས་སྟོན་གང་བཞེད་དེ་དག་ལ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་གསོལ་བ་འདེབས་སོ། །གང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁྱད་པར་མེད་པ་ཡིན་ཡང་སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་སྒྲོན་མ་ཞེས་བྱ་བ་དང་མངོན་པར་འབྲེལ་ཏོ། ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་གང་དག་མྱ་ངན་འདས་སྟོན་ཏེ། མྱ་ངན་འདས་པ་སྟོན་པར་བཞེད་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་གིས་ཐལ་མོ་རབ་ཏུ་སྦྱར་ནས་ཡུན་རིང་དུ་བཞུགས་པའི་དོན་དུ་གསོལ་བར་བགྱི་སྟེ་ཞུ་བ་འབུལ་ལོ། །

現在以「所有欲現涅槃者」[38]等作祈禱。「所有…者」既表示不特定〔之人〕，也表示〔不特定之〕分位，因此直接與「十方世間燈」相聯繫。「欲現涅槃」的所有十方諸佛世尊，就是一切「所有欲現涅槃者」。對於他們，「我皆於彼合掌請」[39]，願彼等長久住世。

[166b.7]དུས་ཇི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། བསྐལ་པ་ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་དེ་དུས་གསུམ་དུ་རྟོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་བསྐལ་པར་བཞུགས་པར་རོ། །

問：「直至何時？」答：「剎塵劫。」也就是於等同三世已獲證悟諸佛剎土微塵數的劫波中「久住」。

[167a][167a.1]ཅིའི་དོན་དུ་ཞེ་ན། མགོན་མེད་པར་གྱུར་པའི་འགྲོ་བ་ཀུན་ལ་ཕན་ཞིང་བདེ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་ཕན་པ་ནི་གཏན་དུ་བའི་གྲུབ་པ་དང་བདེ་བ་སྟེ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ལམ་ཐོབ་པའོ། །བདེ་བ་ནི་ལྷ་གྲངས་ཀྱི་ཉེ་བར་སྤྱོད་པ་ཐོབ་པའོ། །

若問：「為何〔而久住〕？」答：為了利益缺乏依靠處的一切眾生，使其得到安樂。饒益是指獲得通向究竟的成就與安樂——也就是獲得涅槃——之道。至於安樂，則是獲得等同於天人的享樂。

[37] D4377 འདས།

[38] 此處依不空本以配合注釋。

[39] 此處依不空本以配合注釋。

柒、迴向善根

12.

vandanapūjanadeśanatāya modanadhyeṣaṇayācanatāya /

yacca śubhaṃ mayi saṃcitu kiṃcidbodhayi nāmayamī ahu sarvam // 12 //

[263a.7]ཕྱག་འཚལ་བ་དང་མཆོད་ཅིང་བཤགས་པ་དང་། །རྗེས་སུ་ཡི་རང་བསྐུལ་ཞིང་གསོལ་བ་ཡིས[40] །

དགེ་བ་ཅུང་ཟད་བདག་གིས་ཅི་བསགས་པ། །ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བྱང་ཆུབ་ཕྱིར་བསྔོའོ། །

【東晉】我所集功德，迴向施眾生，究竟菩薩行，逮無上菩提。

【般若】所有禮讚供養福，請佛住世轉法輪，隨喜懺悔諸善根，迴向眾生及佛道。

【不空】禮拜供養及陳罪，隨喜功德及勸請，我所積集諸功德，悉皆迴向於菩提。

[167a][167a.1]ད་ནི་ རྗེ་སྐད་བརྗོད་པའི་ཕྱག་འཚལ་བ་ལ་སོགས་པས་བསྐྱེད་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་གཞལ་དུ་མེད་པར་ཡོངས་སུ་སྔོ་བར་བྱེད་པ་ནི། ཕྱག་འཚལ་བ་དང་མཆོད་ཅིང་བཤགས་པ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་སོ། །ཕྱག་འཚལ་བ་དང་། མཆོད་པ་དང་། སྡིག་པ་བཤགས་པ་དང་། བསོད་ནམས་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ་དང་། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་བསྐུལ་བ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་པའི་དགེ་བ་ཅུང་ཟད་བདག་གིས་ཅི་བསགས་པ་སྟེ་ཉེ་བར་བསྒྲུབས་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཕྱིར་བསྔོ་བར་བགྱིའོ། །

至今所說頂禮等〔善法〕所生、不可估量之福蘊，用於圓滿迴向，即是「所有禮讚供養福」等。也就是：凡我所積聚——也就是修行——頂禮、供養、懺罪、隨喜福德、請轉法輪、祈禱如來〔所生〕任何些微之善根，我當以此一切為阿耨多羅三藐三菩提而作迴向[41]。

捌、普賢願王之別類（支分願）

[167a.3]ད་ནི་བརྒྱད་པ་དེའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་སྟེ། ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་སྨོན་ལམ་དེའི་ཡན་ལག་སོ་སོའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ནི་དེའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ཡིན་ནོ། །

現在是〔普賢願王的〕第八項〔涵義〕——其別類。個別分類普賢願之一一支分，便是其別類。

[167a.4]དེ་ཡང་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ་

40 D4377 ཡི།

41 不空本作「悉皆迴向於菩提」。

བསམ་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་བརྗེད་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

མ་གོས་པའི་སྦྱོར་བའི་སྨོན་ནས་དང་།

སེམས་ཅན་ལ་ཕན་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

གོ་ཆའི་སྨོན་ནས་དང་།

སྐལ་པ་མཉམ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་ཕྲད་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་མཉེས་པར་བྱེད་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མངོན་དུ་གྱུར་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

དམ་པའི་ཆོས་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

མི་ཟད་པའི་མཛོད་ཐོབ་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

འཇུག་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

སྟོབས་ཀྱི་སྨོན་ནས་དང་།

སྒྲུབ་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

ལས་ཀྱི་སྨོན་ནས་དང་།

རྗེས་སུ་སློབ་པ་ཡོངས་སུ་ཕྱེ་བའི་སྨོན་ནས་དང་།

བསྔུ་བའི་སྨོན་ནས་སོ། །

其中又分十六項（十六種支分願），也即：

一、根據意樂〔而分〕；

二、根據不忘菩提心〔而分〕；

三、根據無染加行〔而分〕；

四、根據饒益眾生〔而分〕；

五、根據鎧甲〔而分〕；

六、根據會遇同行菩薩〔而分〕；

七、根據能令善知識歡喜〔而分〕；

八、根據現前面見如來〔而分〕；

九、根據圓滿受持正法〔而分〕；

十、根據獲無盡藏〔而分〕；

十一、　根據趣入〔而分〕；

十二、　根據力〔而分〕；

十三、　根據成就〔而分〕；

十四、　根據業用〔而分〕；

十五、　根據開示隨學〔而分〕；

十六、　根據總結〔而分〕。

一、意樂願

[167a.6]དེ་ལ་བསམ་པའི་སྒོ་ནས་ནི་རྣམ་པ་དང་པོའོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ།

其中，第一項為根據意樂〔而分〕。此中又分三類：〔（一）供養如來及圓滿意趣之意樂；（二）圓滿淨治佛土之意樂；（三）願安樂一切眾生之增上意樂。〕

（一）供養如來及圓滿意趣之意樂

13.

pūjita bhontu atītaka buddhā ye ca ghriyanti daśaddiśi loke /

ye ca anāgata te laghu bhontu pūrṇamanoratha bodhivibuddhāḥ // 13 //

[263b.1]འདས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་དང་ཕྱོགས་བཅུ་ཡི། །འཇིག་རྟེན་དག་ན་གང་བཞུགས་མཆོད་པར་གྱུར། །

གང་ཡང་མ་བྱོན་དེ་དག་རབ་མྱུར་བར། །བསམ་རྫོགས་བྱང་ཆུབ་རིམ་པར་སངས་རྒྱས་སྤྱོན། །

【東晉】悉供養過去，現在十方佛，

【般若】我隨一切如來學，修習普賢圓滿行，供養過去諸如來，及與現在十方佛。

【不空】於諸如來我修學，圓滿普賢行願時，願我供養過去佛，所有現住十方世。

14.

yāvat keci daśaddiśi kṣetrāste pariśuddha bhavantu udārāḥ /

bodhidrumendragatebhi jinebhirbuddhasutebhi ca bhontu prapūrṇāḥ // 14 //

[263b.2]ཕྱོགས་བཅུ་ག་ལའི་ཞིང་རྣམས་ཇི་སྙེད་པ། །དེ་དག་རྒྱ་ཆེར་ཡོངས་སུ་དག་པར་གྱུར། །

བྱང་ཆུབ་ཤིང་དབང་དྲུང་གཤེགས་རྒྱལ་བ་དང་། །སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་ཤོག །

【東晉】願未來世尊，速成菩提道。

【般若】未來一切天人師，一切意樂皆圓滿，我願普隨三世學，速得成就大菩提。

【不空】所有未來速願成，意願圓滿證菩提，所有十方諸剎土，願皆廣大咸清淨。

[167a.6] དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་མཆོད་པ་དང་དགོངས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་བསམ་པ་ནི། འདས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་བསྟན་ཟིན་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ལ་བླ་ན་མེད་པའི་མཆོད་པས་མཆོད་པར་གྱུར་ཅིང་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་དེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དུ་མ་རྣམས་ན་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་སྒྲུབ་པ་ལྷུར་མཛད་པ་དང་། དེ་ལྟར་བཞུགས་ཤིང་འཚོ་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་རྣམས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་མཆོད་པར་གྱུར་ཅིག་པའོ། །

供養如來及圓滿意趣之意樂，即「〔我隨一切如來學，修習普賢圓滿行，供養〕過去諸如來」等。願以無上供，供養已經示現涅槃的諸佛世尊，並且供養「〔所有現住〕十方世」[42]（十方世間）〔的諸佛〕——也就是在眾多世間勤行饒益、安樂所有眾生，諸位如此「現住」（現正住世）者。

[167b][167b.1]གང་ཡང་མ་བྱོན་པ་འབྱུང་བར་འགྱུར་བ་དེ་དག་ཀྱང་རབ་མྱུར་བར་ཏེ་དཀའ་བ་མེད་པ་ཁོ་ནར་བསམ་རྫོགས་བྱང་ཆུབ་རིམ་པར་སངས་རྒྱས་སྨོན་ཅིག་པའོ། །

「未來一切〔天人師〕」是指那些將要出現的〔諸佛〕。願其皆能「速得成就」——也就是全不費力——「一切意樂皆圓滿」,「速得成就大菩提」[43]（圓滿意樂，漸次臻於菩提佛果）。

[167b.2]ཕྱེད་སྔ་མས་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་མཆོད་པའི་བསམ་པ་དང་། ཕྱེད་ཕྱི་མས་ནི་དགོངས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་བསམ་པ་བསྟན་ཏོ། །

前半段（第十三偈）所宣說的是「供養如來之意樂」，後半段（第十四偈），則是圓滿意趣之意樂。

（二）圓滿淨治佛土之意樂

15.

yāvat keci daśaddiśi sattvāste sukhitāḥ sada bhontu arogāḥ /

sarvajagasya ca dharmiku artho bhontu pradakṣiṇu ṛdhyatu āśā // 15 //

[263b.3]ཕྱོགས་བཅུའི་སེམས་ཅན་གང་རྣམས་ཇི་སྙེད་པ། །དེ་དག་རྟག་ཏུ་ནད་མེད་བདེ་བར་འགྱུར44། །

---

[42] 此處依不空本以配合注釋。

[43] 此二句於不空本則作「意願圓滿證菩提」。

[44] D4377 གྱུར།

འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་ཆོས་ཀྱིས་45དོན་རྣམས་ནི། །མཐུན་པར་གྱུར་ཅིང་རི་བའང་འགྲུབ་པར་ཤོག །

【東晉】普莊嚴十方，一切諸佛剎，如來坐道場，菩薩眾充滿。

【般若】所有十方一切剎，廣大清淨妙莊嚴，眾會圍遶諸如來，悉在菩提樹王下。

【不空】諸佛咸詣覺樹王，諸佛子等皆充滿，所有十方諸眾生，願皆安樂無眾患。

16.

bodhicariṃ ca ahaṃ caramāṇo bhavi jātismaru sarvagatīṣu /

sarvasu janmasu cyutyupapattī pravrajito ahu nityu bhaveyyā // 16 //

[263b.3]བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་བདག་སྤྱོད་ཅིང་། །འགྲོ་བ་ཀུན་ཏུ་སྐྱེ་བ་དྲན་པར་འགྱུར46། །

ཚེ་རབས་ཀུན་ཏུ་འཆི་འཕོ་སྐྱེ་བ་ན། །རྟག་ཏུ་བདག་ནི་རབ་ཏུ་འབྱུང་བར་ཤོག །

【東晉】令十方眾生，除滅諸煩惱，深解真實義，常得安樂住。

【般若】十方所有諸眾生，願離憂患常安樂，獲得甚深正法利，滅除煩惱盡無餘。

【不空】一切群生獲法利，願得隨順如意心，我當菩提修行時，於諸趣中憶宿命。

[167b.2]སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཡོངས་སུ་སྦྱོང་བའི་བསམ་པ་ནི། ཕྱོགས་བཅུའི་ཞིང་རྣམས་གང་དག་ཇི་སྙེད་པ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །ཕྱོགས་བཅུ་རྣམས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་རྣམས་གང་དག་ཅེས་བྱ་བ་གང་དག་ཡོད་པ་ཇི་སྙེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་སྲིད་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདེ་བ་ཅན་བཞིན་དུ་རྒྱ་ཆེར་ཡོངས་སུ་དག་པར་གྱུར་ཏེ། དཔག་ཏུ་མེད་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཀྱི་གནས་རྣམས་སོ་སོར་ཐ་གྲུ་ཆེ་བར་གྱུར་ཅིང་། བྱང་ཆུབ་ཤིང་དབང་དྲུང་གཤེགས་རྒྱལ་བ་སྣ། བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་ཏེ་ཀུན་ནས་བར་མཚམས་མེད་པར་ཁྱབ་པར་ཤོག་ཅེས་བྱ་བའོ། །

圓滿淨治佛土之意樂，即「所有十方一切剎」等中所說。所謂「一切」十方諸佛剎土，泛指「〔盡〕所有」，也就是於一切有中，皆如極樂世界般廣大清淨——無量世界各趣諸處，都是廣大的。至於「悉在菩提樹王下」，則是發願：「願諸世尊與諸菩薩充滿其中，處處遍滿，無有間隙！」

（三）願安樂一切眾生之增上意樂

[167b.4]སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བདེ་བའི་ལྷག་པའི་བསམ་པ་ནི་ཕྱོགས་བཅུའི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཕྱོགས་བཅུ་རྣམས་ན་སྐྱེ་གནས་བཞིས་བསྡུས་པ་འགྲོ་བ་དྲུག་གི་སེམས་ཅན་གང་རྣམས་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་དེ་དག་རྟག་ཏུ་སྟེ། གཏན་དུ་ལུས་དང་སེམས་ཀྱི་ནད་དང་བྲལ་བར་གྱུར་ཅིག །ཉམས་པ་མེད་པ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པའི་བདེ་བས་བདེ་བར་གྱུར་ཅིག །དེ་དག་གི་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་དོན་དེ་མཐུན་པ་སྟེ་རྗེས་སུ་མཐུན

45 D4377 ཀྱི།

46 D4377 གྱུར།

པར་གྱུབ་པར་ཤོག་ལ། འགྲོ་བ་ཀུན་གྱིས་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་རི་བ་ཡང་རྟག་ཏུ་འགྲུབ་པར་ཤོག་སྟེ། ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་གྱུར་ཅིག་པའོ། །

願安樂一切眾生之增上意樂，即如「〔所有〕十方〔諸眾生〕」等所說。「十方…諸…」是指包括四種出生型態（胎生、卵生、濕生、化生）在內的所有六趣「眾生」，願彼等身心「常（原注：畢竟）離憂患」，並以最上之樂，得受「安樂」。願彼等「獲得甚深正法利」（隨順如法之義利）[47]——隨順即是「隨順而成就」之義。亦願一切眾生常得成就「如意心」[48]（如法之希願），即願彼等「畢竟圓滿」。

二、不忘覺心願

16.

bodhicariṃ ca ahaṃ caramāṇo bhavi jātismaru sarvagatīṣu /

sarvasu janmasu cyutyupapattī pravrajito ahu nityu bhaveyyā // 16 //

[263b.3]བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་བདག་སྤྱོད་ཅིང་། །འགྲོ་བ་ཀུན་ཏུ་སྐྱེ་བ་དྲན་པར་འགྱུར49། །

ཚེ་རབས་ཀུན་ཏུ་འཆི་འཕོ་སྐྱེ་བ་ན། །རྟག་ཏུ་བདག་ནི་རབ་ཏུ་འབྱུང་བར་ཤོག །

【東晉】令十方眾生，除滅諸煩惱，深解真實義，常得安樂住。

【般若】十方所有諸眾生，願離憂患常安樂，獲得甚深正法利，滅除煩惱盡無餘。

【不空】一切群生獲法利，願得隨順如意心，我當菩提修行時，於諸趣中憶宿命。

17.

sarvajinānanuśikṣayamāṇo bhadracariṃ paripūrayamāṇaḥ /

śīlacariṃ vimalāṃ pariśuddhāṃ nityamakhaṇḍamacchidra careyam // 17 //

[263b.4]རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་རྗེས་སུ་སློབ་གྱུར་ཏེ། །བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །

ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་དྲི་མེད་ཡོངས་དག་པར། །རྟག་ཏུ་མ་ཉམས་སྐྱོན་མེད་སྤྱོད་པར་ཤོག །

【東晉】我修菩薩行，成就宿命智，除滅一切障，永盡無有餘。

【般若】我為菩提修行時，一切趣中成宿命，常得出家修淨戒，無垢無破無穿漏。

【不空】若諸生中為生滅，我皆常當為出家，戒行無垢恒清淨，常行無缺無孔隙。

[167b.6]ད་ནི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་སྤང་བ་ཉེ་བར་སྟོན་པའི་སྒོ་ནས་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་བཞིས་རྣམ་པ་གཉིས་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་བརྗེད་པ་

[47] 不空本作「獲法利」及「得隨順」。
[48] 東晉本和般若本皆無此詞，此處依不空本以配合注釋。
[49] D4377 གྱུར།

ནི། བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་བདག་སྤྱོད་ཚེ། །ཞེས་བྱ་བ་ནས་བརྩམས་ནས། དེ་དག་མ་ལུས་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་ཤོག །ཅེས་བྱ་བའི་བར་གྱིས་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

現說斷除相違事，以四偈[50]表達第二項〔支分願〕——不忘菩提心（覺心），即從「我為菩提修行時〔，一切趣中成宿命〕」至「滅除障垢無有餘〔，一切妙行皆成就〕」所說[51]。

[167b.7]བྱང་ཆུབ་ཅེས་བྱ་བ་ནི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སྟེ། དེའི་དོན་དུ་སྤྱོད་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པའོ། །

「菩提」即是阿耨多羅三藐三菩提。為〔成就〕此義而有所作為，即是「為菩提修行」（菩提心／菩薩行）。

[168a][168a.1]དེ་ལ་བདག་སྤྱོད་པའི་ཚེ་འགྲོ་བ་ཀུན་དུ་སྐྱེ་བ་དྲན་པར་གྱུར་ཅིག །དེ་བཞིན་དུ་ཚེ་རབས་ཀུན་དུ་འཆི་འཕོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་ནས་བདག་ནི་རབ་ཏུ་འབྱུང་བར་ཤོག །ཅེས་བྱ་བ་འཆི་འཕོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་དག་གིས་ནི་དོན་གྱིས་ན་བར་གྱི་གནས་སྐབས་བརྗོད་པ་ཉིད་དུ་བལྟ་བར་བྱ་སྟེ། འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་ཉམས་པའི་རྒྱུ་དང་པོ་ཡིན་ནོ། །

願我於此（菩提）修行之時，「一切趣中成宿命」（在一切趣中，都能隨念宿世），並且於生生世世的生死流轉中，都能「常得出家修淨戒〔，無垢無破無穿漏〕」。在生死流轉中——實際上應將之（此句）視為對〔修行〕期間的解說。此為不退失菩提心之第一因。

[168a.2]དེ་བཞིན་དུ་རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་རྗེས་སུ་སློབ་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ། དུས་གསུམ་དུ་གཤེགས་པའི་རྒྱལ་བ་མ་ལུས་པ་རྣམས་ཀྱི་བསླབ་པ་ལ་རྗེས་སུ་སློབ་པར་བྱེད་ཅིང་། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཞེས་པ་ལ། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ཡང་དག་པར་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་ན་ཅི་ཞིག་གི[52]བདག་གིས་བྱ་ཞེ་ན། །ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་དྲི་མེད་ཡོངས་དག་པ། །རྟག་ཏུ་མ་ཉམས་སྐྱོན་མེད་སྤྱོད་པར་ཤོག །ཅེས་བྱ་བ་སྟེ། དཔེར་ན་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་གློ་བུར་གྱི་དྲི་མ་དང་མི་ལྡན་པ་ཉིད་ཀྱིས་དྲི་མ་མེད་པ་དང་། ལུས་ཀྱི་ཉེས་པ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་དག་པ་ཡིན་ནོ། །

此外，「我隨一切如來學〔修習普賢圓滿行〕」[53]等，則指：隨學三世所出、將出所有勝者諸佛之學處。對於「普賢行」，則「修習普賢圓滿行」，也即正確修習。

---

50 依東晉本與般若本，僅有第十七至第十九偈，共三偈；若依不空本，則為第十六至第十九偈，共四偈。

51 即第十六至第十九偈。

52 《པེ་》《སྣར་》གིས། 此處依此二版而譯。

53 此二句位於般若本譯文之第十三偈。

若問：「我應當依何而行？」答：「常得出家修淨戒[54]，無垢無破無穿漏。」其義為：正如同摩尼寶，〔本質上〕並不沾染客塵[55]之染污，所以「無垢」；遠離身過失，所以自然就是「淨」[56]〔戒〕。

[168a.4]དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་མ་ཉམས་པ་དང་སྐྱོན་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། འདོད་པ་ཐམས་ཅད་སྐོང་བར་བྱེད་པ་དང་། ཡོངས་སུ་གདུང་བ་ཐམས་ཅད་སེལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ཞིང་ནད་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བར་བྱེད་པ་དང་། དུས་མ་ཡིན་པར་འཆི་བ་རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱེད་པ་དང་། གཞན་གྱི་དོན་བསྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པ་འབའ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱང་རིན་པོ་ཆེ་དང་འདྲ་བས་རིན་པོ་ཆེ་ཡིན་ཏེ། གློ་བུར་གྱི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་དྲི་མ་དང་། མ་འདྲེས་པའི་ཕྱིར་དྲི་མ་མེད་པ་དང་། ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཐེག་པའི་སེམས་བསྐྱེད་པའི་ལུས་ཀྱི་སྐྱོན་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་དང་། མེད་ན་མི་འབྱུང་བ་ཉིད་ཀྱིས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་དུ་སེམས་བསྐྱེད་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཀུན་ནས་ཡོངས་སུ་དག་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བསླབ་པ་ཐམས་ཅད་ལ་གུས་པར་བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ལྟུང་བ་ཀུན་དུ་མི་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར་ན་བསླབ་པ་མ་ཉམས་པས་མ་ཉམས་པ་དང་། འདས་པའི་ཡུལ་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་ལ་ལྟོས་ནས་སྲིད་པ་སྐྱེ་ཞིང་མ་འོངས་པའི་སྐྱེ་བ་ལ་ཡང་འདིར་བདག་ཉིད་དུ་མངོན་པར་དགའ་བ་དང་། ད་ལྟར་བྱུང་བ་ལ་ལྷག་པར་ཞེན་པའི་སྲེད་པ་སྟེ་དུས་གསུམ་པའི་སྲེད་པས་སྟོན་པར་བྱེད་པ་འདི་དག་གིས་ཅུང་ཞིག་ཀྱང་སྐྱོ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་སྐྱོན་མེད་པ་ཡིན་ཞིང་ས་བཞིན་དུ་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྟེན་དུ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་དང་། འགྲོ་བའི་འདོད་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་སྐོང་བའི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་གདུང་བ་ཐམས་ཅད་སེལ་ཞིང་ནད་ཐམས་ཅད་སེལ་བ་དང་། ལྷ་དང་མི་རྣམས་སུ་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་ཚེ་བསྒྲུབ་པ་དང་། གཞན་གྱི་དོན་བསྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པ་ལ་འཇུག་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །

因為如此（戒律圓滿清淨），所以「無破」且「無穿漏」，而能滿一切所欲，畢竟遣除一切熱惱，亦能遠離一切「憂患」[57]，究竟平息非時死，完全趣入（實踐）成就利他〔之事〕。同樣地，諸菩薩的戒律亦如珍寶，所以珍貴——因為不與業垢、煩惱垢相混雜，遠離聲聞與獨覺乘發心的「身過失」，並且具有不可或缺的特質，所以其本質為〔趣向〕一切智智之珍貴發心，因此完全清淨；又，由於恭敬一切菩薩學處，所以不會造作〔菩薩〕墮罪，學處無有退失，故稱為「無破」（無退失、無衰損）。受用已過去之對境，心相對（相應）地生起愛染；對於未來的「生」也如此〔起貪心〕，這就是「喜樂愛」；對於現在正在發生者的〔貪愛〕，則為「耽著愛」——這些合稱為三時之愛。〔菩薩對於〕以三時之愛而宣說

---

[54] 不空本作「戒行無垢恒清淨」，與原文較為貼近。

[55] 客塵：原文寫做 གློ་བུར，梵文做 *āgantuka*，義為本無而新添的、暫時的。吉藏所造《勝鬘寶窟》卷三：「『客塵煩惱』者，是性成煩惱。望推本性淨心之舊，故說之為『客』；又，無始無明，自心分別所作，無有真實，故名為『客』。坌污稱『塵』。」（CBETA, T37, no. 1744）

[56] 不空本作「恒清淨」。

[57] 憂患：原文寫做「病」。原文出於第十五偈，譯文則位於第十六偈。

的這些〔過患〕，皆無絲毫疲厭，所以說「無穿漏」[58]；又，〔菩薩之戒律〕有如田地，能做一切諸佛菩薩功德之所依；能滿一切眾生之所欲，畢竟遣除一切熱惱與於一切憂患，必定能於一切人天之中，趣行成就無量壽，亦能趣行成辦利他之事。

[168b.2]ངེས་པའི་ཚིག་གིས་ལུས་དང་སེམས་ཀྱི་གདུང་བ་ཐམས་ཅད་སེལ་བར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་ན་བསིལ་བར་གྱུར་པ་ཉིད་ཀྱིས་ན་ཚུལ་ཁྲིམས་སོ། །

從詞的定義而言，由於能除身心熱惱，故而清涼，以此而名為「尸羅」[59]（戒律）。

[168b.3]ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཉིད་སྤྱོད་པ་ཡིན་པས་ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་སྟེ་སྤྱད་པས་ན་སྤྱོད་པའོ། །རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་དྲི་མེད་པ་ཡོངས་སུ་དག་པ་མ་ཉམས་པ་སྐྱོན་མེད་པ་ལ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་རྟག་ཏུ་སྤྱོད་པར་ཤོག་ཅིག་ཅེས་བྱ་བ་སྟེ། འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་བརྗེད་པའི་རྒྱུ་གཉིས་པ་ཡིན་ནོ། །

所謂「戒行」[60]：由於戒律本身即是所行（修行），故稱「戒行」。由於是「所行」〔之事〕，故稱為「行」。祈願：能常行持這樣的「無垢恒清淨」[61]的「戒行」，「無破」且「無穿漏」。這便是不忘菩提心的第二因。

18.

devarutebhi ca nāgarutebhiryakṣakumbhāṇḍamanuṣyarutebhiḥ /

yāni ca sarvarutāni jagasya sarvaruteṣvahu deśayi dharmam // 18 //

[263b.5]ལྷ་ཡི་སྐད་དང་ཀླུ་དང་གནོད་སྦྱིན་སྐད། །གྲུལ་བུམ་དག་དང་མི་ཡི་སྐད་རྣམས་དང་། །

འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་སྒྲ་རྣམས་ཇི་ཙམ་པར། །ཐམས་ཅད་སྐད་དུ་བདག་གིས་ཆོས་བསྟན་ཏོ། །

【東晉】（無）

【般若】天龍夜叉鳩槃荼，乃至人與非人等，所有一切眾生語，悉以諸音而說法。

【不空】天語龍語夜叉語，鳩槃荼語及人語，所有一切群生語，皆以諸音而說法。

---

58 不空本作「無孔隙」。

59 尸羅：原文寫做 ཚུལ་ཁྲིམས，梵文做 *śīla*，又音譯做尸怛羅，義為戒。《大乘義章》卷一：「言尸羅者，此名清涼，亦名為戒：三業炎非焚燒行人，事等如熱，戒能防息，故名清涼。清涼之名。正翻彼也。」（CBETA, T44, no. 1851）

60 此處依不空本以配合注釋。

61 此處依不空本以配合注釋。

19-1.

ye khalu pāramitāsvabhiyukto bodhiyi cittu ma jātu vimuhyet / 19-1

[263b.5]དེས་ཤིང་ཕ་རོལ་ཕྱིན་ལ་རབ་བརྩོན་ཏེ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་ནི་ནམ་ཡང་བརྗེད་མ་གྱུར། །

【東晉】（無）

【般若】勤修清淨波羅蜜，恒不忘失菩提心。

【不空】妙波羅蜜常加行，不於菩提心生迷。

[168b.4]ལྷ་ཡི་སྐད་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་ལྷ་རྣམས་ལ་ལྷའི་སྐད་ཀྱིས་སོ། །ཀླུ་དང་གནོད་སྦྱིན་དང་གྲུལ་བུམ་དང་མི་རྣམས་ལ་ནི་དེའི་སྐད་དེ་སྒྲ་རྣམས་ཀྱིས་སོ། །མདོར་ན། འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་སྒྲ་རྣམས་ཇི་ཙམ་པ། །དེ་དང་དེ་དག་གིས་དེ་དག་ལ་དེ་ལྟར་སོ་སོར་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་དམ་པའི་ཆོས་བསྟན་ཏོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་བརྗེད་པའི་རྒྱུ་གསུམ་པ་ཡིན་ནོ། །

「天語」[62]等：對於諸天，便用天語；對於龍、夜叉、鳩槃荼及眾人，則使用其「語」（原注：音聲）。總而言之，「所有一切眾生語，悉以諸音……」，也就是用各種〔語言〕，如是個別向彼等「而說法」，直至〔證得〕菩提。〔「悉以諸音而說法」〕便是不忘菩提心的第三因。

[168b.5]དེས་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ་ངེས་པ་ནི་རྒྱུད་འཇམ་པའོ། །ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ནི་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་བཅུའོ། །དེ་དག་ལ་བརྩོན་པ་ནི་བདག་ཉིད་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་གྲིམས་ཤིང་ཡིད་མི་སྐྱོ་བའོ། །

對於「勤修〔清淨波羅蜜〕」[63]等獲得決定，即相續柔和；「〔清淨〕波羅蜜」指布施等十度；「勤修」彼等，是指衷心地於一切種中（在所有情況下）都投入其中且不厭倦。

[168b.6]རྣམས་ཀྱང་ 64 ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྙིང་པོའི་བར་དུ་ནམ་ཡང་བརྗེད་པར་མ་གྱུར་ཅིག་པ་སྟེ། འདི་ནི་རྒྱུ་བཞི་པའོ། །

「恒〔不忘失〕」是願：直至〔證得〕菩提藏（佛果），永遠都不會忘失菩提

62 此處依不空本「天語龍語夜叉語」以配合注釋。

63 原文寫做 དེས་ཤིང，有承上啟下的意味，表示假設或條件句，或當「而且⋯」解。於漢文古譯中，皆未將之譯出，此處若依注釋生硬地譯出，既無必要，又無法對應至古譯，於讀者並無益處；又，此處文字因係表達引用某段經文之意，因此翻譯注釋時，採用了般若本中對應該句的句首做為替代。特此說明。

64 疑為 ནམ་ཡང 之訛，此處依之而譯。若依原始拼法 རྣམས་ཀྱང，義為「諸⋯等亦⋯」，則與前後文不合，其義亦未反映於梵文本之中，顯然不妥。然而，各刻版皆做此 རྣམས་ཀྱང。待考。

心——這是〔不忘菩提心之〕第四因。

19-2.

ye 'pi ca pāpaka āvaraṇīyāsteṣu parikṣayu bhotu aśeṣam // 19 -2 //

[263b.6]སྡིག་པ་གང་རྣམས་སྒྲིབ་པར་གྱུར་པ་དག །དེ་དག་མ་ལུས་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་ཤོག །

【東晉】悉遠離生死，諸魔煩惱業。（19-20）

【般若】滅除障垢無有餘〔，一切妙行皆成就〕。

【不空】所有眾罪及障礙，悉皆滅盡無有餘。

[168b.7]ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཕྱེད་དང་བཞི་པོ་འདི་དག་གིས་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་སུ་གྱུར་པའི་སྒྲིབ་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་གི་གཉེན་པོ་བསྟན་པར་མཛད་པ་ཡིན་ནོ། །

藉由〔以下〕四偈半〔的內容〕，宣說會成為菩提心相違事的任何蓋障之對治。

[168b.7]དེ་ནི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཕྱེད་ཀྱིས་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་སྤང་བ་བསྟན་པ་ནི། སྡིག་པ་གང་རྣམས་སྒྲིབ་པར་གྱུར་པ་དག །ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

現以半偈宣說斷除相違事，即於「所有眾罪及障礙」[65]等中所說。

[169a][169a.1]སྡིག་པ་གང་རྣམས་བྱང་ཆུབ་སེམས་ལ་བར་དུ་གཅོད་པར་བྱེད་པའི་སྒྲིབ་པར་གྱུར་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་དུ་ཐམས་ཅད་མ་ལུས་པར་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་སྤེ་སྤྱང་བར་ཤོག་ཅིག་ཅེས་པའོ། །

凡是罪過，都是能夠障礙菩提心的「障垢」。願能將之「滅除無有餘」（悉皆淨除，無一遺餘），也就是「願悉能斷除」之義。

三、無染加行願

20.

karmatu kleśatu mārapathāto lokagatīṣu vimuktu careyam /

padma yathā salilena aliptaḥ sūrya śaśī gaganeva asaktaḥ // 20 //

[263b.6]ལས་དང་ཉོན་མོངས་བདུད་ཀྱི་ལས་རྣམས་ལས། །གྲོལ་ཞིང་འཇིག་རྟེན་འགྲོ་བ་རྣམས་སུ་ཡང་། །

ཇི་ལྟར་པདྨ་[66]ཆུས་མི་ཆགས་པ་བཞིན། །ཉི་ཟླ་ནམ་མཁའ་ཐོགས་པ་མེད་ལྟར་སྤྱོད། །

[65] 此處依不空本以配合注釋。般若本僅作「障垢」一詞。

[66] D4377 པདྨ།

【東晉】悉遠離生死，諸魔煩惱業，猶日處虛空，蓮花不著水。（19-20）

【般若】於諸惑業及魔境，世間道中得解脫，猶如蓮華不著水，亦如日月不住空。

【不空】於業煩惱及魔境，世間道中得解脫，猶如蓮華不著水，亦如日月不著空。

[169a.2]དེ་ནི་རྣམ་པ་གསུམ་མ་གོས་པའི་སྦྱོར་བ་རྒྱུ་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་གང་ལས་གང་དུ་ཇི་ལྟར་ཞེས་བྱ་བས་གསུངས་པ་ནི། ལས་དང་ཉོན་མོངས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

現在說〔十六項支分願之〕第三項：無染加行。〔普賢菩薩〕以三種因——「從何〔出生〕」、「〔出生〕為何者」、「如何〔出生〕」——而說，即是「於諸惑業〔及魔境〕」等。

[169a.2]རྣམས་ལས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་དང་བདུད་ཀྱི་ལས་རྣམས་ལས་ཏེ། ལས་འདི་ཡང་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་ན་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་དང་མི་གཡོ་བ་རྣམ་པ་གསུམ་གང་ཡང་གཟུང་ངོ་། །

所謂「於諸……」是指：「於諸」業、「惑」（煩惱）及「魔境」之中。由於這個〔廣義的〕「業」〔本身〕並沒有區別，所以善、不善、不動〔業〕等三者皆適用。

[169a.3]དེ་ལ་མི་དགེ་བའི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་བདུད་ཀྱི་ལས་རྣམས་ལས་གྲོལ་བ་ནི་དེ་དག་གིས་མ་གོས་པར་འཇིག་རྟེན་གྱི་འགྲོ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་སུ་རྟག་ཏུ་སྤྱོད་དོ། །

其中（三種業當中），是從「於」（從）諸不善「業」中「得解脫」，並「於諸」煩惱及業中「得解脫」，也就是不被那些所玷汙，而常行持於「世間道中」（世間諸眾生等）。

[169a.3]ཅི་དང་འདྲ་བར་ཞེ་ན། ཇི་ལྟར་པདྨ་ཆུས་མི་ཆགས་པ་བཞིན། །ཞེས་བྱ་བ་སྨོས། དཔེར་ན་པདྨ་ཆུར་སྐྱེས་པ་ཆུས་མི་གོས་པ་དེ་བཞིན་དུ་བདག་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་དང་བདུད་ཀྱི་ལས་ལ་སོགས་པ་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཆོས་རྣམས་ཀྱིས་མ་གོས་པར་རོ། །

若問：「〔這種情形〕像是什麼呢？」答：「猶如蓮華不著水。」譬如蓮花從水中生，但卻不沾水。同樣地，我也不受「諸惑業及魔境」等世間法所沾染。

[169a.4]དེ་བཞིན་དུ་དགེ་བ་དང་མི་གཡོ་བའི་ལས་རྣམས་སུ་ཆགས་པ་མེད་པ་སྟེ། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲས་བུ་ལ་མི་ལྟོས་པར་དེ་བཞིན་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བསྒྲུབ་པའི་དོན་ཉིད་འབའ་ཞིག་ཏུ་སྤྱོད་པར་བྱ་སྟེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་ཞེས་ཁོང་ནས་དབྱུང་ངོ་། །

此外，於諸善業與不動業，也無所「著」（礙著）——也就是不在意果報，只管行持饒益、成就一切眾生之事，這也就補充了「〔一心入〕於菩薩行……」的意思。

[169a.5]ཅི་འདྲ་བར་ཞེ་ན། ཉི་ཟླ་ནམ་མཁར་ཐོགས་པ་མེད་ལྟར་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས། དཔེར་ན་ཉི་མ་དང་ཟླ་བ་དག་འཇིག་རྟེན་ན་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་ལྟར་གཞན་གྱི་དོན་བྱེད་པ་ལ་རོ་གཅིག་ཏུ་འཇུག་པའི་ཕྱིར་རང་གི་དོན་ལ་ཆགས་པ་ཕྲ་མོ་ཡང་མེད་པར་ཉིན་དང་མཚན་མོ་ནམ་མཁའ་ལ་རྒྱུ་བ་དེ་བཞིན་དུ་སྤྱོད་པའོ། །

問：「〔這種情形〕像是什麼呢？」答：「亦如日月不著空。」譬如在世間當中，日月就像摩尼寶，能平等一味利益其他眾生的道理，〔菩薩〕對於自利全然無所「著」（貪著），行持〔利他之事〕就如空中的日夜（日月）交替〔不息〕那般。

[169a.6]དེ་ལ་བདུད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་བའི་བར་ཆད་བྱེད་ཅིང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་གེགས་སུ་གྱུར་པ་ལམ་དམ་པ་ལས་ལྡོག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །

其中，所謂的「魔」，能中斷善法，障礙菩提，並且〔使人〕從正道中退墮者。

[169a.7]དམ་པའི་ངེས་ཚིག་ནི་ཆོས་ནི་དམ་པ་ཡིན་ལ་ཆོས་ཀྱི་འཚོ་བ་འགོག་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་གསོད་པར་བྱེད་པས་ན་བདུད་ཅེས་བརྗོད་དོ། །དེའི་ལས་ནི་རྒྱུས་ཕན་པའི་དངོས་པོ་ལས་ཕྱིར་ཕྱོགས་པའོ། །

「正」的詞彙定義為：「法即正真」，而〔魔〕能阻礙佛法的生活方式，所以是謀害〔正法之生活〕者，故稱為「魔」。其「境」（業／作用）即是：以之為因，便會罔顧有益之事。

四、饒益眾生願

21.

sarvi apāyadukhāṃ praśamanto sarvajagat sukhi sthāpayamānaḥ /

sarvajagasya hitāya careyaṃ yāvata kṣetrapathā diśatāsu // 21 //

[263b.7]ཞིང་གི་ཁྱོན་དང་ཕྱོགས་རྣམས་ཇི་ཙམ་པར། །ངན་སོང་སྡུག་བསྔལ་རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱེད། །

བདེ་བ་དག་ལ་འགྲོ་བ་ཀུན་འགོད་ཅིང་། །འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ནི་ཕན་པར་སྤྱད། །

【東晉】遍行遊十方，教化諸群生，除滅惡道苦，具足菩薩行。

【般若】悉除一切惡道苦，等與一切群生樂，如是經於剎塵劫，十方利益恒無盡。

【不空】諸惡趣苦願寂靜，一切群生令安樂，於諸群生行利益，乃至十方諸剎土。

[169a.7]རྣམ་པ་བཞི་པ་འདི་དང་ཕ་རོལ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་མ་ལུས་པ་ལ་ཕན་འདོགས་པ་ནི་ཞིང་གི་ཕྱོགས་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

這第四項〔願〕以及對於無餘波羅蜜多發心能有所助益，正是「〔悉除一切惡道苦〕……十方〔利益恒無盡〕……」所說之義。

[169b][169b.1]འགྲོ་བའི་ངན་སོང་གི་སྡུག་བསྔལ་ངན་སོང་གསུམ་གྱིས་དབྱེ་བ་ཅན་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་ཞི་བྱེད་ཅིང་ངོ་། །ཅིའི་ཕྱིར་ངན་སོང་གི་སྡུག་བསྔལ་ཁོ་ན་ཞི་བར་བྱེད་པར་གསུངས་ཤེ་ན། དེ་དག་ནི་ཤིན་ཏུ་གདུང་བར་བྱེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་གཙོར་ཉེ་བར་བླངས་པ་ཡིན་ཏེ། འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་ཉིད་ཞི་བར་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བར་རིག་པར་བྱའོ། །

能夠「悉除」（畢竟息滅）眾生分為三類的「一切惡道苦」。若問：「為何獨說『悉除惡道苦』呢？」答：因為那些〔痛苦〕十分折磨人，是故，以此為主〔而說〕，當知此為「〔願〕能寂滅一切輪迴苦」之義。

[169b.2]ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་བདེ་བ་དག་ལ་འགྲོ་བ་ཀུན་འགོད་པ་ནའོ། །ཅི་ཞིག་བྱེད་ཅེ་ན། འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ནི་ཕན་ཕྱིར་སྒྲུད་དེ། ཡིད་སྐྱོ་བ་མེད་པར་སྦྱོར་བ་གཞན་མེད་པར་བླ་ན་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་དོན་དུ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །སྒྲུད་པ་ནི་འབད་པར་བྱ་བའོ། །

願能「等與一切群生」最上之「樂」。若問：「如何達成呢？」答：這是為了饒益一切眾生而行，也即「別無其他，唯有不厭倦加行（修行），這是為了能夠證得無上智」的意思。「〔願〕與」[67]字則是「願能精勤」的意思。

[169b.3]དུས་ཇི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། ཞིང་གི་ཕྱོགས་དང་ཕྱོགས་རྣམས་ཇི་ཙམ་པར། །ཞེས་བྱ་བ་སྨོས། ཇི་ཙམ་པར་ཞེས་པ་ནི་ཇི་སྲིད་དུའོ། །ཞིང་གི་ཕྱོགས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཇི་སྲིད་པའི་ཕྱོགས་རབ་ཏུ་རྒྱུགས་དང་རྒྱན་ཏེ་སྐབས་བརྒྱུད་ལས[68]འབྱུང་བའོ། །ཕྱོགས་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་བཅུ་པ་རྣམས་སུ་སྟེ་དེ་སྲིད་དུ་སྤྱོད་ཅེས་འབྲེལ་ཏོ། །

問：「直至何時？」答：「乃至十方諸剎土。」[69]所謂的「乃至」就是「直到…

---

67 與：原文寫 སྒྲུད，係 སྒྲོད 的未來式，表示希願、應當如何如何的意思，也就是「願能……而行」，也即「成就利益」、「行饒益事」之義。此處依般若本，不空本則做「令…」，義即致令安樂。二譯用詞雖有異，其義則相同。

68 《པེ་》《སྣར་》ལས། 此處依此二版而譯。

69 般若本僅做「十方」。此處依不空本以配合注釋。

的時候」[70]。所謂「諸剎土」，是指遍行並莊嚴一切佛剎的範圍[71]，一個個分位（包括時間與空間）延續下去。「十方」（諸方），就是「於十方」的意思，與「……行〔利益〕，乃至……」[72]（願能行持…，直至…）相呼應。

五、鎧甲願

22.

sattvacarim̩ anuvartayamāno bodhicarim̩ paripurayamāṇaḥ /

bhadracarim̩ ca prabhāvayamānaḥ sarvi anāgatakalpa careyam // 22 //

[263b.7]བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི[73]སྤྱོད་དང་མཐུན་པར་འཇུག །

བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་རབ་སྟོན་ཅིང་། །མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པར་གྱུར། །

【東晉】雖隨順世間，不捨菩薩道，盡未來際劫，具修普賢行。

【般若】我常隨順諸眾生，盡於未來一切劫，恒修普賢廣大行，圓滿無上大菩提。

【不空】常行隨順諸眾生，菩提妙行令圓滿，普賢行願我修習，我於未來劫修行。

[169b.4]རྣམ་པ་ལྔ་པ་ནི་གོ་ཆའོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པ་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་སྤྱོད་པ་དང་མཐུན་པར་འདུག་པ་དང་། དམ་པའི་ཆོས་རབ་ཏུ་སྦྱིན་པའི་སྒོ་ནས་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

第五項為鎧甲〔願〕。這也分三類：（一）圓成一切佛法、（二）隨順眾生之行、（三）廣施正法。即「圓滿無上大菩提」等所說。

（一）圓成一切佛法

[169b.5]བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་དོན་དུ་སྤྱོད་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་སྟེ། དེ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་སྒྲུབ་པར་བྱེད་ཅིང་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

「菩提妙行令圓滿」[74]意指：為了〔證得〕菩提而行，即是菩提行；令其圓滿，也就是能成就佛陀一切諸法的的意思。

---

70 在此是指「直至窮盡十方時」。此處與般若本「如是經於剎塵劫」意思較為接近。東晉本與不空本皆未談到時間。

71 此處與東晉本「遍行遊十方」意思較為接近。

72 般若本做「〔利益〕恒無盡」。此處依不空本以配合注釋。

73 D4377 དག་གི།

74 依不空本以配合注釋。般若本做「圓滿無上大菩提」。

（二）隨順眾生之行

[169b.6]སྐྱེ་བ་དང་སྐྱེ་བར་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཤེས་པར་བྱས་ནས། རང་བཞིན་གྱིས་རྒྱུ་མེད་ཅིང་འགྲོགས་ན་བདེ་བས་དེ་དག་དང་མི་མཐུན་པ་མེད་པར་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་འཇུག་པའོ། །

〔「我常隨順諸眾生」（隨順眾生行），意思是：〕於生生世世，了知諸眾生之心行，自然而然且不需理由，便能與之相處，無不隨順彼等。

（三）廣施正法

[169b.7]བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་རབ་སྟོན་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་འདིར་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ནི་ཆོས་སྟོན་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་པར་བཟུང་སྟེ། རབ་ཏུ་སྟོན་པར་བརྗོད་པར་འདོད་པའི་ངག་ལས་བཟང་པོ་སྤྱོད་པར་བཏགས་པའི་ཕྱིར་ན། དེ་འགྲོ་བ་ལ་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་དང་བརྗོད་པ་དང་གསོལ་བར་བྱེད་ཅིང་། མ་འོངས་པ་བསྐལ་པ་ཕྱི་མའི་མཐར་ཐུག་པ་ཀུན་དུ་ཡིད་ཡོངས་སུ་མི་སྐྱོ་བར་སྤྱོད་པར་གྱུར་ཞེས་བྱ་བ་དང་།

「恒修普賢廣大行」。在此，普賢行的本質是就說法而言的——由於希望口出宣流法音之語，所以取名為普賢行。因此，廣為眾生宣講、解說、稟報，表示：乃至「盡於未來一切劫」都會毫無疲厭地這麼「修行」（行持）。

六、會遇同行菩薩願

23.

ye ca sabhāgata mama caryāye tebhi samāgamu nityu bhaveyyā /

kāyatu vācatu cetanato vā ekacari praṇidhāna careyam // 23 //

[264a.1]བདག་གིས་[75]སྤྱོད་དང་མཐུན་[76]པར་གང་སྤྱོད་པ། །དེ་དག་དང་ནི་རྟག་ཏུ་འགྲོགས་པར་ཤོག །

ལུས་དང་ངག་རྣམས་དང་ནི་སེམས་ཀྱིས་ཀྱང་། །སྤྱོད་པ་དག་དང་སྨོན་ལམ་གཅིག་ཏུ་སྤྱད། །

【東晉】若有同行者，願常集一處，身口意善業，皆悉令同等。

【般若】所有與我同行者，於一切處同集會，身口意業皆同等，一切行願同修學。

【不空】所有共我同行者，共彼常得咸聚會，於身口業及意業，同一行願而修習。

[170a][170a.1]རྣམ་པ་དྲུག་པ་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་དང་སྨོན་ལམ་གྱིས་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་འགྲོགས་པ་ནི། བདག་གི་སྤྱོད་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་[77]ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

第六項是結交在身口意的所行、發願方面都有同等緣分的菩薩，即〔普賢菩

[75] D4377 གི།

[76] D4377 མཚུངས།

[77] 藏譯偈頌做 བདག་གིས་སྤྱོད་དང་མཐུན་པར་གང་སྤྱོད་པ།

薩〕所說「所有與我同行者」等。

[170a.2]བདག་གི་སྤྱོད་དང་སྣེ་སྤྱོད་པའི་སློབ་ནས་མཚུངས་པར་གང་སྤྱོད་པ་སྟེ། མཉམ་པར་སྤྱོད་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེ་[170a.3]དག་དང་ནི་རྟག་ཏུ་འགྲོགས་པར་ཤོག་སྟེ། ཇི་སྲིད་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་ལྷན་ཅིག་གནས་པར་གྱུར་ཅིག་པའོ། །

「與我同行」就是所有在行持（修行）方面相同的任何所行——亦即發願：「願能常與彼等同等修行的菩薩『於一切處同集會』」，或者：「願〔與彼等菩薩〕同居一處，直至菩提！」

[170a.3]ལུས་དང་ངག་རྣམས་དང་ནི་ཡིད་ཀྱིས་ཀྱང་། །དེ་དག་ཉིད་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་གཅིག་པ་སྨོན་ལམ་གཅིག་ཏུ་སྤྱད་དེ་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་མ་ཡིན་པར་གནས་པར་བྱའོ། །

願能「身口意業皆同等」，並且與彼等一起行持相同的菩薩「行」，發相同的「願」（一切行願同修學）。

七、令善知識歡喜願

24.

ye 'pi ca mitrā mama hitakāmā bhadracarīya nidarśayitāraḥ /

tebhi samāgamu nityu bhaveyyā tāṃśca ahaṃ na virāgayi jātu // 24 //

[264a.2]བདག་ལ་ཕན་པར་འདོད་པའི་གྲོགས་པོ་དག །བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་རྣམས། །

དེ་དག་དང་ཡང་རྟག་ཏུ་ཕྲད་པར་ཤོག །དེ་དག་བདག་གིས་ནམ་ཡང་ཡིད་མི་དབྱུང་[78]། །

【東晉】若遇善知識，開示普賢行，於此菩薩所，親近常不離。

【般若】所有益我善知識，為我顯示普賢行，常願與我同集會，於我常生歡喜心。

【不空】所有善友益我者，為我示現普賢行，共彼常得而聚會，於彼皆得無厭心。

[170a.4]རྣམ་པ་བདུན་པ་ཕན་པའི་བསམ་པས་ཉེ་བར་བསྟན་པ་སྒྲུབ་པ་དག་གིས་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་མཉེས་པར་བྱེད་པའི་སློན་ནས་ནི། བདག་ལ་ཕན་པར་འདོད་པའི་གྲོགས་པོ་གང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

第七項〔分支之願〕為：以饒益心而宣說〔教法〕、修行等，藉此令善知識歡喜。也正是〔普賢菩薩〕所說「所有益我善知識」等。

[78] D4377 མིད་དབྱུང་།

[170a.4]གྲོགས་པོ་གང་དག་ཕན་པར་འདོད་ཅིང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་རབ་ཏུ་སྟོན་པར་བྱེད། འཆད་པར་བྱེད་ལ་ཆོས་སྨྲ་བར་བྱེད་པ་དེ་དག་དང་ཡང་བདག་ལྷན་ཅིག་རྟག་ཏུ་ཕྲད་པར་ཏེ་ཉེ་བར་གནས་པར་ཤོག་ཅིག་པའོ། །

凡是「益我」並且「為我顯示普賢行」的「善知識」——〔「顯示」〕義為講解、說法，皆「常願與我同集會」（常能與之相會），「同集會」的意思就是安住於近處。

[170a.5]དེ་དག་ཀྱང་བདག་གིས་ནམས་ཀྱང་སྐྱེ་འགའི་ཚེ་ཡང་ཡིད་མི་འབྱུང་སྐྱེ་ཙུང་ཟད་ཙམ་སུན་པར་ཡང་མི་བྱའི། །ཇི་སྲིད་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་གཏན་དུ་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་འཇུག་པར་བྱའོ། །

願我對彼等「何時」[79]——無論任何時刻——都「無厭心」[80]，也就是不會有絲毫煩厭。並且總是能隨順於彼等，直至菩提。

八、現前面見如來願

25.

saṃmukha nityamahaṃ jina paśye buddhasutebhi parīvṛtu nāthān /

teṣu ca pūja kareya udārāṃ sarvi anāgatakalpamakhinnaḥ // 25 //

[264a.3]སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱིས་བསྐོར་བའི་མགོན་པོ་རྣམས། །མངོན་སུམ་རྟག་ཏུ་བདག་གིས་རྒྱལ་བ་བལྟ། །

མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་ཏུ་མི་སྐྱོ་བར། །དེ་དག་ལ་ཡང་མཆོད་པ་རྒྱ་ཆེར་བགྱི། །

【東晉】常見一切佛，菩薩眾圍繞，盡未來際劫，悉恭敬供養。

【般若】願常面見諸如來，及諸佛子眾圍遶，於彼皆興廣大供，盡未來劫無疲厭。

【不空】常得面見諸如來，與諸佛子共圍繞，於彼皆興廣供養，皆於未來劫無倦。

[170a.6]རྣམ་པ་བརྒྱད་པ་དུས་རིང་པར་མཆོད་པའི་བྱ་བས་མི་སྐྱོ་བར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་མངོན་དུ་གྱུར་པ་ནི། སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱིས་བསྐོར་བའི་མགོན་པོ་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

第八項〔分支之願〕：由於不因長期供養而感到疲厭，因此現前面見如來，也就是「〔願常面見〕諸如來，及諸佛子眾圍遶」等。

[170a.7]ཕྱོགས་བཅུ་པོ་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ་རྒྱལ་བ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་མགོན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་འགྲོ་བའི་གཉེན་གཅིག་ཏུ་གྱུར་པ་བྱང་

---

79 何時：原文寫做 ནམས་ཀྱང，通 ནམ་ཡང，表示「無論何時」。在漢文古譯中，透過前後文便已經表達出此義，因此皆略去不譯。

80 般若本做「於我常生歡喜心」，與不空本「於彼皆得無厭心」意思相反，此處依不空本以配合注釋。

ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚོགས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསྐོར་བ་རྣམས་རྟག་ཏུ་ཐོགས་པ་མེད་པའི་མིག་གིས་མངོན་སུམ་དུ་ཞེས་བྱ་བ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་ཤིང་མངོན་དུ་གྱུར་པར་བལྟ་བར་བགྱི་ཞིང་། དེ་དག་ལ་ཡང་སོ་སོར་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོག་དང་ལྡན་པའི་མཆོད་པ་ནམ་མཁའི་ལྟར་ཡངས་པ་རྒྱ་ཆེན་པོར་གྱུར་པ་ཚོས་ཀྱིས་81དབྱིངས་ཁྱབ་པ་དག་བགྱིའོ། །

所有十方勝者諸佛世尊，即所謂「依怙」[82]，也就是眾生唯一的親友，受到菩薩眾所「圍遶」。願能以無礙之眼，「面見」彼等，也就是面向彼等、現前而見，在每一剎那，以一切種最上供養，於彼等一一「興」起猶如虛空、窮盡法界的「廣大供」等。

[170b][170b.1]དུས་ཇི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་དུ་མི་སྐྱོ་བར། །ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། ཕྱི་མའི་མཐའི་མུར་ཐུག་པ་མ་འོངས་པའི་བསྐལ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་སྐྱོ་བ་མེད་པའི་ཡིད་དང་ལྡན་པས་བགྱི་བའོ། །

問：「直至何時？」答：「盡未來劫無疲厭。」也即窮盡未來，於一切「未來劫」中都以「無疲厭」之心而為之。

九、圓滿受持正法願

26.

dhārayamāṇu jināna saddharmaṃ bodhicariṃ paridīpayamānaḥ /

bhadracariṃ ca viśodhayamānaḥ sarvi anāgatakalpa careyam // 26 //

[264a.3]རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་དམ་པའི་ཆོས་འཛིན་ཅིང་། །བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཀུན་ཏུ་སྣང་བར་བྱེད། །

བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་རྣམ་པར་སྦྱོད་པ་83ཡང་། །མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པར་བགྱི། །

【東晉】守護諸佛法，讚歎菩薩行，盡未來劫修，究竟普賢道。

【般若】願持諸佛微妙法，光顯一切菩提行，究竟清淨普賢道，盡未來劫常修習。

【不空】常持諸佛微妙法，皆令光顯菩提行，咸皆清淨普賢行，皆於未來劫修行。

[170b.2]རྣམ་པ་དགུ་པ་འཛིན་པ་དང་སྟོན་པར་བྱེད་པའི་བྱ་བ་དག་གིས་དམ་པའི་ཆོས་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའི་རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་དམ་ཆོས་འཛིན་པ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

第九項〔分支之願〕，即是〔普賢菩薩〕以憶持與宣說等作為，而說「願持諸佛微妙法」（圓滿受持正法諸位勝者（佛陀）的正法）等。

---

81 《པེ་》《སྣར་》ཀྱི། 此處依此二版而譯。

82 依怙：原文寫做 མགོན་པོ，梵文做 *nāthān*，義為守護者、怙主，佛的代稱之一，古代常以通名「佛」或「如來」譯之，或譯為依、依護、救護、依怙法、依持、依處。

83 D4377 སྦྱོང་བ།

[170b.3]དུས་གསུམ་གྱི་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བསྟན་པའི་ཆོས་གསུང་རབ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་པོ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་གཟུངས་ཀྱི་སྟོབས་ཀྱིས་འཛིན་པར་བྱེད་པ་ཡང་དག་པར་འཛིན་པར་བྱེད་པ་དང་། ཆོས་སྟོན་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་འགྲོ་བ་ལ་ཀུན་དུ་སྣང་བར་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ཡང་དག་པར་འཆད་པར་བྱེད་ཅིང་ངོ་། །

三世一切諸佛（勝者）所宣說之法，無論是十二分教的哪一部，願都能以總持之力加以憶持、圓滿受持，並藉宣說正法之本質，對眾生「光顯一切菩提行」——也即為眾生正說〔微妙法〕。

[170b.4]འདིར་ཡང་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་སྟོན་པར་བྱེད་པའི་ཚིག་ལ་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ། །

在此，所謂「菩提行」所指稱的是表達其義（菩提之義）之文詞。

[170b.4]བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བ་ནི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བ་ནི་དྲི་མ་མེད་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པས། མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་དུ་སྟེ་དུས་རིང་པོར་བྱེད་པས་མ་ལུས་རྣམས་སུ་སྤྱད་པར་བགྱི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འབད་པར་བགྱི་བའོ། །

「究竟清淨普賢道」[84]當中，「普賢道」就是菩薩行，而將之清淨意味著令其無垢。願以此「盡未來劫」——表示時間久長——而「修習」，無一遺餘，也就是願能勤行〔菩薩行〕。

十、獲無盡藏願

27.

sarvabhaveṣu ca saṃsaramāṇaḥ puṇyatu jñānatu akṣayaprāptaḥ /

prajñaupāyasamādhivimokṣaiḥ sarvaguṇairbhavi akṣayakośaḥ // 27 //

[264a.4]སྲིད་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ནི་[85]འཁོར་བ་ན། །བསོད་ནམས་ཡེ་ཤེས་དག་ནི་མི་ཟད་རྙེད། །

ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ཏིང་འཛིན་རྣམ་ཐར་དང་། །ཡོན་ཏན་ཀུན་གྱི་མི་ཟད་མཛོད་དུ་གྱུར། །

【東晉】雖在生死中，具無盡功德，智慧巧方便，諸三昧解脫。

【般若】我於一切諸有中，所修福智恒無盡，定慧方便及解脫，獲諸無盡功德藏。

84 不空本做「咸皆清淨普賢行」，與注釋較貼近。然而般若本的文義相去亦不遠，故仍採用般若本。

85 D4377 ཡང་།

【不空】於諸有中流轉時，福德智慧得無盡，般若方便定解脫，獲得無盡功德藏。

[170b.5]རྣམ་པ་བཅུ་པ་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ལ་སོགས་པ་རྙེད་པས་ན་མི་ཟད་པའི་མཛོད་ཐོབ་པ་ནི། སྲིད་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཡང་འཁོར་བ་ན། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། འདོད་པ་ལ་སོགས་པའི་སྲིད་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཡང་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་གྱི་དབང་གིས་འཁོར་བ་སྟེ་སྐྱེ་བ་ན་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་དག་ནི་མི་ཟད་རྙེད་དེ་ཟད་མི་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པར་གྱུར་ཅིག །དེ་བཞིན་དུ་ཐབས་དང་། ཤེས་རབ་དང་། ནམ་མཁའ་མཛོད་དང་། དྲི་མ་མེད་པའི་ཕྱག་རྒྱ་ལ་སོགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྣམས་དང་། དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་དང་། དྲི་མ་མེད་པ་དང་། སྒྱུ་མའི་རྣམ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཡོན་ཏན་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ཀྱི་མི་ཟད་མཛོད་དེ། འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་དང་། བདེ་བ་བསྐྱེད་པའི་དོན་དུ་ཡོན་ཏན་ཟད་མི་ཤེས་པའི་གཞིར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བྱ་བའོ། །

第十項〔分支之願〕：獲得福德與智慧等，而獲無盡藏，也就是「於諸有中流轉時」[86]等所說。於欲界等〔三界、〕一切諸有中，願為了眾生之義利而「流轉」——也就是出生。與此同時，願能獲得無盡——無有窮盡——的福德與智慧。同樣地，願得方便、智慧、虛空藏、無垢印等諸三昧，還有從菩薩畢竟解脫之大悲、無垢、如幻行相，如此等所生的菩薩共及不共諸功德，這樣的「無盡藏」。也就是：願能利益一切眾生；為令安樂出生，願能成為無盡藏之根本。

十一、趣入願

28.

ekarajāgri rajopamakṣetrā tatra ca kṣetri acintiya buddhān /

buddhasutāna niṣaṇṇaku madhye paśyiya bodhicarim caramāṇaḥ // 28 //

[264a.5]རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྡུལ་སྙེད་ཞིང་རྣམས་ཏེ། །ཞིང་དེར་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་སངས་རྒྱས་རྣམས། །

སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་ལ། །བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་ཅིང་བལྟ་བར་བགྱི། །

【東晉】一一微塵中，見不思議剎，於一一剎中，見不思議佛。

【般若】一塵中有塵數剎，一一剎有難思佛，一一佛處眾會中，我見恒演菩提行。

【不空】如一塵端如塵剎，彼中佛剎不思議，佛及佛子坐其中，常見菩提勝妙行。

[171a][171a.1]རྣམ་པ་བཅུ་གཅིག་པ་ནི་འཇུག་པའོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་བརྒྱད་དེ། འདི་ལྟ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་བལྟ་བ་ལ་འཇུག་པ་རྣམ་པ་གཉིས་དང་།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ལ་འཇུག་པ་དང་།

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་ལ་འཇུག་པ་དང་།

[86] 此處依不空本以配合注釋。

བསྐལ་པའི་འཇུག་པ་ལ་འཇུག་པ་དང་།

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་བལྟ་བ་དང་།

དེའི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་འཇུག་པ་དང་།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་མངོན་པར་བསྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པ་དང་།

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཐད་དུ་འགྲོ་བ་ལ་འཇུག་པ་ནི་བརྒྱད་པའོ། །

第十一項〔分支之願〕又分為八項：

（一） 面見並趣入佛土；

（二） 趣入佛語；

（三） 趣入如來法輪；

（四） 趣入歷劫流轉：

（五） 面見如來；

（六） 入彼（如來）行境；

（七） 趣入成就（出現、出生）佛土；

（八） 趣入往詣如來。

（一）面見並趣入佛土願

28.

ekarajāgri rajopamakṣetrā tatra ca kṣetri acintiya buddhān /

buddhasutāna niṣaṇṇaku madhye paśyiya bodhicariṃ caramāṇaḥ // 28 //

[264a.5]རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྡུལ་སྙེད་ཞིང་རྣམས་ཏེ། །ཞིང་དེར་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་སངས་རྒྱས་རྣམས། །

སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་ལ། །བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་ཅིང་བལྟ་བར་བགྱི། །

【東晉】一一微塵中，見不思議剎，於一一剎中，見不思議佛。

【般若】一塵中有塵數剎，一一剎有難思佛，一一佛處眾會中，我見恒演菩提行。

【不空】如一塵端如塵剎，彼中佛剎不思議，佛及佛子坐其中，常見菩提勝妙行。

29.

evamaśeṣata sarvadiśāsu bālapatheṣu triyadhvapramāṇān /

buddhasamudra tha kṣetrasamudrānotari cārikakalpasamudrān // 29 //

[264a.6]དེ་ལྟར་མ་ལུས་ཐམས་ཅད་ཕྱོགས་སུ་ཡང་། །སྐྲ་ཙམ་ཁྲོན་ལ་དུས་གསུམ་ཚད་སྙེད་ཀྱིས[87]། །

སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་ཞིང་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་དང་། །བསྐལ་པ་རྒྱ་མཚོར་སྤྱོད་ཅིང་རབ་ཏུ་འཇུག །

【東晉】見如是十方，一切世界海，一一世界海，悉見諸佛海。

【般若】普盡十方諸剎海，一一毛端三世海，佛海及與國土海，我遍修行經劫海。

【不空】如是無量一切方，於一毛端三世量，佛海及與剎土海，我入修行諸劫海。

[171a.3]དེ་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་བལྟ་བ་ལ་འཇུག་པ་རྣམ་པ་གཉིས་ནི། རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྡུལ་སྙེད་ཞིང་རྣམས་ཏེ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཀྱིས་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། རྡུལ་གཅིག་ཉིད་ཀྱི་སྟེང་ན་ཕྱོགས་བཅུ་དུས་གསུམ་དུ་སོན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དེ་རྣམས་དང་། ཞིང་དེར་ཞེས་བྱ་བ་ཞིང་དང་ཞིང་རྣམས་སུ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་ཅེས་བྱ་བ་བསམ་དུ་མེད་ཅིང་བསམ་པ་ལས་འདས་པའོ། །

其中，面見並趣入佛土這二者，即「一塵中有塵數剎」等二偈（第 28-29 偈）所說。就在一微塵之上，就有十方三世諸佛剎塵數的佛土。「彼中」[88]則指各個剎土（一一剎），其中，一切皆「難思」，也就是無法思議、超越思惟〔境界〕。

[171a.5]སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་པར་གྱུར་པ་རྣམས་ལ་བལྟ་བར་བགྱི་ཞེས་འབྲེལ་ཏེ་བྱང་ཆུབ་སྤྱད་པ་སྤྱོད་ཅིང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་ཅིང་ངོ་། །བལྟ་བར་བགྱིའོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཇུག་པར་བགྱིའོ། །

「佛及佛子」[89]（諸佛世尊及佛子）是指安住於諸菩薩之中央——願能面見諸位安住者（佛菩薩）。與此相關者，則是「演（行持）菩提行」，也就是修行菩提行。「我見…」表示願能趣入〔其中〕。

[171a.6]གལ་ཏེ་དེ་ལྟ་ཡིན་ན་མི་སྲིད་པ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཉིད་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་འབྲས་བུ་མེད་པའི་སྨོན་ལམ་ཉིད་འདེབས་པར་བྱེད་པར་མི་འགྱུར་རམ། འདི་ལྟར་རེ་ཞིག་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གཅིག་ཉིད་རྣམ་པར་དབྱེ་བ་སོ་སོ་དང་བཅས་པ་མ་ལུས་པར་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་མཐོང་བ་མི་སྲིད་པ་ཡིན་ན། དེ་ཇི་ལྟར་བགྲང་ལས་འདས་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་འཁོར་གྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གང་བའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དུས་གསུམ་དུ་སོན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པ་སོ་སོར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་མཐོང་བར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་སྨོན་ལམ་ཇི་ལྟར་འདེབས་པར་བྱེད་ཅེ་ན།

---

87 D4377 ཀྱི

88 此處依不空本以配合注釋字面意義，但注釋的詮釋則與般若本所譯「一一剎」相同。

89 此處依不空本以配合注釋，般若本則做「佛處眾會」。

問：「若果真如此，那麼，由於所追求的是不可能之事，難道不會變成諸菩薩所發的其實是沒有結果的願嗎？像這樣，每一處個別的佛土都有各自不同的差別種類，這些全都在一處、無有遺漏地在一微塵之上皆可見到，這是不可能的。那麼，無數諸佛世尊坐於菩薩大眾之中，而其所遍滿之佛土，〔其數〕又等同三世諸佛剎塵數。要發願這些各自殊異者（佛、菩薩及佛土），皆可見於一微塵之上，這要如何發願呢？」

[171b][171b.1]དེ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་ཇི་ལྟར་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་ལས་ཀྱིས་སྤྲུལ་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སྣ་ཚོགས་པ་རྣམས་སྟེང་དང་འོག་དང་ཐད་ཀར་ཡུལ་ཐ་དད་པ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྲུལ་པ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག་གི་ཡང་སྟེང་དུ་དེ་ལྟར་ཅི་སྟེ་མི་སྲིད།

བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཉིད་ཀྱང་། །

གང་ཚེ་ན་ི་མཁས་རྣམས་ལ། །

མཚར་མིན་ཅུང་ཟད་ཡོད་མིན་པ། །

དེ་ཚེ་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ནི། །

རྟོག་པ་ཉིད་ལ་མཚར་ཅི་ཡོད། །

འཇིག་རྟེན་མགོན་པོ་སྐྱོབ་པ་ཡིས། །

བསམ་གཏན་ལས་རྩལ་གླུ་རྣམས་དང་། །

སངས་རྒྱས་བདག་ཉིད་ཆེ་རྣམས་ཀྱི། །

བསམ་མི་ཁྱབ་པ་བཞིར་གསུངས་སོ། །

ཞེས་བརྗོད་པ་འཇིན་ནོ། །

答：並非如此。為何呢？舉凡不可思議業所化現之種種世界，有上，有下，有正面——境都是相異的。同理，不可思議智慧所化現者，皆在一微塵之上，怎麼就不可能了？有道是：

雖云此事難思議，

然智者前雖土石，

無一不是希有事；

同理若因諸根故，

生起分別豈希有？

世間所依救護說：

禪定、業境與諸龍，

佛陀境界等大者，

如是四事難思議。[90]

[171b.3]དེ་ལྟར་ན་མི་སྲིད་པའི་དོན་མ་ཡིན་ཡང་བློ་རྣམ་པར་འགྱུར་བ་མེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་འདི་ཐམས་ཅད་ལ་དེ་ཁོ་ན་ལྟར་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་མངོན་པར་དད་པར་བྱའོ། །

因此，〔前述之願〕並非不可能之事，而且內心無變異的眾人，應當對於這一切佛語，做此思惟：「正是如此！」並更加生起信心。

[171b.4]འདི་ལ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་རབ་ཏུ་བསྒྲགས་པ་ཡིན་ཏེ།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ལྐོག་གྱུར་ལ། །

གང་ཞིག་ཐེ་ཚོམ་སྐྱེད་བྱེད་དེས། །

འདི་ཉིད་དུ་ནི་སྟོང་ཉིད་ལ། །

ཡང་དག་པར་ནི་ཡིད་ཆེས་བྱའོ། །

ཞེས་བྱ་བའོ། །

在此，已將〔文義〕彰顯無遺：

於佛隱蔽說，

若人起疑心，

是人於空性，

當起正信解。[91]

---

90 此處所引偈頌僅見於本論，但相關內容可見於《大寶積經》卷八十六〈大神變會第二十二之一〉，商主天子對舍利弗所言：「一切諸法，若善、不善、無動而動，名大神變。是故，舍利弗！作善業者，生於天上，有大威德，如是善業不可思議。一切眾生往來生死亦不可思議。不可思議者，名大神變。如佛所說四種境界不可思議：一者、業境界不可思議，二者、龍境界不可思議，三者、禪境界不可思議，四者、佛境界不可思議。以是義故，說一切法名大神變，不應驚怖。」（CBETA, T11, no. 310）

91 從前後文看，此處文字不似引文，應係作者插入的自創偈文，內容與聖天論師（Aryadeva, circa 3rd）所造《四百論》（*Catuḥśataka* / བཞི་བརྒྱ་པ།）第十二品第五偈（སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་ལྐོག་གྱུར་ལ། །གང་ཞིག་ཐེ་ཚོམ་སྐྱེ་འགྱུར་

[171b.5]འཇིག་རྟེན་ན་ཡང་རེ་ཞིག་ཆུ་དངས་པས་ཁེངས་པའི་སྣོད་ཤིན་ཏུ་ཆུང་ངུའི་ནང་དུ་གཟའ་དང་སྐར་མ་དང་རྒྱུ་སྐར་ལ་སོགས་པས་བརྒྱན་པར་བྱས་པའི་ནམ་མཁའ་ཐམས་ཅད་མཐོང་བ་ཁོ་ནའོ། །

在世上也是如此的。有些時候，裝滿清水而極小的容器，肯定也能從中看見滿天綴滿著星辰、星宿與星曜等的天空。

[171b.5]དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས།

ཆོས་རྣམས་གཟུགས་བརྙན་དང་མཚུངས་ཏེ། །

རབ་རིབ་རྨི་ལམ་མཚན་ཉིད་ཅན། །

སྒྱུ་མ་སྨིག་རྒྱུ་དང་འདྲ་ཞིང་། །

དྲི་ཟའི་གྲོང་ཁྱེར་ལྟ་བུ་ཡིན། །

ཞེས་གསུངས་སོ། །

因此，佛世尊說：

諸法如影像，

性如翳如夢，

如幻如陽焰，

亦如尋香城。[92]

[171b.6]འདིར་ཡང་། གང་ཡང་དུས་གསུམ་དག་གི་ཞིང་བཀོད་པ། །ཞེས་བྱ་བའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་འདིར[93]ཕྱིར[94]གསལ་བར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་མ་ལུས་ཕྱོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་ཇི་ལྟར་དེ་ལྟར་རོ། །

在此，〔同樣的道理〕也可於清楚見於下文「〔於一毛端極微中，〕出現三世

ག །དེ་ཡིས་སྟོང་པ་ཉིད་བརྟེན་ཏེ། །འདི་ཉིད་ཁོ་ནར་ཡིད་ཆེས་བྱ། །）幾乎完全一致。該偈譯文可見於玄奘所譯《廣百論本》卷一〈破見品第四〉:「若於佛所說，深事以生疑，可依無相空，而生決定信。」（CBETA, T30, no. 1570）

92 此處所引偈頌僅見於本論，但相關內容常見於各處經文。如《大般若波羅蜜多經》卷三百七十八〈無雜法義品六十七之一〉中，佛告須菩提：「善現！菩薩摩訶薩行深般若波羅蜜多時，安住如夢，如響，如像，如光影，如陽焰，如幻事，如尋香城，如變化事。」（CBETA, T06, no. 220）又，《大方廣如來不思議境界經》卷一中，普賢菩薩為德藏菩薩所說開示，與此處更為貼近：「則應思惟：一切諸法如幻、焰，如翳，如影，如像，如夢，如是諦觀法性空寂。」（CBETA, T10, no. 301）

93 應做 འདི，但各家刻本皆做 འདིར。

94 《པེ་》《སྣར་》ཕྱིས། 在此，依此二版而譯。

莊嚴剎」（第 34 偈）這一偈頌中。「如是無盡諸方所」[95]（第 34 偈）等，所說的也是「一塵中有……」這般道理。

[171b.7]མ་ལུས་ཕྱོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ་ནི་ཕྱོགས་མ་ཚང་བ་མེད་པ་རྣམས་སུ་འོ། །སྐྲ་ཙམ་ཁྱོན་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐྲའི་ཁྱོན་ནི་སྐྲའི་སྟེང་ངོ། །འདི་སྐད་དུ་སྐྲ་ཉག་མ་ཙམ་གྱི་གོ་སྐབས་སུ་དུས་གསུམ་གྱི་ཚད་དང་མཉམ་པ་དུས་གསུམ་དུ་གཏོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་རྣམས་དང་། དེའི་ཞིང་རྒྱ་མཚོ་རྣམས་སུ་སྤྱོད་ཅིང་ཞེས་བྱ་བ་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་བཞིན་པས། བསྐལ་པ་རྒྱ་མཚོར་རབ་ཏུ་འཇུག་སྟེ་འཇུག་པར་བྱའོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ། །

「普盡十方」即是所有方位，無不齊備。「一一毛端」的「毛端」就是毛的尖端，說的就是在一根毛的空間之中，就有「三世量」[96]（其量同於三世）、屬於三世的「佛海」（如海諸佛），「及與國土海」（以及其如海的國土），於此「我遍修行」（行持、修習）——這便是「趣入修行」。以此〔修行〕「經劫海」，也即表達「願能趣入修行〔經劫海〕」。

（二）趣入佛語願

30.

ekasvarāṅgasamudrarutebhiḥ sarvajināna svarāṅgaviśuddhim /

sarvajināna yathāśayaghoṣān buddhasarasvatimotari nityam // 30 //

[264a.6]གསུང་གཅིག་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་སྐད་ཀྱིས[97]། །རྒྱལ་བ་ཀུན་དབྱངས་ཡན་ལག་རྣམ་དག་པ། །

འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་བསམ་པ་ཇི་བཞིན་དབྱངས། །སངས་རྒྱས་གསུང་ལ་རྟག་ཏུ་འཇུག་པར་བགྱི། །

【東晉】於一言音中，具一切妙音，一一妙音中，具足最勝音。

【般若】一切如來語清淨，一言具眾音聲海，隨諸眾生意樂音，一一流佛辯才海。

【不空】於一音聲功德海，一切如來清淨聲，一切群生意樂音，常皆得入佛辯才。

[172a][172a.1]སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ལ་འཇུག་པ་ནི། གསུང་གཅིག་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྐད་རྣམས་ཀྱིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

趣入佛語方面，即是〔普賢菩薩〕所說的「〔一切如來語清淨，〕一言具眾音聲海」等。

[95] 此處依不空本以配合注釋。
[96] 此處依不空本以配合注釋。
[97] D4377 ཀུན་གྱིས།

[172a.2]ཆོས་སྟོན་པར་མཛད་པའི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་གཅིག་གི་གསུང་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་སྒྲ་སྐད་རྣམས་ཏེ། བགྲང་བ་ལས་འདས་པའི་ཉན་པ་པོ་སྐྱེ་བོའི་མོས་པའི་དབྱེ་བ་ཉིད་ལས་གཅིག་པ་ཁོ་ནར་ཚིག་དང་ཡི་གེ་གཞན་དང་གཞན་རྣམས་སུ་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱིས་གཞན་དང་གཞན་དུ་གྱུར་པ་རྣམས་ཉན་པའི་སྒོ་ནས་དེ་ཁོ་ན་བཞིན་དུ་ཆོས་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཕྱོགས་བཅུ་དུས་གསུམ་དུ་བཞུགས་པ་རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་དབྱངས་ཀྱི་ཡན་ལག་རྣམ་པར་དག་པ་གང་ཡིན་པས་ཆོས་ཉན་པར་བྱེད་པའི་འགྲོ་བ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ཀུན་གྱི་བསམ་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་གྱུར་པའི་དབྱངས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་དེ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་ཡིན་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་ཐོས་པའི་རྣ་བས་འཇུག་པར་བགྱི་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་གཅིག་གི་གསུང་གི་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་སྐད་དེ་ཉིད་ལ་འཇུག་པར་བགྱིའོ། །

一位說法的如來，其所言的如海音聲，其數不能估量，並且隨聽者的信解差別，而唯有獨一（專屬於聽眾語言）的〔語言〕。至於與其他各種文詞殊異者，〔佛語〕則成為各自相應的〔內容〕——完全根據聽眾〔的差別〕而如實說法。安住十方三世的一切勝者諸佛的音聲諸支皆是畢竟清淨的，並且「隨」(如實依照）無量聽法「眾生」的心「意」而呈現——佛語即是如此這般。願能以能聞之耳，如是而趣「入」，也就是願能趣入如來「一言具眾音聲海」[98]。

[172a.5]དེ་སྐད་དུ་ཡང་

མོས་པ་སྣ་ཚོགས་ཅན་གྱི་ནི། །

འཁོར་མང་རྣམས་ནི་གནས་པ་ལ། །

གསུང་གཅིག་བཀའ་ནི་སྩལ་པ་ན། །

གསུང་རྣམས་དུ་མར་གོ་འགྱུར་ཞིང་། །

ང་ཡི་ཆེད་དུ་ཡིན་ནོ་ཞེས། །

སྐྱེ་བོ་ཀུན་གྱིས་རྟོགས་འགྱུར་གང་། །

འདི་ལས་ཆེས་རྨད་ཅི་ཡོད་དེ། །

འདི་ལས་ཆེས་མཚར་ཅི་ཞིག་ཡོད། །

ཅེས་གསུངས་པ་དང་།

又有道是：

所在處大眾，

信解各不同。

98 此處所引偈頌僅見於本論，其義即「佛以一音演說法，眾生隨類各得解」。

佛出一言音，

各聞種種聲，

謂佛為我說，

眾皆得解悟，

何有更奇者？

豈有更妙者？

[172a.6]དེ་བཞིན་དུ་འཕགས་པ་སྟོང་པོ་བཀོད་པའི་མདོའི་འཕགས་པ་བྱམས་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ལས་ཀྱང་།

འདི་ནི་གང་དག་ཐེག་མཆོག་ལ་གནས་སྐྱོངས་མེད་དང་། །

བསྐལ་པ་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་མང་པོ་རྣམས་སུ་ཡང་། །

ངོམས་མེད་སེམས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུའི་བདེ་གཤེགས་རྣམས་ཀྱི་ནི། །

ཆོས་སྤྲིན་མཐུན་པར་བྱེད་པ་རྣམས་ཀྱི་གནས་ཡིན་ནོ། །

ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཚིགས་སུ་བཅད་པ་སྔ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ནི་འཆད་པ་པོའི་ཆེ་བ་དང་། ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཕྱི་མས་ནི་ཉན་པ་པོའི་སྐྱེ་བོའི་ཆེ་བའི་བདག་ཉིད་ཡིན་ནོ། །

同樣地，《華嚴經》的聖彌勒傳也說道：

若人住最上成具智慧，

復於多千億劫心無饜，

求於十方如來之法雲，

隨順於彼則為眾所依。[99]

從內容而言，透過前二偈來表示說者殊勝，後一偈則是聞者殊勝。

[172b][172b.1]གང་དག་གཅིག་གསུང་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་སྐད་ལ། །རྒྱལ་བ་ཀུན་དབྱངས་ཡན་ལག་རྣམ་དག་པ། །ཞེས་བདུན་པའི་གཅིག་ཚིག་གི་མཐའ་ཅན་དུ་འདོད་པ་སྟེ་དེ་དག་གིས་ནི་སྟེའི་སྒྲ་ཚིག་གི་ཁ་སྐོང་བ་ཡིན་པར་བལྟ་བར་བྱའོ། །

「一切如來語清淨，一言具眾音聲海」被認為使用了第七格（位格）的單數詞素，也就是說：〔複數的〕「彼等……」中所使用的連接助詞，應視為增補的文

99 此處所引偈頌僅見於本論。依本論所引出處，應係《華嚴經．入法界品》的內容，但於該品中，未能得見相關文字。待考。

字。

（三）趣入如來法輪願

31.

teṣu ca akṣayaghoṣaruteṣu sarvatriyadhvagatāna jinānām /

cakranayaṃ parivartayamāno buddhibalena ahaṃ praviśeyam // 31 //

[264a.7]དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་[100]རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་དག །འཁོར་ལོའི་ཚུལ་རྣམས་རབ་ཏུ་བསྐོར་བ་ཡི། །

དེ་དག་གི་ཡང་གསུང་དབྱངས་མི་ཟད་ལ། །བློ་ཡི་སྟོབས་ཀྱིས་བདག་ཀྱང་རབ་ཏུ་འཇུག །

【東晉】甚深智慧力，入無盡妙音，轉三世諸佛，清淨正法輪。

【般若】三世一切諸如來，於彼無盡語言海，恒轉理趣妙法輪，我深智力普能入。

【不空】於彼無盡音聲中，一切三世諸如來，當轉理趣妙輪時，以我慧力普能入。

[172b][172b.1]ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་ལ་འཇུག་པ་ནི། དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་འཁོར་ལོ་ཡི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱིའོ། །

入轉法輪〔願〕，即於「三世一切諸如來」所說。所謂「彼等一切之義」，即是「三世勝者諸佛之……」的意思。

[172b.2]ཅི་འདྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཞེ་ན། འཁོར་ལོའི་ཚུལ་རྣམས་རབ་ཏུ་སྐོར་མཛད་རྣམས་ཀྱི་གསུང་དབྱངས་མི་ཟད་པ་གང་ཡིན་པ་ཟད་པ་ལས་འདས་པ་དེ་རྣམས་ལ་བློའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ཤེས་པའི་བདག་ཉིད་ཆེ་བས་ཅིག་ཅར་དུ་འཇུག་པར་བགྱི་ཞིང་ཞུགས་པར་བགྱིའོ། །

問：「為何是複數的所有格？」答：正是諸位「恒轉理趣妙法輪」者（諸如來）的「無盡語言」。對於無有窮盡的那些〔語言〕，願以「慧力」[101]——也就是能知的殊勝本體，於一時之間「普能入」且住於其中。

[172b.3]ཐབས་གང་དང་གིས་ཆོས་བསྟན་པ་གང་དང་གང་ཡིན་པས་དུས་གང་དང་གང་གི་ཚེ། ཡུལ་གང་དང་གང་དུ་མོས་པ་སྣ་ཚོགས་ཅན་གྱི་སེམས་ཅན་རྣམས་གདུལ་བྱར་གྱུར་པ་དེ་ནི་འདིར་ཚུལ་ཡིན་པར་བལྟའོ། །དབྱངས་ཀྱི་སྒྲ་ནི་འདིར་ཡང་ཚིག་གིས་ཁ་སྐོང་བའི་དོན་དུའོ། །

以何方便說種種法，於種種時〔說法〕，於各各處〔說法〕，種種信解之諸眾生皆成為所調伏者——這便應視為此處所說的「理趣」。「音聲」[102]一詞，在此也

[100] D4377 པའི།
[101] 般若本做「深智力」。此處依不空本以配合注釋。
[102] 般若本並未譯出「音聲」一詞。此處依不空本以配合注釋。

是為了添字之用。

（四）趣入歷劫流轉願

32.

ekakṣaṇena anāgata sarvān kalpapraveśa ahaṃ praviśeyam /

ye 'pi ca kalpa triyadhvapramāṇāstān kṣaṇakoṭipraviṣṭa careyam // 32 //

[264b.1]མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཐམས་ཅད་འཇུག་པར་ཡང་། །སྐད་ཅིག་གཅིག་གིས་བདག་ཀྱང་འཇུག་པར་བགྱི། །

གང་ཡང་བསྐལ་བ་དུས་གསུམ་ཚད་དེ་དག །སྐད་ཅིག་ཆ་ཤས་ཀྱིས་ནི་ཞུགས་པར་སྤྱད། །

【東晉】一切未來劫，悉能作一念，三世一切劫，悉為一念際。

【般若】我能深入於未來，盡一切劫為一念，三世所有一切劫，為一念際我皆入。

【不空】以一剎那諸未來，我入未來一切劫，三世所有無量劫，剎那能入俱胝劫。

[172b.4]བསྐལ་པའི་འཇུག་པ་ལ་འཇུག་པ་ནི། མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་གྱི་བསྐལ་འཇུག་ལ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཕྱོགས་བཅུར་གཏོགས་པའི་མ་འོངས་པའི་བསྐལ་པ་ཀུན་གྱི་བསྐལ་འཇུག་ལ་ཞེས་བྱ་བ་བསྐལ་པ་བརྒྱུད་པར་འབྱུང་བ་རྣམས་ལ་མདོར་བསྡུས་ཏེ་བདག་གིས་འཇུག་པར་བགྱིའོ། །

趣入歷劫流轉，即於「〔我能〕深入於未來，盡一切劫〔為一念〕」等所說。屬於十方的「未來一切劫」[103]當中的「深入於…劫」，是將歷劫流轉所出生者加以總結，而願「我能深入」。

[172b.5]གང་ཡང་བསྐལ་པ་དུས་གསུམ་ཚད་དེ་དག །ཅེས་བྱ་བ་ནི་དུས་གསུམ་གྱི་གྲངས་སྙེད་པ་སྟེ། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཤེས་པའི་སྐད་ཅིག་གི་ཆ་ཤས་ཞེས་བྱ་བ་སྐད་ཅིག་མ་གཅིག་གི་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་ཞུགས་པར་སྤྱད་པ་བྱེད་དེ་ཞུགས་ཞེས་བྱའོ། །

「三世所有一切劫」是指一切數量同於三世〔之劫〕——這一切〔劫〕都屬於了知的「一念」（剎那）[104]，也就是趣入於某個特定的「一念」。

（五）面見如來願　（六）入如來行境願

33.

ye ca triyadhvagatā narasiṃhāstānahu paśyiya ekakṣaṇena /

teṣu ca gocarimotari nityaṃ māyagatena vimokṣabalena // 33 //

[103] 此處依不空本以配合注釋。

[104] 不空本做「剎那」。

[264b.1]དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་མི་ཡི་སེང་གེ་གང་། །དེ་དག་སྐད་ཅིག་གཅིག་ལ་བདག་གིས་བལྟ། །

རྟག་ཏུ་དེ་དག་གི་ནི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ། །སྒྱུ་མར་གྱུར་བའི་རྣམ་ཐར་སྟོབས་ཀྱིས་འཇུག །

【東晉】一念中悉見，三世諸如來，亦普分別知，解脫及境界。

【般若】我於一念見三世，所有一切人師子，亦常入佛境界中，如幻解脫及威力。

【不空】所有三世人師子，以一剎那我咸見，於彼境界常得入，如幻解脫行威力。

[172b.6]དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་བལྟ་བ་དང་དེའི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་འཇུག་པ་ནི། དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་མི་ཡི་སེང་གེ་གང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཕྱོགས་བཅུ་པོ་རྣམས་ཀྱི་དུས་གསུམ་དུ་གཤེགས་པའི་མིའི་སེང་གེ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་ཤེས་པའི་སྐད་ཅིག་གཅིག་གིས་བདག་གིས་བལྟ་ཞིང་། དེ་དག་གི་ནི་སྤྱོད་ཡུལ་ཏེ་ཡུལ་ལ་ཡང་འཇུག་པར་ཤོག །

面見如來及入其行境，即「〔我於一念見〕三世，所有一切人師子」等所說。十方所有三世的人師子——也即所有諸佛世尊，願〔我〕能於所知的一剎那間便能面見彼等，並趣入彼等之「所行境」[105]——也即「境界」。

[172b.7]སྒྱུ་མར་གྱུར་པའི་རྣམ་ཐར་སྟོབས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་སྒྱུ་མར་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཤེས་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་ལ་དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་རྟག་ཏུ་འཇུག་པར་ཤོག །

「如幻解脫及威力」是指：由於了知菩薩解脫如幻，基於此本質，以此威力而「常入」〔佛境界中〕。

（七）趣入成就（出現、出生）佛土願

34.

ye ca triyadhvasukṣetraviyūhāstānabhinirhari ekarajāgre /

evamaśeṣata sarvadiśāsu otari kṣetraviyūha jinānām // 34 //

[264b.2]གང་ཡང་དུས་གསུམ་དག་གི་ཞིང་བཀོད་པ། །དེ་དག་རྡུལ་གཅིག་སྟེང་དུ་མངོན་པར་བསྒྲུབ། །

དེ་ལྟར་མ་ལུས་ཕྱོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ། །རྒྱལ་བ་དག་གི་ཞིང་རྣམས་བཀོད་ལ་འཇུག །

【東晉】於一微塵中，出三世淨剎，一切十方塵，莊嚴剎亦然。

【般若】於一毛端極微中，出現三世莊嚴剎，十方塵剎諸毛端，我皆深入而嚴淨。

【不空】所有三世妙嚴剎，能現出生一塵端，如是無盡諸方所，能入諸佛嚴剎土。

105 所行境：原文寫做 སྤྱོད་ཡུལ，梵文做 *gocaraḥ*，義為所行之境界，通常簡稱為境界（與下文的「境」（ཡུལ）字通用）。此詞出現於原偈之中，而三種古譯皆直接譯為「境界」，是以，此處依字面譯為「所行境」，隨後的「境」則順古，譯為「境界」。

[173a][173a.1]སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་མངོན་པར་བསྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པ་ནི། གང་ཡང་དུས་གསུམ་དག་གི་ཞིང་བཀོད་པ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ཡང་དུས་གསུམ་དག་གི་ཞིང་བཀོད་པ་རྒྱ་མཚོ་དེ་དག་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་མངོན་པར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་ཞིང་།

趣入成就佛土〔願〕，即「所有三世妙嚴剎」[106]等所說——如海「所有三世妙嚴剎」，皆能以神變力而「出現」（成就）「於一毛端極微中」。

[173a.2]དེ་ལྟར་མ་ལུས་ཕྱོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ། །ཞེས་བྱ་བ་དེ་ནི་དེ་ལྟར་དེ་ཕྱོགས་མ་ལུས་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཞིང་གི་བཀོད་པ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་དེ་ཁོ་ན་བཞིན་མངོན་པར་བསྒྲུབ་པར་བགྱི་སྟེ་ཤེས་པའི་སྐད་ཅིག་གིས་འཇུག་པར་བྱའོ། །

「如是無盡諸方所」[107]則是指：願如是於一切方所、無有遺餘的「莊嚴剎」，悉皆如此「出現」（成就）「於一毛端極微中」——這也是於所知剎那間而趣入的。

[173a.3]གལ་ཏེ་རེ་ཞིག་ད་ལྟར་བ་ཉིད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རང་བཞིན་དང་། ཚད་དང་། མདོག་དང་། དབྱིབས་ཀྱི་དབྱེ་བས་ཐ་དད་པ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་གནས་པ་ལ་མ་ཡིན་ན། དུས་གསུམ་གྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་མ་ལུས་པ་ཕྱོགས་བཅུ་ན་ཡོད་པ་རྣམས་དེ་ཁོ་ན་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་ལ་སོགས་པའི་དབྱེ་བས་ཐ་དད་པ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་བར་མ་ཆོད་ཅིང་མ་འདྲེས་པར་གནས་པ་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཏེ། དེས་ན་འདི་ཇི་ལྟར་ཡིད་ཆེས་པར་བྱ་ཞེ་ན།

問：「假使當下佛土的自性、量、顏色、形狀等類別都可造成諸般差異，非能安住『於一毛端極微中』（於一微塵之上），那麼，存在於十方三世的無餘諸佛剎，也同樣有著由於自性等類別所造成的諸般差異，〔這些〕又該如何能夠無有間斷、不相混雜地安住『於一毛端極微中』？因此，這怎能令人置信呢？」

[173a.4]འདིར་བརྗོད་པ། གང་གི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་མ་རྟུབ་ཅིང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ། མ་སྐྱེས་པ། མ་འགགས་པ། སྐྲ་ཤད་ལྟ་བུ་གདོད་མ་ནས་ཞི་བ། རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ། མོས་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་རྟོག་པ་ཙམ་གྱིས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པ་དུ་མའི་རང་བཞིན་གྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ནི་ལེགས་པར་བསྒོམས་ཤིང་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པར་གྱུར་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། རྣམ་པར་ཐར་པའི་ཁྱད་པར་རྣམས་ཀྱིས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པར་ཉེ་བར་དགོད་པར་ནུས་སུ་མྱོང་བར་འགྱུར་བ་ན་ལེགས་པར་སྒོམ་པར་བྱེད་པའོ། །

在此，則這樣答道：為何呢？無分別、自性本無、如幻、不生、不滅，如〔眼前〕髮絲之影，本來寂靜，自然究竟涅槃，惟隨信解而起妄心，繼之則有種種

---

[106] 般若本僅做「三世莊嚴剎」而無「所有」一詞，是以此處依不空本以配合注釋。

[107] 般若本僅做「十方塵剎」，且略有添譯（「塵」一字），是以此處依不空本以配合注釋。

分別。對於有此本性之一切諸法，若能善加修習，並依「種種諸相三昧」[108]及種種解脫差別，而有不可思議之敘事與感受，如此便能善加修習。

[173a.6]གནས་འདིར་གསལ་བར་འཇོག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། འཇིག་རྟེན་ན་ཡང་འཚེ་བ་མང་བ་ཡོད་ཆེས་པ་ཙུང་ཟད་ཙམ་གྱིས་ནུས་པ་བསྐྱེད་པའི་མིག་འཕྲུལ་མཁན་ནློ་གྲོས་མཆོག་ཏུ་ཡ་མཚན་པར་བྱེད་པའི་སྒྱུ་མ་སྟྲུབ་པར་བྱེད་པ་རྣམས་མཐོང་བ་ཁོ་ན་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར། ཇི་སྐད་བརྗོད་པ་འདི་ཐམས་ཅད་ཡིད་ཆེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་གྱི། འདི་ལ་ཐེ་ཚོམ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མི་བྱའོ། །

於此處，則如此明確安立：在世上，雖多有損惱〔之事〕，但仍有能憑藉〔觀眾的〕信念而產生能力的幻術師，彼以最令人驚歎的智慧，所能展現出的諸般幻術，都是確實可見的。因此，對於前文所述的這一切（一微塵上有莊嚴剎等道理）也應當生信，對此毋庸抱持絲毫懷疑。

（八）趣入往詣如來願

35.

ye ca ānāgata lokapradīpāsteṣu vibudhyana cakrapravṛttim /

nirvṛtidarśananiṣṭha praśāntiṃ sarvi ahaṃ upasaṃkrami nāthān // 35 //

[264b.3]གང་ཡང་མ་བྱོན་འཇིག་རྟེན་སྒྲོན་མ་རྣམས། །དེ་དག་རིམ་པར་འཚང་རྒྱ་འཁོར་ལོ་བསྐོར། །

མྱ་ངན་འདས་པ་རབ་ཏུ་ཞི་མཐའ་སྟོན། །མགོན་པོ་ཀུན་གྱི་དྲུང་དུ་བདག་མཆིའོ། །

【東晉】悉見未來佛，成道轉法輪，究竟佛事已，示現入涅槃。

【般若】所有未來照世燈，成道轉法悟群有，究竟佛事示涅槃，我皆往詣而親近。

【不空】所有未來世間燈，彼皆覺悟轉法輪，示現涅槃究竟寂，我皆往詣於世尊。

[173b][173b.1]དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་དྲུང་དུ་འགྲོ་བ་ལ་འཇུག་པ་ནི། གང་ཡང་མ་བྱོན་འཇིག་རྟེན་སྒྲོན་མ་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ཡང་མ་བྱོན་པའི་དུས་ཕྱི་མའི་མཐའི་མུར་ཐུག་པར་འབྱུར་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་འཇིག་རྟེན་གྱི་སྒྲོན་མ་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཀྱི་མཐའ་གཏུགས་པ་གཞན་དང་གཞན་ན་བཞུགས་པ་བགྲང་བ་ལས་འདས་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་རྣམས་སྐད་ཅིག་སོ་སོར་དུས་མཚུངས་པ་ཁོ་ནར་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་གཞན་དག་དུས་མཚུངས་པ་ཁོ་ནར་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་གཞན་དག་མྱ་ངན་འདས་པ་སྟོན་པར་འགྱུར་བ་དེ་དག་གི་དྲུང་དུ་སྟེ། དེས་ན། དེ་དག་རྣམ་པར་འཚང་རྒྱ་འཁོར་ལོ་བསྐོར། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

[108] 種種諸相三昧：原文做 རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པར་གྱུར་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན，義為能作種種行相的三昧。其義可能通於十地以上的「首楞嚴三昧（*śūraṃgamasamādhi*/ དཔའ་བར་འགྲོ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན）」，如《摩訶止觀》卷二所言：「當知法身亦身、非身、非身非非身，住首楞嚴，種種示現，作眾色像，故名為『身』。」（CBETA, T46, no. 1911）

趣入往詣諸如來〔之願〕，即「所有未來照世燈」等所說：極盡「所有未來」的諸佛世尊——「照世燈」，也就是極盡十方世界、安住於他方各處、其數無量的覺悟智慧界者（諸佛），皆同時各各成就阿耨多羅三藐三菩提（「成道」），並於其他時候同轉法輪（「轉法」），更有「〔究竟佛事〕示涅槃」者。願〔我〕能「皆往詣而親近」，也即〔普賢菩薩〕所說彼等究竟「成道轉法」等。

[173b.4]དེ་དག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་དེ་དག་གིས་ཏེ། མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་དང་། མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་སྟོན་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་འཇིག་རྟེན་གྱི་མགོན་པོ་གཅིག་པུ་པ་དེ་དག་ཀུན་གྱི་ཞབས་དྲུང་དུ། ཡིད་མགྱོགས་ཀྱི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ཅིག་ཅར་ལུས་ཀྱི་སྤྲིན་མ་འོངས་ཕྱོགས་བཅུ་ཁྱབ་པར་བྱས་ནས། ནམ་མཁའ་ཁྱབ་པའི་མཆོད་པའི་སྤྲིན་མཆོག་ཏུ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་བགྲང་བ་ལས་འདས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རེ་རེ་ལ་མཆོད་པ་དང་། བསྟོད་པ་འབུལ་བ་དང་། ལན་བརྒྱ་དང་། ལན་སྟོང་དུ་བསྐོར་བ་བྱེད་ཅིང་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་ཀྱི་བར་དུ་བདག་འཆིའོ་ཞེས་བྱ་བ་དུས་མཚུངས་པར་འགྲོ་བའོ། །

「彼皆」[109]表示彼等之所作：現前圓滿覺悟(「成道」)，還轉動法輪(「轉法」)、「示涅槃」，並且作為世間唯一的依靠。願〔我〕在輪迴仍存之時，於彼等一切尊前，以迅疾心意之神變力，一時化現出身雲，遍滿未來十方〔世界〕，並以遍滿虛空的無量最上殊勝供養雲，一一供養彼等，致上讚頌，周匝繞佛百千回——如此同時往詣〔諸如來〕。

[173b.6]རྣམ་པར་འཚང་རྒྱ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མངོན་པར་འཚང་རྒྱ་བའོ། །མྱ་ངན་འདས་པ་སྟོན་ཅེས་བྱ་བ་འདི་ལ་རབ་ཏུ་ཞི་མཐའ་ཞེས་བྱ་བས་བཤད་པ་ནི་ཚིག་ཁ་བསྐང་བའི་དོན་དུ་ཡིན་པར་རྟོགས་སོ། །

所謂「成道」就是現前覺悟（成佛）。「示涅槃」在此是以「究竟佛事」[110]（究竟寂靜邊）加以解說，當知此是添補文字之用。

[173b.6]གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་སྐད་གསུངས་པར་ཟད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་ཆུ་ཟླ་སྣང་བ་ལྟར་དགའ་ལྡན་གྱི་གཞལ་ཡས་ཁང་ན་བཞུགས་པ་དང་། འཆི་འཕོ་བ་སྟོན་པ་དང་། ལྷུམས་ན་ཞུགས་པ་དང་། བལྟམས་པ་དང་། ལྷའི་གམ་དུ་གཤེགས་པ་དང་། བཟོ་དང་སྒྱུ་རྩལ་སྟོན་པ་དང་། ཁབ་ནས་འབྱུང་བ་དང་། རབ་ཏུ་འབྱུང་བ་དང་། དཀའ་བ་སྤྱོད་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྙིང་པོར་གཤེགས་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཤིང་གི་རྒྱལ་པོའི་དྲུང་དུ་སེང་གེའི་གདན་ལ་བཞུགས་ནས་བདུད་བཏུལ་བའི་དུས་རྣམས་སུ་ཡང་དེ་དག་གི་ཞབས་དྲུང་དུ་དེ་ཁོན་ལྟར་དུས་གཅིག་པར་ཉེད་མཆི་བའོ། །

〔普賢菩薩〕僅說了這些（僅舉成道、轉法、示涅槃三例），是因為以其為主。

109 此處依不空本以配合注釋。

110 不空本做「究竟寂」。

除此之外，還有如同水面月影般，住於兜率天宮、示現去世與遷轉、入胎、降生、至天仙前（得仙人授記）、示現工巧技藝、捨俗、出家、苦行、至金剛場、坐於菩提樹王下獅子座以及降魔。在那些時刻，願〔我〕必能同時親詣彼等尊前。

[174a.2]དེ་སྐད་དུ་ཡང་།

གང་ཕྱིར་སེམས་ཅན་གཞལ་མེད་རྣམས། །

སོ་སོར་འཇིག་རྟེན་ཁམས་རྣམས་སུ། །

སྐད་ཅིག་སྐད་ཅིག་འཚང་རྒྱ་དེས། །

ཞུམ་པ་དང་དུ་བླང་མི་བྱ། །

ཞེས་གསུངས་སོ། །

〔其義〕也與此說呼應：

何故？無量諸眾生，

乃於各各世界中，

一一剎那覺者成，

是故不應心沮瘁。[111]

111 此處所引偈頌僅見於本論，其義與《大方廣佛華嚴經》卷二十二〈金剛幢菩薩十迴向品第二十一之九〉相近：「眾生數等，一切諸佛，於一念中，悉成正覺。」（CBETA, T09, no. 278）

十二、力願

36.

ṛddhibalena samantajavena jñānabalena samantamukhena /

caryabalena samantaguṇena maitrabalena samantagatena // 36 //

[264b.4]ཀུན་ཏུ་མྱུར་བའི་རྫུ་འཕྲུལ་སྟོབས་རྣམས་དང་། །ཀུན་ནས་སྒོ་ཡི་ཐེག་པའི་སྟོབས་རྣམས་དང་། །

ཀུན་ཏུ་ཡོན་ཏན་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་རྣམས་དང་། །ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་པ་བྱམས་པ་དག་གི་སྟོབས། །

【東晉】神力遍遊行，大乘力普門，慈力覆一切，行力功德滿。

【般若】速疾周遍神通力，普門遍入大乘力，智行普修功德力，威神普覆大慈力。

【不空】以神足力普迅疾，以乘威力普遍門，以行威力等功德，以慈威力普遍行。

[174a.2]རྣམ་པ་བཅུ་གཉིས་པ་ནི་སྟོབས་སོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་བཅུ་སྟེ། ཀུན་དུ་མྱུར་བའི་རྫུ་འཕྲུལ་སྟོབས་རྣམས་དང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །གྲུབ་པས་ན་རྫུ་འཕྲུལ་ཏེ་ཡང་དག་པར་གྲུབ་ཅིང་འདོད་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་རྫོགས་པར་བྱེད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

第十二項〔分支之願〕是力〔願〕，其中也分為十項，也即「速疾周遍神通力」等所說。由於已成就，故為「神通」——也就是真實成就並且能如實圓滿所欲的神變。

[174a.3]རྫུ་འཕྲུལ་ཆོ་འཕྲུལ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཇི་ལྟར་རྟོགས་ཤེ་ན། སེམས་ཅན་སོ་སོ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡིད་འཕྲོག་ཅིང་མགུ་བར་བྱེད་པས་ན་ཆོ་འཕྲུལ་ཡིན་ནོ། །དེའི་སྟོབས་ནི་དོན་ཡོད་པ་ཉིད་དོ། །

若問：「該如何理解『神通即神變』呢？」答：由於吸引、滿足不同眾生，故為神變，其力必不空耗。

[174a.4]ཀུན་དུ་མྱུར་བའི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་ལྟར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གཞན་གྱིས་མི་འགྲོ་བས་ཀུན་དུ་རྒྱུ་བའི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱིས་ཅིག་ཅར་ཕྱོགས་བཅུར་འགྲོ་བ་དེ་བཞིན་དུའོ། །

「速疾周遍」：相較而言，其他菩薩所不能前往，而能以周遊各處的神通，於一時之間前往十方者即是。

[174a.4]ཐེག་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཏེ་འདིས་འགྲོ་བར་བྱེད་པས་ན་ཐེག་པའོ། །

「以乘威力」[112]是指：以「大乘力」。也就是說，藉此（大乘力）而能前往〔

112 此處依不空本而譯以配合引文的字面意義。般若本則依意譯，寫做「大乘力」，呼應注釋的內容，故於下文逕用般若本。

十方〕。

[174a.5]ཐེག་པ་ཡང་ཡིན་ལ་ཆེན་པོ་ཡང་ཡིན་པས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་པའམ། ཡང་ན་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཡིན་པས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའོ། །

既是「乘」且「大」，故稱「大乘」。另一說法為：是諸佛與菩薩摩訶薩眾的「乘」，所以是「大乘」。

[174a.5]དེའི་རང་བཞིན་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་ལམ་ཡིན་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ནི་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་ཉིད་ཡིན་ནོ། །ཡང་ན་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པས[113]དང་བཅས་པ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོ། །དེའི་སྟོབས་ནི་ཐོགས་པ་མེད་པ་ཉིད་དང་། མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ཀྱིས་མི་རྫི་བ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

問：「其（大乘的）本質為何？」答：〔大乘〕是能令證得佛菩提之道——也就是說，大乘就是福德與智慧。另一說法為：由於波羅蜜多與十地，故為大乘。其〔大乘的〕「力」的意思是無礙性，以及不受相違事所壓制。

[174a.7]ཀུན་ནས་སྒོའི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐམས་ཅད་ནས་འཇུག་པའི་སྒོའོ། །

「普門〔遍入〕」的意思就是能從一切而入之門。

[174a.7]ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། གང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་སྐྱེ་བ་དང་། གང་ལ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བར་བསྔགས་པར་མ་གྱུར་པའི་གནས་སྐབས་དང་། དམིགས་པ་དེ་ནི་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ཐམས་ཅད་སྤྱོད་ཡུལ་ཡོངས་སུ་དག་པའི་མདོར་བལྟ་བར་བྱའོ། །

問：「這是怎麼回事呢？」答：只要涉及菩提心〔畢竟〕不生，處於「不因饒益安樂一切眾生而得讚譽」之分位（狀態），所緣之法也畢竟無所有。這些應當參見《淨行品》。

[174b][174b.1]སྤྱོད་པའི་སྟོབས་རྣམས་དང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་དང་། བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་སོ། །ཀུན་དུ་ཡོན་ཏན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐོག་མ་དང་། བར་དང་། ཐ་མར་དགེ་བས་སོ། །

---

113 疑為 ས 之訛，但各家刻版皆做此拼法。世親（Vasubandhu, circa 4th-5th）在造《聖普賢行願釋》（*Āryabhadracaryāpraṇidhānaṭīkā*／འཕགས་པ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་འགྲེལ་པ）時，大量參考了龍樹《釋》，而他在此處的解釋是「從波羅蜜多而言的十地，是為大乘」（ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་དབང་དུ་བྱས་པའི་ས་བཅུ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའོ། །《ཆེ》བསྟན་འགྱུར། Toh. 4015, Vol 117, folio 262b.1, BDRC ID:W23703）。此處將之視為 ས 而譯。特此說明。

「〔以〕行威力等」[114]。由於〔菩薩行與普賢行二者〕並無區別，所以是指：「以」二種「行」之「威力」——也就是「以」菩薩「行」之「威力」以及普賢「行」之「威力」。稱為「普修功德」，是因為初善、中善、末善。

[174b.2]བྱམས་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་ཅན་གྱི་ཁམས་ཐམས་ཅད་ལ་བདེ་བའི་བསམ་པས་ཁྱབ་པར་བྱས་པའོ། །ཀུན་དུ་ཁྱབ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་བཅུར་ཁྱབ་པས་སོ། །

「〔大〕慈力」：善心普及一切眾生界。稱為「威神普覆」，則是因為遍及十方。

37.

puṇyabalena samantaśubhena jñānabalena asaṅgagatena /

prajñaupāyasamādhibalena bodhibalaṃ samudānayamānaḥ // 37 //

[264b.4]ཀུན་ནས་དགེ་བའི་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྣམས་[115]དང་། །ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པའི་ཡེ་ཤེས་སྟོབས། །

ཤེས་རབ་ཐབས་དང་ཏིང་འཛིན་སྟོབས་དག་གིས། །བྱང་ཆུབ་སྟོབས་རྣམས་ཡང་དག་སྒྲུབ་པར་བྱེད། །

【東晉】功德力清淨，智慧力無礙，三昧方便力，逮得菩提力。

【般若】遍淨莊嚴勝福力，無著無依智慧力，定慧方便諸威力，普能積集菩提力。

【不空】以福威力普端嚴，以智威力無著行，般若方便等持力，菩提威力皆積集。

[174b.2]བསོད་ནམས་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དག་པར་བྱེད་ཅིང་གཙང་བར་བྱས་པས་བསོད་ནམས་ཡིན་པའམ། ཡང་ན་ཡང་ལེགས་པར་འགྱུར་བས་ན་བསོད་ནམས་ཏེ། དེའི་སྟོབས་ནི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་འགྱུར་རོ། །

「〔勝〕福力」。能清淨且已令潔淨故，稱為福德；另一說則為：能再再臻於善妙故，稱為福德。以其（福德之）「力」——也即菩提發心——而能達致〔善妙〕。

[174b.3]ཇི་སྐད་དུ།

བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་བསོད་ནམས་གང་། །

གལ་ཏེ་དེ་ལ་གཟུགས་མཆིས་ན། །

ནམ་མཁའི་ཁམས་ནི་ཀུན་གང་ནས། །

དེ་བས་ཀྱང་ནི་ལྷག་པར་འགྱུར། །

---

[114] 般若本做「智行」，此處依不空本以配合注釋。

[115] D4377 དག

ཞེས་གསུངས་སོ། །

〔菩提心的力量〕正如此中所言：

菩提心之福，
彼若有色相，
雖滿虛空界，
其相猶過之。[116]

[174b.4]དེ་བཞིན་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པའི་ཆོས་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་ལ་འཛིན་པ་དང་། ཀློག་པ་དང་། སྟོན་པ་དང་། མོས་པ་དང་། ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཀྱི་གཟུངས་དང་། ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་ཡོངས་སུ་བསྔོས་པས་ཀྱང་འགྱུར་ཏེ། བསོད་ནམས་ཀྱི་སྟོབས་དེས་ངེས་སོ། །

同樣地，若能憶持、讀誦具足大乘〔精神〕的深廣法，或為他人說、心生信解，乃至二偈之陀羅尼，迴向正等菩提，也能達致〔善妙〕——此乃〔發心之〕福德力所致。

[174b.5]ཀུན་དུ་དགེ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བར་བྱ་བའི་བསམ་པས་བསྒྲུབས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

之所以稱為「遍淨莊嚴」[117]，則是因為這是以能饒益眾生、令眾生安樂之心所成就的。

[174b.5]ཡེ་ཤེས་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་རིག་པའི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དུས་གསུམ་པོ་རྣམས་ལ་ཆགས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་རབ་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དོན་གྱི་དེ་ཁོ་ན་རྟོགས་པས་སོ། །

稱為「智慧力」，是因為其為能知一切所知之智。稱為「無著無依」，則是因為對三世〔一切法〕都無所貪著。稱為「慧威力」，則是因為通達勝義真如。

[174b.6]ཐབས་ཀྱི་སྟོབས་ནི་ཉེར་བར་འགྲོ་བས་ན་ཐབས་ཏེ། དེའི་སྟོབས་ནི་དོན་ཡོད་པ་ཉིད་དོ། །

「方便威力」：由於實際前往〔目標〕，所以是「方便」——其「威力」即是

---

[116] 類似的偈頌亦可見於《大寶積經》卷九十六〈勤授長者會第二十八〉：「菩提心功德，若有色方分，周遍虛空界，無能容受者。」（CBETA, T11, no. 310）
[117] 不空本做「普莊嚴」。

「具義」（不空過）。

[174b.6]ཏིང་འཛིན་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡང་དག་པར་འཛིན་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཏེ་བསམ་གཏན་ནོ། །དེའི་སྟོབས་ནི་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་གི་དོན་བྱ་བའི་ཆེད་དུ་མངོན་པར་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་མངོན་པར་སྒྲུབ་པ་ལ་ཐོགས་པ་མེད་པ་ཉིད་དོ། །ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས་དེས་སོ། །

「定（三昧／等持）[118]威力」：由於正受持，所以是「定（等持）」，也就是禪定。其（三昧的）「威力」：為成辦一切眾生之義利，於引發（成就／促成）神通等功德，能得無礙——此為「定威力」所致。

[174b.7]བྱང་ཆུབ་སྟོབས་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ལ། བྱང་ཆུབ་ནི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྟོབས་གང་ཡིན་པ་དེ་མཐུའོ། །ཡང་དག་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའོ། །

關於諸「菩提力」：阿耨多羅三藐三菩提的「威力」，即是「〔菩提〕力」——願「普能積集（引發、成就）〔菩提力〕」。

十三、成就願（對治願）

38.

karmabalaṃ pariśodhayamānaḥ kleśabalaṃ parimardayamānaḥ /

mārabalaṃ abalaṃkaramāṇaḥ pūrayi bhadracarībala sarvān // 38 //

[264b.5]ལས་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་ཡོངས་སུ་དག་བྱེད་ཅིང་། །ཉོན་མོངས་སྟོབས་རྣམས་ཀུན་ཏུ་འཇོམས་པར་བྱེད། །

བདུད་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་སྟོབས་མེད་རབ་བྱེད་ཅིང་། །བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ནི་རྫོགས་པར་བགྱི། །

【東晉】清淨善業力，除滅煩惱力，壞散諸魔力，具普賢行力。

【般若】清淨一切善業力，摧滅一切煩惱力，降伏一切諸魔力，圓滿普賢諸行力。

【不空】皆於業力而清淨，我今摧滅煩惱力，悉能降伏魔羅力，圓滿普賢一切力。

[175a][175a.1]རྣམ་པ་བཅུ་གསུམ་པ་ནི་གཉེན་པོའོ། །དེ་ལ་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་དང་བདུད་ཀྱི་སྟོབས་འཇོམས་པ་ལས་རྣམ་པ་གསུམ་པ་ནི། ལས་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་སྟོབས་མེད་རབ་བྱེད་[119]ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་ན་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་དང་མི་གཡོ་བའི་དབྱེ་བ་ལས་ཏེ་རྣམ་པ་གསུམ་མོ། །

第十三項〔分支之願〕是對治〔願〕，其中分為三種摧滅：（一）摧滅業力；

---

118 參見《成唯識論述記》卷六：「其等持者：平等持心等，但於境轉，名為等持。」（CBETA, T43, no. 1830）

119 藏文偈頌通常寫做 ལས་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་ཡོངས་སུ་དག་བྱེད་ཅིང་，與般若本意思相同。此處注釋的引文，若依般若的譯法，也許可譯為「降伏一切諸業力」。

（二）摧滅煩惱力；（三）摧滅魔羅力。其中，「**清淨一切善業力**」等各方面所說即是〔摧滅業力〕，因為〔各種業力之本質〕並無不同，而以善、不善、不動而分三種。

[175a.2]དེ་ལ་རེ་ཞིག་ངེས་པར་མྱོང་བར་འགྱུར་བའི་མི་དགེ་བའི་སྟོབས་ནི་ངན་སོང་གསུམ་བསྐྱེད་པར་ནུས་པ་སྟེ། ཡོངས་སུ་དག་པར་བྱེད། སེལ་བར་བྱེད། རྣམ་པར་སུན་འབྱིན་པ་ལ་སོགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་སྦྱོར་བར་བྱེད་པ་སྟེ།

སྡིག་པ་ཤིན་ཏུ་མི་ཟད་བྱས་པ་དག །

བདག་ལ་རྣམ་པར་སྨོད་པས་སྲབ་པར་བྱེད། །

རབ་ཏུ་བཤགས་དང་སྡོམ་པར་བྱེད་པས་ནི། །

དེ་དག་རྩ་ནས་འབྱིན་པར་ངས་བཤད་དོ། །

ཞེས་ཇི་སྐད་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

其中，必定要感受的不善業之力，能令〔造業者〕生於三惡趣，應以清淨、遣除、拔除等力量，精進修行，正如〔佛〕所說：

若人造重罪，

作已深自責，

懺悔更不造，

能拔根本業。[120]

[175a.4]གཉེན་པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཀྱང་རྣམ་པར་དག་པར་བྱེད་དེ། དཔེར་ན་མཛའ་བོའི་བུ་མོས་མ་ལ་གནོད་པ་བྱས་པས་ཀུན་ནས་བསླང་བའི་མི་དགེ་བའི་ལས་ཀྱིས། ཞིང་གི་ཁྱད་པར་ལས་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲས་བུ་སྟེར་བར་ཞུགས་ཏེ་འབྲས་བུ་ཅུང་ཟད་བྱས་ཀྱང་ལྷག་པའི་བསམ་པའི་ཁྱད་པར་སྐྱེས་པ་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་སྨོན་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ་ཡོ་ནས་དེ་མ་ལུས་པར་དྲུངས་ཕྱུང་ཞིང་བཅོམ་པ་བཞིན་ནོ། །

以對治力能清淨〔惡業〕。例如：慈童女[121]傷害了母親，以此所等起[122]（所引生）的不善業之力，加上對境的差別[123]，因此招致果報。〔他〕雖稍受果報，但

120 《佛為首迦長者說業報差別經》卷一（CBETA, T01, no. 80）

121 慈童女（Maitrakanyaka/མཛའ་བོའི་བུ་མོ）為波羅奈國（Vāraṇasi）的一位長者子。其事蹟參見《雜寶藏經》卷一〈（七）慈童女緣〉（CBETA, T04, no. 203）

122 所等起：原文寫做 ཀུན་ནས་བསླང་བ，梵語做 *samutthāna*，巴利語做 *samutthāna*，為等起的二種面向（能等起、所等起。其中的「能等起」，通常分為因等起與剎那等起二種）之一，係指由某一法而引生之另一法。（參見：《佛光大辭典》「等起」條）

123 對境的差別：原文寫做 ཞིང་གི་ཁྱད་པར，直譯為「田差別」。由於父母為恩德田，以其為對象所造善

由於增上意樂的差別，也就是願能利益眾生而一心發起菩提心，所以能將之（惡業）從根本上滅除無餘。

[175a.5]སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་སྨོན་པ་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པ་ཅི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན། སྨྲས་པ། འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ན་སེམས་ཅན་གང་སུ་དག་བདག་དང་འདྲ་བར་མ་ལ་གནོད་པ་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་སྲིད་པར་འཁོར་ལོས་དྲལ་བའི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཕུང་པོ་ཆེན་པོ་མཐའ་ཡས་པ་སྡུག་པ་དག 124 ཁོ་ནས་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་དུ་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་མྱོང་བར་འགྱུར་ཏེ། འདིར་ནམ་ཡང་སེམས་ཅན་གཅིག་ཀྱང་འོང་བར་མ་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །

問：「什麼是願能利益眾生而發菩提心呢？」也就是〔如同慈童女所發願〕：於一切眾生中，若有任何有情，如我一般，傷害母親，為了利益他們，只要輪迴流轉不息，願我一人獨受火輪壓裂〔頭顱〕的無邊巨大苦聚，哪怕任一有情都無須受此〔痛苦〕。[125]

[175a.7]རྟེན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ཀྱང་དཔེར་ན་ཕག་མོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་ལས། ལྷའི་བུ་ཚེ་ཟད་པ་འགའ་ཞིག་གྲོང་གི་ཕག་མོའི་མངལ་དུ་སྐྱེ་བར་བྱེད་པ་ངེས་པར་མྱོང་བར་འགྱུར་བའི་ལས་འབྲས་བུ་བསྐྱེད་པ་ལ་མངོན་སུམ་དུ་ཕྱོགས་པར་གྱུར་ལ། དེ་ཡང་གསུམ་ལ་སྐྱབས་སུ་སོང་བ་ཙམ་གྱིས་ཐམས་ཅད་གཏན་དུ་དྲངས་ཕྱུང་ནས་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་པའི་ལྷ་རྣམས་ནས་ཤི་འཕོས་ནས་དགའ་ལྡན་གྱི་ལྷ་རྣམས་ཀྱི་ནང་དུ་སྐྱེས་པ་བཞིན་ནོ། །

運用依止力[126]，則如〈豬胎譬喻〉[127]中所言：某一天子壽命已盡，〔死後〕定當受報生於某城的母豬胎中，果報旋將現前時，卻因歸依三寶，即得永拔一切〔惡趣果報〕，從三十三天中命終後，轉生兜率天中。

[175b][175b.1]ཆོས་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པར་རྟོགས་པ་ལས་ཀྱང་གཏན་རྩ་བ་ནས་ཕྱུང་བར་འགྱུར་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ་ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་རྣམ་པར

惡業，果報皆較一般對象更勝，因此屬於「有所不同的對境」，也就是「對境的差別」。

124 《པེ་》《སྣར་》བདག 此處依此二版而譯。

125 此段願文在《雜寶藏經》中譯做「我終不免，願使一切應受苦者盡集我身」。

126 依止力（*āśrayabala*/རྟེན་གྱི་སྟོབས）為懺罪四法之因。如《聖說四法大乘經》:「依止力者，謂：歸依佛法僧、不捨菩提心。以彼依止具力者故，惡不能勝。」（圓滿法藏新譯，Toh0249）此處的依止力，係指歸依三寶。

127 豬胎譬喻：原文寫做 ཕག་མོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ。此段敘事並非單行的文本，而是出於《增壹阿含經》卷二十四〈善聚品第三十二〉（六）的典故，描述某天子出現五種死相而感到怖畏，後受帝釋開導，歸依三寶而得免墮惡趣的故事。該經原文如下:「釋提桓因報言:『天子！當知：右膝著地，長跪叉手，向下方界，而作是說:「唯願世尊善觀察之！今在垂窮之地，願矜愍之！今自歸三尊，如來無所著。」』是時，彼天子隨釋提桓因言，即便長跪向下方，自稱姓名:『自歸佛、法、眾，盡其形壽，為真佛子，非用天子』。如是，至三說此語已，不復處猪胎，乃當更生長者家。」（CBETA, T02, no. 125）

སྦྱོང་བའི་མདོ་ལས། དཔེར་ན་དགེ་སློང་གཞན་ཞིག་གིས་མི་ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་དང་། མ་[128] གསོད་པའི་ཕམ་པ་གཉིས་བྱས་ཏེ་ཕྱི་ནས་དེ་སྐྱོ་བ་སྐྱེས་ཤིང་སྙིང་ལ་གདུང་བ་སྐྱེས་པར་གྱུར་ཏེ། སྨྱོན་པ་བཞིན་དུ་གཙུག་ལག་ཁང་ནས་གཙུག་ལག་ཁང་དང་། གྲོང་ནས་གྲོང་དང་། སྲང་ནས་སྲང་དུ་རྒྱུ་ཞིང་སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མདུན་དུ་བདག་བཅོམ་མོ། །བདག་བཅོམ་མོ་ཞེས་ཡང་དག་པར་སྒྲོགས་ཏེ། ཡང་ནས་ཡང་ཀྱི་ཧུད་ཀྱི་ཧུད་ཅེས་ཟེར་ཞིང་སྡིག་པ་བཤགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་འདོར་བར་བྱེད་པ་ནས་ལས་དེ་བསྲབས་པའི་བར་དུ་བྱས་པར་གྱུར་ཏོ། །དེ་དེ་ལྟར་སེམས་ཤིན་ཏུ་གདུངས་པར་གྱུར་པ་ན་མངོན་པར་ཤེས་པ་ཐོབ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གཞན་ཞིག་གང་གིས་ཆོས་ཟབ་མོ་དེ་ལྟ་དེ་ལྟ་བུ་བསྟན་པས་ཆོས་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པ་ཉིད་དུ་རྟོགས་ནས་ཐམས་ཅད་ནས་ཐམས་ཅད་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ནས་སྡིག་པ་དེ་ཐམས་ཅད་དྲུངས་ཕྱུང་ནས་མི་སྐྱེ་བའི་ཆོས་ལ་བཟོད་པ་ཐོབ་པར་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

了悟諸法無我，即使是〔惡〕業，也能將之從根本加以畢竟拔除。如《淨業障經》[129]中所述：譬如另[130]有一比丘，造作了不淨行與殺人二種波羅夷（他勝）罪，內心憂苦熱惱，如同癲狂者一般，往來於一座座道場、一個個城市乃至一村又一村之間，逢人便喊：「我毀了！我毀了！」再再悲鳴。〔他〕藉著懺悔罪惡之力而捨棄〔惡業〕直到該業減輕。他的內心是如此地煎熬。當時，另有一位已得神通的菩薩，為其宣說「甚深法如是如是……」〔之理〕。〔他〕於是了悟諸法無我之理，究竟於一切種中根絕該罪，證得無生法忍。

[175b.5]ཟབ་མོའི་ཆོས་ལ་ལྷག་པར་མོས་པ་འདི་ནི་ལྟུང་བ་དང་འགྱོད་པ་ཐམས་ཅད་སེལ་བ་དང་། ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་སྦྱོང་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དེ་ལྟར་དད་པར་བྱ་སྟེ། ཇི་སྐད་དུ། འཕགས་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མཛོད་ཀྱི་མདོ་ལས།

འོད་སྲུངས་གང་ཞིག་པ་ཡང་ཡིན་ལ་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱང་ཡིན་པ་དེ་སྲོག་དང་བྲལ་བར་བྱེད་ལ་འདི་ནི་སྲོག་གཅོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བ་ཡིན་ནོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་དཀོར་འཕྲོག་པ་འདི་ནི་མ་བྱིན་པར་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བ་ཡིན་ནོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། མ་ཡང་ཡིན་ལ་དགྲ་བཅོམ་མ་ཡང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ལོག་པར་བསླུབ་པ་འདི་ནི་འདོད་པས་ལོག་པར་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བ་ཡིན་ནོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་སྐུར་པ་འདེབས་པ་འདི་ནི་བརྫུན་དུ་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བའོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། དགེ་འདུན་གྱི་དབྱེན་བྱེད་པ་འདི་ནི་ཕྲ་མ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བ་ཡིན་ནོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། འཕགས་པ་རྣམས་ལ་གཞེ་བ་འདི་ནི་ཚིག་རྩུབ་མོ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བ་ཡིན་ནོ། །

---

128 《པེ་》《སྣར་》མི། 在此，依此二版而譯。

129 《淨業障經》：原文寫做 སྒྲིབ་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་མདོ་，通常的經名為 སྒྲིབ་པ་རྣམ་པར་དག་པའི་མདོ་：應即漢譯《佛說淨業障經》卷一（CBETA, T24, no. 1494）。唯此處僅略提及該經內容，並未引據經文，因此與漢譯本的經文詳情略有出入。

130 「另」字實為贅詞，但於本論原文中有之，故仍譯出。特此說明。

འདི་ལྟ་སྟེ། ཆོས་འདོད་པ་རྣམ་པར་གཡེང་བ་འདི་ནི་ངག་འཁྲུལ་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བའོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། ཡང་དག་པར་སོང་བ་རྣམས་དང་། ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ཀྱི་རྙེད་པ་འཕྲོག་པར་སེམས་པ་འདི་ནི་བརྣབ་སེམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བའོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། མཚམས་མེད་པ་ཉེ་བར་སྦྱོར་བ་འདི་ནི་གནོད་སེམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བའོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། ལྟ་བ་ཤིན་ཏུ་ཐིབས་པོར་གྱུར་པ་འདི་ནི་ལོག་པར་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྷི་བ་ཡིན་ཏེ།

མི་དགེ་བའི་ལས་ཀྱི་ལམ་བཅུ་པོ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོ། །

འོད་སྲུངས་གལ་ཏེ་སེམས་ཅན་གཅིག་འགའ་ལ་ལ་ཞིག་མི་དགེ་བ་བཅུའི་ལས་ཀྱི་ལམ་གྱི་ལས་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་ཆེན་པོ་འདི་དག་དང་ལྡན་པར་གྱུར་ལ། དེ་ཡང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཆོས་བསྟན་པ་རྒྱུ་རྐྱེན་དུ་ལྡན་པ་ལ་འཇུག་སྟེ། འདི་ལ་གང་ཞིག་བྱེད་པའམ། གང་གིས་སྐྱོང་བར་བྱེད་པ་བདག་གམ། སེམས་ཅན་ནམ། སྲོག་གམ། གང་ཟག་ནི་འགའ་ཡང་མེད་དོ་སྙམ་ཞིང་དེ་ལྟར་ཆོས་ཐམས་ཅད་བཙོས་བུ་ཉིད་དང་། མངོན་པར་འདུས་མ་བྱས་པ་ཉིད་དང་། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པ་ཉིད་དང་། སྒྱུ་མའི་ཆོས་ཉིད་དང་། རང་བཞིན་གྱིས་འོད་གསལ་བ་ཉིད་ལ་འཇུག་ཅིང་། ཆོས་ཐམས་ཅད་གདོད་མ་ནས་རྣམ་པར་དག་པ་ཉིད་ལ་མངོན་པར་དད་པར་བྱེད། ལྷག་པར་མོས་པར་བྱེད་ན་སེམས་ཅན་དེ་ངན་སོང་དུ་འགྲོ་བར་ང་མི་སྨྲའོ། །

དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ལ་ནི་ཚོགས་སུ་གྱུར་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་དང་འཇིག་པས་ཉམས་པར་གྱུར་པ། རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ཚོགས་པ་ལས་སྐྱེ་ཞིང་སྐྱེས་མ་ཐག་ཏུ་ཡང་འགག་པར་འགྱུར་བ་སྟེ། སྐྱེ་བའི་འཇིག་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་འཇིག་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དེ་ལྟར་མོས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ནི་ལྟུང་བ་མེད་ཅིང་ལྟུང་བའི་གནས་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །སྒྲིབ་པ་མེད་པ་ལ་ལྟུང་བ་གནས་པར་འགྱུར་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་གནས་མ་ཡིན་ཞིང་གོ་སྐབས་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

若像這樣，對甚深法格外信解，則應生信：此能遣除一切墮罪與憂悔，淨除一切業障。正如《聖如來〔祕密〕藏經》所言：

迦葉！如人有父得緣覺道，子斷父命，名殺中重；

奪三寶物，是不予取中重；

若復有人，其母出家得羅漢道，共為不淨，是因欲邪行中重；

若以不實謗毀如來，是妄語中重；

若離間僧伽，是兩舌中重；

若罵聖人，是惡口中重；

壞亂求法之人，令彼散亂，是綺語中重；

於正趣、正行者，劫奪其財，是貪中重；

若五逆初業，是害心中重；

入見稠林[131]，是邪見中重。

迦葉！此十不善業道，是為諸罪最重。[132]

迦葉！若有一人，具是十不善業道重罪。迦葉！是惡眾生，若解知如來說因緣法，而作是念：『是中無作用，無能愛味，無我，亦無眾生、壽命，無人。』如是亦能解知：諸法離散、無為、無雜染[133]，亦知如幻法、自性光明，而能信於一切諸法本來清淨，信解增上。我不說彼眾生趣向惡道。[134]

何以故？迦葉！諸雜染者，非積聚法；一切煩惱，以生滅故，而有滅沒；因緣和合而得生起，起已還滅。生即滅故，是以一切煩惱亦即謝滅。若如是解，無犯[135]、犯處。若無蓋障，而犯有住，無有是處，無有容處[136]。

[176a.7]དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ་མངོན་དུ་བྱས་པ་ཉིད་ལས་ཀྱང་ལྟུང་བས་ཀུན་ནས་བསླང་བའི་མི་དགེ་བ་འདི་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་འགྱུར་བ[137]ཡིན་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ་འཕགས་པ་ཉེ་བ་འཁོར་གྱིས་ཞུས་པའི་མདོ་ལས།

གལ་ཏེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྔ་དྲོའི་དུས་ན་ལྟུང་བ་དང་བཅས་པ་ཉི་མ་ཕྱེད་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མངོན་དུ་བྱེད་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་

131 入見稠林：原文寫做 ལྟ་བ་ཤིན་ཏུ་ཐིབས་པོར་ཞུགས་པ，相關內容可見於《大寶積經》卷三十五〈菩薩藏會第十二之一．開化長者品第一〉：「復次，長者！我觀世間一切眾生入於十種惡見稠林，由異見故，不能自出。何謂為十？一者、我見惡見稠林，二者、有情見惡見稠林，三者、壽命見惡見稠林，四者、數取趣見惡見稠林，五者、斷見惡見稠林，六者、常見惡見稠林，七者、無作見惡見稠林，八者、無因見惡見稠林，九者、不平等因見惡見稠林，十者、邪見惡見稠林。長者！我見眾生入於十種惡見稠林，不能得出。為得阿耨多羅三藐三菩提，永斷如是諸惡見故，以淨信心，捨釋氏家，趣無上道。」（CBETA, T11, no. 310）

132 此處譯文參考《大方廣如來祕密藏經》卷下（CBETA, T17, no. 821），依本論所引藏文本而略作更動。

133 此三句在《大方廣如來祕密藏經》中做「法無積聚，法無集、無惱」。

134 此處引文與《大方廣如來祕密藏經》略有出入，亦參考漢譯，依藏文為據而另譯。

135 犯：原文寫做 ལྟུང་བ，即墮罪。此處依古譯。

136 無有是處，無有容處：原文寫做 དེ་ནི་གནས་མ་ཡིན་ཞིང་གོ་སྐབས་མེད་དོ，義為「此為非處，無可容有」。此處依古譯。

137 《པེ་》《སྣར་》 བསལ་བར་གྱུར་བ། 在此，依此二版而譯。

དཔའ་དེའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ནི་མཐའ་མེད་པ་ཉིད་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཉི་མ་ཕྱེད་ན་ལྟུང་བ་དང་བཅས་པ་ཕྱི་དྲོའི་དུས་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མངོན་དུ་བྱེད་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་མཐའ་མེད་པ་ཉིད་དུ་རིག་པར་བྱའོ་

ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

同樣地，若不離菩提心發心，則雖有墮罪所致的等起不善〔業〕，亦能強力滅罪。正如《聖優婆離所問經》中所說：

> 當知：若諸菩薩日初分時有所犯戒，於日中分不離一切智心，如是菩薩戒身無量。若日中分有所犯戒，於日後分不離一切智心，如是菩薩戒身無量。[138]

[176b.2]དེ་སྐད་དུ་འཕགས་པ་སྡོང་པོ་བཀོད་པའི་མདོ་ལས་ཀྱང་། རིགས་ཀྱི་བུ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ནི་ཉེས་པར་བྱས་པ་ཐམས་ཅད་ངེས་པར་སྲེག་པ་ཉིད་ཀྱིས་བསྐལ་པ་སྲེག་པའི་མེ་ལྟ་བུའོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པའོ། །

關於此點，《華嚴經》中也提到了：「善男子！〔當知〕菩提心……一切惡作能盡燒故，猶如劫火。」[139]

[176b.3]སུམ་བརྒྱ་པ་ལས་ཀྱང་།

> རབ་འབྱོར་རིགས་ཀྱི་བུའམ། རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་དག་འདི་ལྟ་བུའི་རང་བཞིན་གྱི་མདོ་སྡེ་འདི་དག་འཛིན་པར་འགྱུར་བ་དང་། འཆང་བར་འགྱུར་བ་དང་། ཀློག་པར་འགྱུར་བ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་དེ་དག་ནི་གནོད་པར་འགྱུར། ཤིན་ཏུ་གནོད་པར་འགྱུར་ཏེ། དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། སེམས་ཅན་དེ་དག་ནི་ཚེ་རབས་སྔ་མའི་མི་དགེ་བའི་ལས་ངན་སོང་འགྲུབ་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པ་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་མཐོང་བའི་ཆོས་ཉིད་ལ་ཡོངས་སུ་ལོངས་སྤྱོད་པས་ན་སྔོན་གྱི་མི་དགེ་བའི་ལས་དེ་དག་ཟད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ་

ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་ངེས་པར་སྨྱོང་བར་འགྱུར་བའི་སྡིག་པའི་ལས་ཤིན་ཏུ་ཡོངས་སུ་དག་པར་བྱས་པར་འགྱུར་རོ་

ཞེས་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

《三百頌（金剛經）》中也提到：

> 須菩提！若善男子、善女人受持、讀誦此經，究竟通利，彼等當為人輕賤，

---

138 此處譯文參考《大寶積經》卷九十〈優波離會第二十四〉（CBETA, T11, no. 310），依本論所引藏文本而作更動。

139 此處譯文，依《大乘寶要義論》卷一（CBETA, T32, no. 1635）所引《華嚴經》經文，以配合注釋的引文。亦可參考《大方廣佛華嚴經》卷三十五〈入不思議解脫境界普賢行願品〉：「菩提心 者，如劫燒火。」（CBETA, T10, no. 293）。

極遭輕賤。何以故？是人先世罪業應墮惡道，以今世人輕賤故，先世罪業則為消滅，[140]

諸如此類之理趣，皆在宣說「必定受報（定）之惡業，亦能究竟清淨」〔的道理〕。

[176b.6]ཁ་ཅིག་འདི་སྐད་ཅེས་སྡིག་པའི་ལས་ཆུང་ངུ་དང་འབྲིང་དག་ནི་སྡིག་པ་བཤགས་པ་ལ་སོགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་བསལ་བར་འགྱུར་མོད། མཚམས་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་ལས་ལྕི་བ་རྣམས་ནི་ཐམས་ཅད་ཟད་པ་ནས་བྱུང་བར་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཞེས་ཟེར་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་ལ་བརྗོད་པ། བསམ་པ་ཆུང་ངུ་དང་འབྲིང་དང་ཆེན་པོའི་དབྱེ་བ་ལས་རྒྱལ་པོ་མ་སྐྱེས་དགྲ་ལ་སོགས་པ་མཚམས་མེད་པ་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པ་རྣམས་ཀྱིས་མནར་མེད་པར་བསྐལ་པ་འམ། བསྐལ་བ་དང་ཉེ་བའམ། བསྐལ་པ་ཕྱེད་དུ་གནས་པར་བྱ་དགོས་པ་ཤིན་ཏུ་འགྱོད་པའི་སེམས་གདུང་བར་འགྱུར་བ་དེ་དག་གི་ལས་རྣམས་ཡང་དག་པར་བཤགས་པ་ལ་སོགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་བསྲབས་པར་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟ་སྟེ། དེ་ལ་ལས་དེ་འབྲས་བུ་པོ་ལོང་ལྟུང་བའི་དུས་ཙམ་ཞིག་ཡང་དག་པར་མྱོང་བར་གྱུར་ཏོ་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་དེ་ཙམ་གྱིས་ལས་དེ་ཤིན་ཏུ་ཟད་པ་ནས་བྱུང་བར་དོན་ལ་མ་སོང་ངམ་ཅི། གཞོལ་གཅིག་གིས་མ་རྨོས་པ་ཉིད་དུ་འགྱུར་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །

有些人如此主張：「雖然透過懺悔等力量，能夠畢竟清除小罪與中罪，但無間罪等重罪怎麼可能完全根除？」對此等〔質疑〕的回應是：根據〔悔罪〕想法微弱、中等、強烈等差別，而有諸如阿闍世王等造無間罪之人，須在無間地獄住一劫、近一劫、半劫〔等差異〕。那些懊悔之情至為強烈者，也有藉由認真懺悔等力量而令〔惡業〕減弱的。亦即某些人的〔惡業〕果報就像線毬落下〔後再反彈〕般，須臾之間就已經完全受報了。[141]是故，如此這般，該業可被畢竟根除，難道不合理嗎？這並非「僅有一犁，必成荒地[142]」〔那樣必然的情形〕。

[177a.2]གལ་ཏེ་སྦྲང་བུའི་རྐང་པ་ཙམ་གྱི་ཁྱད་པར་ཅན་ཡང་མི་འགྱུར་བར་ངེས་པའི་ལས་ཀྱི་ཚོགས་ཡོངས་སུ་ཟད་པར་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཞེ་ན། དེ་ཡང་གལ་ཏེ་གཉེན་པོའི་སེམས་པ་འཇུག་པ་འབད་ན་ཟད་པར་འགྱུར་བ་ཁོ་ནའོ། །

問：「假使連蚊蠅足部般大小的差別都發生不了，又怎能畢竟滅盡所聚集的定業呢？」答：這也是同樣的道理——假使實際勤於對治〔惡業〕之思想，則〔定

[140] 此處譯文依《金剛般若波羅蜜經》卷一（CBETA, T08, no. 235）為本，根據本論所引藏文本，參考玄奘譯《大般若波羅蜜多經》卷五百七十七〈第九能斷金剛分〉（CBETA, T07, no. 220）而略作更動。

[141] 相關道理，可參考《守護國界主陀羅尼經》卷十〈阿闍世王受記品第十〉：「汝造惡業，合入阿鼻大地獄中，一劫受苦，由汝有智，發露懺悔，暫入便出，如壯男女以手拍毬，暫時著地，即便騰起，從此命終生兜率天，見慈氏尊，便得授記。」（CBETA, T19, no. 997）

[142] 荒地：原文寫做 མ་རྨོས་པ，梵文做 *akṛṣṭa*，義為荒蕪的、未耕作的。

業〕必然滅盡。

[177a.3]འོ་ན་བསྐལ་པ་བྱེ་བ་བརྒྱར་ཡང་ནི། །ལས་རྣམས་ཆུད་མི་ཟ་བ་སྟེ། །ཚོགས་ཤིང་དུས་ལ་བབ་པ་ན། །ལུས་ཅན་རྣམས་ལ་འབྲས་བུ་འབྱིན། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཇི་ལྟར་དྲང་ཞེ་ན། ལས་གང་དག་རྣམ་པར་སུན་འབྱིན་པ་ཀུན་དུ་སྤྱོད་པ་ལ་སོགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་མ་སྤངས་ཤིང་མ་བསྲབས་པ་དེ་དག་ལ་དེ་སྐད་བསྟན་པར་བྱའོ། །

問：「那麼，該如何引用〔經中〕所說：『假使經百劫，所作業不亡，因緣會遇時，果報還自受』[143]等〔道理〕呢？」答：那是針對未遭破惡[144]正行[145]等力量所斷除或減輕的那些業而宣說的。

[177a.4]དེ་སྐད་དུ་ཡང་།

མི་མཁས་སྡིག་པ་ཅུང་ཟད་བྱས་ཀྱང་འོག་འགྲོ་ཞིང་། །

མཁས་པས་ཆེན་པོ་བྱས་ཀྱང་དོན་མེད་རབ་སྤོང་སྟེ། །

ལྕགས་ནི་ཆུང་ཡང་ཆུ་སྟེངས་བཞག་ན་ནུབ་འགྱུར་བ། །

དེ་ཉིད་ཆེ་ཡང་སྣོད་དུ་བྱས་ན་ལྡིང་བ་བཞིན། །

ཞེས་གསུངས་སོ། །

同理，也有道是：

愚作罪小亦墮惡，

智為罪大亦脫苦，

如團鐵小亦沈水，

為鉢鐵大亦能浮。[146]

[143] 《大寶積經》卷五十七〈佛說入胎藏會第十四之二〉（CBETA, T11, no. 310）

[144] 破惡：原文寫做 རྣམ་པར་སུན་འབྱིན་པ，梵文做 *vidūṣaṇa*，義為完全地厭惡、十分後悔。玄奘也有將之譯為動詞「壞」的譯法。破惡正行亦為懺罪四法之因。前引《聖說四法大乘經》中說：「破惡正行者，謂：既行不善業已，於彼多生悔心。」

[145] 正行：原文寫做 ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པ，梵文做 *samudācāra*，義為行為、行持、執行、應用等。

[146] 此偈意義可見於《守護國界主陀羅尼經》卷十〈阿闍世王受記品第十〉：「大王！當知：譬如團鐵，投水沈沒；若為鉢器，置水則浮。大王！有智慧人如彼鉢器，不沈苦海。」許多論師皆曾引用此偈，例如此處譯文即出自《阿毘達磨俱舍論》卷二十三〈分別賢聖品第六〉：「愚作罪小亦墮惡，智為罪大亦脫苦，如團鐵小亦沈水，為鉢鐵大亦能浮。」（CBETA, T29, no. 1558），有部的眾賢論師也在《阿毘達磨順正理論》卷六十四（CBETA, T29, no. 1562）中引了相同的偈頌。據說，龍樹菩薩在《大智度論》中也曾說過「智慧心虛，如鉢能浮」（《梵網經古迹記》卷二，CBETA, T40, no. 1815）。然而，於今存《大智度論》中，未能得見此段文字，但其中卷三十七〈習相應品第三〉則有相關道理：「又如王子，雖作重罪，以輕罰除之，以是王種中生

[177a.5]མྱོང་བར་མ་ངེས་པའི་སྡིག་པའི་ལས་དུས་གསུམ་པ་བགྱང་བ་ལས་འདས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་ཡོངས་སུ་དག་པར་བྱེད་པ་ནི་ངན་སོང་དུ་སྐྱེས་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་ཉེ་བར་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་ལས་ལ་དབང་བ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུ་རྣམས་སུ་ཅིག་ཅར་ཁོ་ནར་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་ཀྱི་བར་དུ་རྒྱུན་མི་འཆད་པར་དེ་དང་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་སྐྱེ་བ་དང་། མདོག་དང་། དབྱིབས་དང་། ཚད་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཐ་དད་པའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་སྐྱེས་པས་ངེས་པར་བྱེད་པ་དང་། དགེ་བའི་ལས་ཀྱི་སྟོབས་སྲིད་པའི་འབྲས་བུ་བསྐྱེད་པར་ནུས་པ་དེ་ཡང་ཡོངས་སུ་དག་པར་བྱེད་དོ། །

無量不必然受報（不定）的三世罪業，也能以之（菩提心）清淨。只要輪迴尚存，於業已得自在者，為了達致（引發）投生於三惡趣眾生的利益與安樂，必定在十方世界中，同時且不斷地隨其（惡道眾生）之緣分，以不同的投生、顏色、形狀、量（大小、壽量）等差別而有異熟之生，以此使其決定〔獲得饒益〕，並將能夠造就三有果的善業力完全清淨。

[177a.7]ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲས་བུ་སྤངས་ནས་བྱང་ཆུབ་ཉིད་དུ་སྨོན་ལམ་གྱིས་ཡོངས་སུ་སྔོ་བར་བྱེད་པས་ངེས་པར་བྱེད་པ་དང་། གཟུགས་དང་གཟུགས་མེད་པ་ན་སྤྱོད་པ་མི་གཡོ་བའི་ལས་བསམ་གཏན་དང་། གཟུགས་མེད་པས་ཀུན་ནས་བསླང་བ་དེའི་ལས་ཀྱང་དེ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་བསལ་ནས་ལས་ལ་དབང་བ་ཉིད་ཇི་ལྟར་འདོད་པ་བཞིན་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་ངེས་པར་བརྩོན་པར་བྱེད་པ་སྟེ། འདིར་སྦྱོར་བར་བྱེད་པ་ནི་འདི་ཡིན་ནོ། །

問：「怎麼樣〔做到的〕呢？」答：斷捨異熟果並於菩提發願，以此圓滿迴向，於是能夠決定〔饒益眾生〕。於色界及無色界所受用的不動業——即以禪定及無色為等起的業，即是此力（能夠造就三有果的善業力）。連此力也遣除之後，便於業得自在，而能如意且極其精勤於眾生之義利——於此能作加行（有具體行動／修行）者屬之。

[177b][177b.1]ཉོན་མོངས་སྟོབས་རྣམས་ཀུན་དུ་འཇོམས་པར་བྱེད། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། ལུས་དང་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་ཉོན་མོངས་པར་བྱེད་པས་ཉོན་མོངས་པ་ནི་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའོ། །དེ་དག་གི་སྟོབས་ནི་གང་གི་དབང་གིས་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་བསྒྲོད་པར་བྱ་བ་དང་། བསྒྲོད་པར་མི་བྱ་བ་དང་། ཕན་པ་དང་མི་ཕན་པ་དང་། ལྷི་བ་དང་ཡང་བ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་མི་ཤེས་པར་འགྱུར་བ་ཤས་ཆེར་འཇུག་པ་ཉིད་དོ། །དེ་འཇོམས་པར་བྱེད་པ་ནི་མི་སྡུག་པ་ལ་སོགས་པ་བསྒོམ་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་གྱིས་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པར་བྱེད་པ་སྟེ། མདོར་ན་ཉོན་མོངས་པ་ལ་དབང་བས་དེ་དག་ཉིད་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་ཏུ་སྒོམ་པར་བྱེད་པའོ། །

故；菩薩亦如是，能行是般若波羅蜜，得實智慧故，即入佛種中生。佛種中生故，雖有重罪，云何重受？復次，譬如鐵器中空故，在水能浮，中實則沒。菩薩亦如是，行般若波羅蜜智慧，心虛故，不沒重罪；凡人無智慧故，沈沒重罪。」（CBETA, T25, no. 1509）

「**摧滅一切煩惱力**」。擾亂身及心續[147]，所以稱為「**煩惱**」，也即貪欲等。彼等（煩惱）之力，會使所有眾生對於該前往〔某個目標〕與否、是否有益、輕重等〔意義〕，大多都一無所知。能將其「**摧滅**」者，諸如不淨觀，還有觀修「〔眾生〕為世間道所勝伏（壓制）〔等道理〕——總之，由於能於煩惱得自在（駕馭煩惱），那便是菩提支〔法門〕，而修習菩提支便是〔「**摧滅一切煩惱力**」〕。

[177b.3]བདུད་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་སྟོབས་མེད་རབ་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བདུད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ལྷའི་བུ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། དེ་རྣམས་ཀྱི་སྟོབས་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་སོགས་པ་ལ་བར་ཆད་བྱེད་པར་ནུས་པ་དེ་སྟོབས་མེད་པར་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ནི་མངོན་པར་ཤེས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་གཟི་བརྗིད་མེད་ཅིང་མཐུ་མེད་པར་བྱེད་ཅེས་བྱ་བར་སྦྱར་ཅིང་ངོ་། །

「**降伏一切諸魔力**」。所謂「**魔**」，即天子〔魔〕等。彼等之力量能於菩薩行等造成障礙。要「**降伏**」（盡力使其「**力**」不存），即以神通力，使其不具威嚴與勢力，如此去執行（成就／達成）的意思。

[177b.5]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ཀུན་རྫོགས་པར་བགྱི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ནི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ཀྱིས་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་པས་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པར་འཇུག་པ་ཉིད་དོ། །ཀུན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་མ་ལུས་པའོ། །རྫོགས་པར་བགྱི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྔར་བརྗོད་པ་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་སྟོབས་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པ་བཅུ་དང་། བཤད་མ་ཐག་པའི་གཉེན་པོ་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་འདིས་རྫོགས་པར་བགྱི་བའོ། །

「**圓滿普賢諸行力**」。「**普賢〔諸〕行力**」，即是不被相違事所勝伏，任運而成的意思。「**普**」是無所遺餘的意思。「〔**願能**〕[148]**圓滿**」是指：願以前述神通力等十種〔力〕，以及方才解說的三種對治而圓滿〔「**普賢諸行力**」〕。

十四、業用願

[177b.6]ད་ནི་རྣམ་པ་བཅུ་བཞི་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ལས་གང་ཡིན་པ་དེ་སྟོན་ཏོ། །

現為第十四項〔分支之願〕——宣說諸菩薩有何業用。

39.
kṣetrasamudra viśodhayamānaḥ sattvasamudra vimocayamānaḥ /

147 《成唯識論述記》卷一：「煩是擾義，惱是亂義。擾亂有情，故名煩惱。」（CBETA 2024.R2, T43, no. 1830）

148 原文有表達希願的意思。由於漢譯願文的前後文脈絡之中，已經可以讀出「希願」、「發願」等含意，故不需特別譯出。

dharmasamudra vipaśyayamāno jñānasamudra vigāhayamānaḥ // 39 //

[264b.6]ཞིང་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཅིང་། །སེམས་ཅན་རྒྱ་མཚོ་དག་ནི་རྣམ་པར་འགྲོལ149། །

ཆོས་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་རབ་ཏུ་མཐོང་བྱེད་ཅིང་། །ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་རབ་ཏུ་རྟོགས་པར་བྱེད། །

【東晉】嚴淨佛刹海，度脫眾生海，分別諸業海，窮盡智慧海。

【般若】普能嚴淨諸刹海，解脫一切眾生海，善能分別諸法海，能甚深入智慧海。

【不空】普令清淨刹土海，普能解脫眾生海，悉能觀察諸法海，及以得源於智海。

40.

caryasamudra viśodhayamānaḥ praṇidhisamudra prapūrayamāṇaḥ /

buddhasamudra prapūjayamānaḥ kalpasamudra careyamakhinnaḥ // 40 //

[264b.7]སྤྱོད་པ་རྒྱ་མཚོ་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཅིང་། །སྨོན་ལམ་རྒྱ་མཚོ་རབ་ཏུ150རྫོགས་པར་བྱེད། །

སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་རབ་ཏུ་མཆོད་བྱེད་ཅིང་། །བསྐལ་པ་རྒྱ་མཚོར་མི་སྐྱོ་སྤྱོད་པར་བགྱི། །

【東晉】清淨諸行海，滿足諸願海，悉見諸佛海，我於劫海行。

【般若】普能清淨諸行海，圓滿一切諸願海，親近供養諸佛海，修行無倦經劫海。

【不空】普令行海咸清淨，又令願海咸圓滿，諸佛海會咸供養，普賢行劫無疲倦。

[177b.6]ལས་དེ་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཡོངས་སུ་སྦྱོང་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པ་བརྒྱད་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ནི། ཞིང་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ། བདེ་བ་ཅན་དང་པདྨ་ཅན་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་རྒྱ་མཚོ་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་རྣམ་པར་དག་པར་བྱེད་པ་དང་།

於該業用，〔普賢菩薩〕又以圓滿淨治佛土等八種〔願〕共二偈而說，也即「〔普能嚴淨〕諸刹海」等——〔願能〕於每一刹那，「嚴淨」（清淨）極樂世界及具蓮刹土等如海佛土。

[177b.7]དེ་བཞིན་དུ་འཁོར་བའི་བཙོན་རར་ཉོན་མོངས་པའི་ལྕགས་སྒྲོག་གི་འཆིང་བས་ཉེ་བར་བཅིངས་པའོ། །སེམས་ཅན་རྒྱ་མཚོ་སྲིད་ལ་རྫུ་འཕྲུལ་དང་། ཀུན་བརྗོད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་གཉིས་ཀྱིས་མགུ་བར་བྱས་ནས་རྗེས་སུ་བསྟན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་གྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་བྱེད་པ་དང་།

同樣地，對於所有在輪迴監獄中，被煩惱枷鎖緊緊捆縛者——「一切眾生海」

149 D4377 དགྲོལ།

150 D4377 ཡོངས་སུ།

（如海眾生），以「神通神變」[151]與「說法神變」[152]等二種〔神變〕，使之喜悅饜足，再以「教誡神變」[153]令其解脫。

[178a][178a.1]ཆོས་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསྟན་པའི་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་དང་། རྟོགས་པའི་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་རྣམས་ཤེས་རབ་ཀྱི་མིག་གིས་སྐད་ཅིག་སོ་སོ་ལ་མཐོང་བར་བྱེད། ལྟ་བར་བྱེད་པ་དང་། ཤེས་བྱ་མཐའ་ཡས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཡེ་ཤེས་མཐའ་ཡས་པ་ཡིན་པ་དེ་བས་ན། ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་དེ་དག་སྐད་ཅིག་སོ་སོ་ལ་འཇུག་ཅིང་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་དེ་མངོན་དུ་མཐོང་བ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་དང་། སྤྱོད་པ་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་རྒྱ་མཚོ་དང་། བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀ་གཟུང་བར་རིགས་ཏེ། ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

「〔善能分別〕諸法海」是指：〔願〕能以智慧眼，於個別每一剎那，觀見、得見如海所說「諸法」、如海所證「諸法」。由於所知〔法〕本來就是無邊的，所以智慧也是無邊的。因此，〔願〕能於個別每一剎那，趣入、了悟（「深入」）〔普賢菩薩〕所說「智慧海」的那些如海智慧。對此能夠「現前觀見」的意義，以及「〔普能清淨〕諸行海」（如海修行）等，可說已經兼具如海的菩提行以及普賢行的修行這二者，因為〔這二者〕並無差別。

[178a.3]དེ་ལ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་སོ། །བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཡང་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་བསྐྱེད་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་སོ། །གཞན་ཡང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཡང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ཁོ་ན་སྟེ། གཉིས་ཀ་

---

151 神通神變：原文寫做 རྫུ་འཕྲུལ་(ཀྱི་)ཆོ་འཕྲུལ，梵文做 *ṛddhiprātihārya*，也稱為「神變示導」、「神通輪」。《大寶積經》卷八十六〈大神變會第二十二之一〉：「云何名為神通神變？若為調伏憍慢眾生，或現一身而作多身，或現多身而作一身，山崖牆壁出入無礙，身上出火、身下出水，身下出火、身上出水，入地如水、履水如地，日月威德以手捫摩，或現大身，至於梵世，乃至廣大遍覆三千大千世界——隨所應現調伏眾生，是名神通神變。」（CBETA, T11, no. 310）

152 說法神變：原文寫做 ཀུན་བརྗོད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ，梵文做 *ādeśanāprātihārya*，為三種神變之一，也稱為「記說神變」、「記心示導」、「說法輪」、「示教輪」。《大寶積經》卷八十六〈大神變會第二十二之一〉：「云何名為說法神變？所謂：如來無礙大智，見未來世一切眾生心行差別，於三寶所有信不信，及業果報，皆悉了知。如佛所說，若現在世所行惡因，當墮惡趣，隨業受報，決定無差；若彼眾生，善業因緣、誓願力故，從惡趣出，生人天中，或以聲聞、辟支佛乘，及以大乘而得解脫，經爾所劫，受苦、受樂，當得涅槃，當得值遇若干諸佛，如是等業，決定無差。若彼眾生善業因緣、誓願力故，當生欲界、色界、無色界，經爾所劫，以如是乘而得解脫，以如是行當得見佛，承事、供養。如是一切上中下品，善、不善業，乃至一念，如來悉知而為說法，是名說法神變。」

153 教誡神變：原文寫做 བསྟན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ，也做 རྗེས་སུ་བསྟན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ，梵文做 *anuśāstiprātihārya*，為三種神變之一，也稱為「正教神變」、「教誡示導」。《大寶積經》卷八十六〈大神變會第二十二之一〉：「云何名為教誡神變？若如是教諸持戒者：是應作，是不應作；是應信，是不應信；是應親近，是不應親近；是法雜染，是法清淨；乃至攝受一切功德、善道資糧；行如是道，得聲聞乘、辟支佛乘；行如是道，成就大乘；非法應離，如法應住；如佛所教，決定無差；是地獄業，是傍生業，是餓鬼業，是人天業；不善應捨，善法應修；此是聖道，應如是學；此等眾生，人天往返，漸入涅槃……如是示教，終不空過，是名教誡神變。」

ཡང་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

其中，菩提行是能成就佛陀之法（功德）者，也就是智慧資糧；普賢行則能相應為所有眾生帶來利益、安樂，是福德資糧。此外，普賢行又必然是菩提行，因為二者皆能令〔眾生〕證得佛果。

[178a.5]འོན་ཀྱང་དངོས་དང་བརྒྱུད་པའི་ཞེས་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་དེ་ཙམ་དུ་ཟད་དེ། སྤྱོད་པ་རྒྱ་མཚོ་དེ་དག་མངོན་པར་ཤེས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་ཡང་རྣམ་པར་སྦྱོང་ཞིང་དྲི་མ་མེད་པར་བྱེད་པ་དང་། སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་སྨོན་ལམ་རྒྱ་མཚོ་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པ་དང་། སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་ནམ་མཁའ་ཁྱབ་པའི་མཆོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་མཆོད་པར་བྱེད་ཅིང་། བསྐལ་པ་རྒྱ་མཚོར་མི་སྐྱོ་བར་སྤྱད་པར་བགྱི་སྟེ་མི་སྐྱོ་བའི་སེམས་ཀྱིས་མཆོད་པར་བགྱིའོ། །

不過，〔普賢行與菩提行〕容有所謂直接或間接的少許差異：願於一一剎那，都能以神通力，淨治彼等「諸行海」，令其無垢；願於一一剎那，能以持戒與三昧之力，究竟「圓滿〔一切〕諸願海」；願於一一剎那，以遍滿虛空的諸供養具，「〔親近〕供養」十方「諸佛海」；並願「修行無倦經劫海」——願以無疲厭之心而行供養。

十五、開示隨學願

[178a.6]རྣམ་པ་བཅོ་ལྔ་པ་ནི་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྗེས་སུ་སློབ་པའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བའོ། །

第十五項〔分支之願〕，為隨學佛菩薩的圓滿迴向。

（一）隨學如來之圓滿迴向

41.

ye ca triyadhvagatāna jinānāṃ bodhicaripraṇidhānaviśeṣāḥ /

tānahu pūrayi sarvi aśeṣān bhadracarīya vibudhyiya bodhim // 41 //

[264b.7]གང་ཡང་དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་ཡི། །བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་བྱེ་བྲག་རྣམས། །

བཟང་པོ་སྤྱོད་པས་བྱང་ཆུབ་སངས་རྒྱས་ནས། །དེ་ཀུན་མ་ལུས་བདག་གིས[154]རྫོགས་པར་བགྱི། །

【東晉】三世諸佛行，及無量大願，我皆悉具足，普賢行成佛。

【般若】三世一切諸如來，最勝菩提諸行願，我皆供養圓滿修，以普賢行悟菩提。

[154] D4377 བདག་གིས་མ་ལུས།

【不空】所有三世諸如來，菩提行願眾差別，願我圓滿悉無餘，以普賢行悟菩提。

[178a.7]དེ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ལས། དེ་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རྗེས་སུ་བསླབ་པའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་ནི། གང་ཡང་དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་ཡི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ཡང་དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་བྱེ་བྲག་གི་དེ་ཀུན་མ་ལུས་པར་བདག་གིས་རྫོགས་པར་བྱས་ཤིང་ཡང་དག་པར་བསམས་ནས། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ་བ། བཟང་པོའི་སྤྱོད་པས་བྱང་ཆུབ་འཚང་རྒྱ་བགྱི། །ཞེས་བྱ་བ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་པར་བྱ་བའོ། །

其中又分二類〔：（一）隨學如來之圓滿迴向；（二）隨學菩薩之圓滿迴向〕。隨學如來之圓滿迴向，即於「三世一切諸如來」等所說。凡諸三世如來勝者之「〔最勝〕菩提諸行願」（個別菩薩行願），「願我圓滿悉無餘」[155]並深入思惟，進而發願「以普賢行（原注：菩提之行）」而「悟菩提」——也就是成就阿耨多羅三藐三菩提。

（二）隨學菩薩之圓滿迴向

42.

jyeṣṭhaku yaḥ sutu sarvajinānāṃ yasya ca nāma samantatabhadraḥ /

tasya vidusya sabhāgacarīye nāmayamī kuśalaṃ imu sarvam // 42 //

[265a.1]རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་སྲས་ཀྱི་ཐུ་བོ་པ། །གང་གི་མིང་ནི་ཀུན་ཏུ་བཟང་ཞེས་བྱ། །

མཁས་པ་དེ་དང་མཚུངས་པར་སྤྱོད[156]པའི་ཕྱིར། །དགེ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་བསྔོ། །

【東晉】普賢菩薩名，諸佛第一子，我善根迴向，願悉與彼同。

【般若】一切如來有長子，彼名號曰普賢尊，我今迴向諸善根，願諸智行悉同彼。

【不空】諸佛如來有長子，彼名號曰普賢尊，皆以彼慧同妙行，迴向一切諸善根。

[178b.2]ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་དང་ཞིང་དང་སྨོན་ལམ་རྣམ་པར་དག་པ་རྣམས་ཀྱིས་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་ལ་སོགས་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྗེས་སུ་བསླབ་པར་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་ནི། རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་སྲས་ཀྱི་ཐུ་བོ་པ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ཀུན་དུ་བཟང་པོའི་སྤྱོད་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་གང་ཇི་སྙེད་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཇི་སྙེད་པ་དང་། མདོར་བསྡུས་ན་དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཡོན་ཏན་ཇི་སྙེད་པ་དེ་སྙེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དེས་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་ནི་སྲས་ཀྱི་ཐུ་བོ་པ་ཡིན་ནོ། །

以清淨身口意之行、剎土清淨、願清淨等力，迴向隨學普賢等菩薩，即「一切如來有長子」等中所說。凡諸菩薩所有普賢行，以及諸菩薩所有解脫行傳、所

155 此處依不空本以配合注釋。

156 D4377 སྤྱད།

有菩薩三昧——總之，舉凡菩薩所有如是功德，聖菩薩摩訶薩「普賢尊」皆已達至彼岸（臻於圓滿），因此是〔一切如來之〕「長子」。

[178b.4]ཐུ་བོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ། རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྲས་ཀྱི་ཐུ་བོར་གྱུར་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་ཞེས་བྱ་བའི་མིང་གང་ལ་ཡོད་པའི་མཁས་པ་དེ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་མཁས་པ་དེ་ཉིད་དང་མཚུངས་པར་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསྐལ་པ་འདིའི་བར་དུ་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར་ན་ཇི་སྐད་བསྟན་པའི་དགེ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་ཡོངས་སུ་བསྔོ་ཞེས་པའོ། །

「長」等意義：一切如來（勝者）之上首佛子，「彼名號曰」「聖『普賢』菩薩摩訶薩」者；之所以說「諸智……」，就是因為「諸智行悉同彼」（與彼智者同等而行），而於此劫中修行。於是，將先前所宣說的一切「諸善根」，於一一剎那中作「迴向」。

43.

kāyatu vāca manasya viśuddhiścaryaviśuddhyatha kṣetraviśuddhiḥ /

yādṛśa nāmana bhadra vidusya tādṛśa bhotu samaṃ mama tena // 43 //

[265a.2]ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱང་རྣམ་དག་ཅིང་། །སྤྱོད་པ་རྣམ་དག་ཞིང་རྣམས་ཡོངས་དག་དང་། །

བསྔོ་བའང་157བཟང་པོ་མཁས་པ་ཅི་འདྲ་བར158། །དེ་འདྲར་བདག་ཀྱང་དེ་དང་མཚུངས་པར་ཤོག །

【東晉】身口意清淨，自在莊嚴剎，逮成等正覺，皆悉同普賢。

【般若】願身口意恒清淨，諸行剎土亦復然，如是智慧號普賢，願我與彼皆同等。

【不空】身口意業願清淨，諸行清淨剎土淨，如彼智慧普賢名，願我於今盡同彼。

[178b.5]ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི། ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་རྣམ་པར་དག་པ་དང་ཞིང་རྣམ་པར་དག་པའོ། །མཁས་པ་བཟང་པོའི་159ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཁས་པ་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོའོ། །བསྔོ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བར་བྱེད་པའོ། །ཅི་འདྲ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་ལྟ་བར་རོ། །དེ་འདྲར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་འདྲ་བ་ཁོ་ནར་བདག་ཀྱང་དེ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་དང་མཉམ་པར་ཤོག་ཅིག་པའོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་དོན་དུའོ། །

「〔願〕身口意」等，即是身清淨、口清淨、意清淨以及剎土清淨。「智慧號普賢」是指聖者普賢。「願」[160]即迴向。「如是」即「像是…」。「與彼皆……」即

---

[157] D4377 བ།

[158] D4377 བ།

[159] 原偈藏譯多做 བསྔོ་བ་བཟང་པོ།

[160] 藏文做 བསྔོ་བ，梵文做 *nāmana*，義為發展、成熟、變化、奉獻。其衍生義為 *pariṇāmayati/* ཡོངས་སུ་བསྔོ་བར་བྱེད་པ，義指功德、善根之轉化，故有「願朝某方向發展」的意思。此皆「迴向」之原本字

是：願我正如此般……也就是「願與聖普賢相同」，這裡是指〔願有相同的〕普賢行。

44.

bhadracarīya samantaśubhāye mañjuśiripraṇidhāna careyam /

sarvi anāgata kalpamakhinnaḥ pūrayi tāṃ kriya sarvi aśeṣām // 44 //

[265a.3]ཀུན་ནས་དགེ་བ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར། །འཇམ་དཔལ་གྱི་ནི་སྨོན་ལམ་སྤྱད་བར་བགྱི། །

མ་འོངས་བསྐལ་བ་ཀུན་ཏུ་མི་སྐྱོ་བར། །དེ་ཡི་བྱ་བ་མ་ལུས་རྫོགས་པར་བགྱི། །

【東晉】嚴淨普賢行，滿足文殊願，盡未來際劫，究竟菩薩行。（44）

【般若】我為遍淨普賢行，文殊師利諸大願，滿彼事業盡無餘，未來際劫恒無倦。

【不空】普賢行願普端嚴，我行曼殊室利行，於諸未來劫無倦，一切圓滿作無餘。

[178b.7]ཀུན་ནས་དགེ་བ་བཟང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐོག་མ་དང་བར་དང་ཐ་མར་དགེ་ཞིང་ཤིས་ལ་ལེགས་པའོ། །འཇམ་དཔལ་གྱི་ནི་སྨོན་ལམ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་གྱི་སྨོན་ལམ་ལ་སྤྱད་པར་བགྱི་བའོ། །

「遍淨普賢」是指前善、中善、後善，並且吉祥、美好。

「文殊師利〔諸大〕願」則是：我當修行文殊師利的願。

དེའི་སྨོན་ལམ་གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཇི་སྐད་དུ་འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་རྒྱལ་པོ་ནམ་མཁར་གྱུར་པས།

འཁོར་བ་ཐ་མ་མེད་པ་ཡི། །

སྔོན་གྱི་ཐ་མ་ཇི་སྲིད་པ། །

དེ་སྲིད་སེམས་ཅན་ཕན་དོན་དུ། །

སྤྱོད་པ་དཔག་ཡས་སྤྱད་པར་བགྱི། །

ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་རྒྱ་ཆེར་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

問：「什麼是他的願呢？」答：如聖文殊師利曾為虛空王時所說的那樣：

乃至本初際，

及盡生死邊，

義，故而迴向通於「願」。願與迴向之異同，可參考《華嚴經疏論纂要》卷第一百之二十：「迴向與願，大同小異——異者，謂：迴向要有所迴善根；發願，無善亦可要誓。言大同者，十迴向位，大願為體，總願、別願，皆迴向故。」（CBETA, B05, no. 2）

利益諸有情，

我行無邊行。[161]

[179a.2]མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་དུ་མི་སྐྱོ་བར། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་མ་འོངས་པའི་བསྐལ་པ་མ་ལུས་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཡིད་མི་སྐྱོ་ཞིང་བསམ་པ་གཞན་མེད་པར་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བྱ་བ་སྟེ། ལས་དེ་དག་མ་ལུས་པར་རྫོགས་པར་བགྱིའོ། །

「未來際劫恒無倦」，即：於一切「未來劫」，無一遺餘，皆「無倦」並且不做他想，而願「圓滿」於佛菩薩的「〔所〕作」——也就「彼事業盡無餘」（彼等事業，無所遺餘）。[162]

十六、總結願

45.

no ca pramāṇu bhaveyya carīye no ca pramāṇu bhaveyya guṇānām /

apramāṇa cariyāya sthihitvā jānami sarvi vikurvitu teṣām // 45 //

[265a.3]སྤྱོད་པ་དག་ནི་ཚད་ཡོད་མ་གྱུར་ཅིག །ཡོན་ཏན་རྣམས་ཀྱང་ཚད་གཟུང་[163]མེད་པར་ཤོག །

སྤྱོད་པ་ཚད་མེད་པ་ལ་གནས་ནས་ཀྱང་། །དེ་དག་འཕྲུལ་པ་ཐམས་ཅད་འཚལ་བར་བགྱི། །

【東晉】（無）

【般若】我所修行無有量，獲得無量諸功德，安住無量諸行中，了達一切神通力。

【不空】所須勝行無能量，所有功德不可量，無量修行而住已，盡知一切彼神通。

[179a.3]རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་པ་སྦྱོར་བ་དང་། ཡོན་ཏན་ཚད་མེད་པ་དང་། སྤྱོད་པ་ལ་གནས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ནི། སྤྱོད་པ་དག་ནི་ཚད་ཡོད་མ་གྱུར་ཅིག །ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། བདག་གི་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཚད་མེད་པར་གྱུར་ཅིག །ཡོན་ཏན་རྣམས་ཀྱང་ཚད་མེད་པར་གྱུར་ཅིག །སྤྱོད་པ་ཚད་མེད་པ་དང་། ཡོན་ཏན་ཚད་མེད་པ་རྣམས་ལ་གནས་ནས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེ་དག་གི་རྣམ་པར་འཕྲུལ་པ་རྨད་དུ་བྱུང་བའི་རྫུ་འཕྲུལ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཚེ་འཚལ་བར་བགྱི་བའོ། །

第十六項〔分支之願〕，是〔普賢菩薩〕按照加行、無量功德、安住於修行等所說的，也即「我所修行無有量」等所說——願我的諸般修行無量！願我的諸般功德無量（「獲得無量諸功德」）！願我「安住」於「無量諸行」（無量的修行）之中，並於彼等諸佛菩薩〔示現〕變化、希有「神通」等「一切」時刻，我皆能

[161] 此偈出自《大聖文殊師利菩薩佛刹功德莊嚴經》卷中（CBETA, T11, no. 319）

[162] 最後一偈的字義依不空本以配合注釋，而注釋內容則採用般若本。

[163] D4377 བཟུང་།

「了達」（知曉）。

[179a.4]དེ་རྣམས་ནི་བརྒྱད་པ་དེའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་ཡིན་ནོ། །

〔以上〕這些（願）即是普賢願王之十六種別類（支分願）。

玖、彼願究竟

46.

yāvata niṣṭha nabhasya bhaveyyā sattva aśeṣata niṣṭha tathaiva /

karmatu kleśatu yāvata niṣṭhā tāvataniṣṭha mama praṇidhānam // 46 //

[265a.4]ནམ་མཁའི་མཐར་ཐུག་གྱུར་པ་ཇི་ཙམ་པར། །སེམས་ཅན་མ་ལུས་མཐའ་ཡང་དེ་བཞིན་ཏེ། །

ཇི་ཙམ་ལས་དང་ཉོན་མོངས་མཐར་གྱུར་པ། །བདག་གི་སྨོན་ལམ་མཐའ་ཡང་དེ་ཙམ་མོ། །

【東晉】（無）

【般若】乃至虛空世界盡，眾生及業煩惱盡，如是一切無盡時，我願究竟恒無盡。（52）[164]

【不空】乃至虛空得究竟，眾生無餘究竟然，及業煩惱乃至盡，乃至我願亦皆盡。

[179a.5]ད་ནི་དོན་དགུ་པ་དེའི་མཐར་ཐུག་པ་ཇི་སྲིད་དུ་གྱུར་པ་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་ཁམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཐའ་ཇི་སྲིད་པ་དང་། འགྲོ་བ་ལས་ཀྱི་མཐའ་ཇི་སྲིད་པ་དང་། ཉོན་མོངས་པའི་མཐའ་ཇི་སྲིད་པ་དེ་སྲིད་པར་གྱུར་པ་དང་། བདག་གི་ཀུན་དུ་བཟང་པོའི་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་མཐའ་འདི་ཡང་དེ་སྲིད་དུ་གྱུར་ཅིག་པ་སྟེ། ནམ་མཁའ་ལ་སོགས་པ་མཐར་ཐུག་ཅིང་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་མེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་བདག་གི་སྨོན་ལམ་མཐར་ཐུག་ཅིང་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་མེད་པར་གྱུར་ཅིག་པའོ། །

第九項涵義為其究竟，也就是：乃至何時，一切眾生界際至於何處、眾生業際至於何處，便相應如是〔達於究竟〕；並且祈願：「盡於煩惱仍存之際，願我的普賢行願之邊際，也如是直至彼時——由於虛空等皆無有窮盡、永無圓滿之時，如是，我的願也無有窮盡、永無圓滿。」[165]

---

[164] 漢譯本於「我所修行無有量」等一偈後，原接「文殊師利勇猛智」至「蒙彼如來授記已」等六偈。此處為顧及一致性，順序以梵藏文本為依據而做相應調整，漢譯偈頌末後的標號，則表示其於原始漢譯本中的順序。

[165] 此處道理，即蓮池大師在《淨土或問》卷一中，引用《華嚴經》經文而說十大願王時所言：「其一一願皆云：『虛空界盡，眾生界盡，眾生業盡，眾生煩惱盡，我願乃盡。而虛空界乃至眾生業、煩惱不可盡，故我此願王無有窮盡，念念相續，無有間斷。身語意業無有疲厭。』」（CBETA 2024.R2, T47, no. 1972）

拾、功德利益

[179a.6]དོན་བཅུ་པ་ནི་སྨོན་ལམ་གྱི་ཕན་ཡོན་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། མཐོང་བའི་ཆོས་དང་ལྡན་པ་དང་། ཕ་རོལ་དང་ལྡན་པའོ། །

第十項涵義為發願的功德利益。其中又分為二：一、現世〔功德利益〕；二、來世〔功德利益〕。

一、現世功德利益

[179a.7]དེ་ལ་མཐོང་བའི་ཆོས་དང་ལྡན་པ་ནི་རྣམ་པ་བཞི་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་བསོད་ནམས་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མཐོང་བ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་སྐལ་བ་མཉམ་པ་ཉིད་ཐོབ་པ་དང་། ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ཡོངས་སུ་ཟད་པའོ། །

其中，現世方面，又分為四項：（一）受持殊勝福德；（二）面見如來；（三）得獲菩薩同分之緣；（四）永盡業障。

（一）受持殊勝福德

47.

ye ca daśaddiśi kṣetra anantā rathaalaṃkṛtu dadyu jinānām /

divya ca mānuṣa saukhyaviśiṣṭāṃ kṣetrarajopama kalpa dadeyam // 47 //

[265a.5]གང་ཡང་ཕྱོགས་བཅུའི་ཞིང་རྣམས་མཐའ་ཡས་པ། །རིན་ཆེན་བརྒྱན་ཏེ་རྒྱལ་བ་རྣམས་ལ་ཕུལ། །

ལྷ་དང་མི་ཡི་བདེ་བ[166]མཆོག་རྣམས་ཀྱང་། །ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་བསྐལ་པར་ཕུལ་བ་བས། །

【東晉】（無）

【般若】十方所有無邊剎，莊嚴眾寶供如來，最勝安樂施天人，經一切剎微塵劫。（53）

【不空】若有十方無邊剎，以寶莊嚴施諸佛，天妙人民勝安樂，如剎微塵劫捨施。

48.

yaśca imaṃ pariṇāmanarājaṃ śrutva sakṛjjanayedadhimuktim /

bodhivarāmanuprārthayamāno agru viśiṣṭa bhavedimu puṇyam // 48 //

[166] D4377 བའི།

[265a.5]གང་གིས་བསྔོ་བའི་རྒྱལ་པོ་འདི་ཐོས་ནས། །བྱང་ཆུབ་མཆོག་གིས[167]རྗེས་སུ་རབ་མོས་ཤིང་། །

ལན་ཅིག་ཙམ་ཡང་དད་པ་སྐྱེད[168]པ་ནི[169]། །བསོད་ནམས་དམ་པའི་མཆོག་ཏུ་འདི་འགྱུར་རོ། །

【東晉】（無）

【般若】若人於此勝願王，一經於耳能生信，求勝菩提心渴仰，獲勝功德過於彼。

（54）

【不空】若人於此勝願王，一聞能生勝解心，於勝菩提求渴仰，獲得殊勝前福聚。

[179b][179b.1]དེ་ལ་ཞིང་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་དང་ཡོངས་སུ་འཛིན་པར་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་རབ་ཏུ་མང་ཞིང་རྒྱ་ཆེ་བ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པ་ཕུལ་བའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་དཔེས་བྱང་ཆུབ་དོན་དུ་གཉེར་བར་གྱུར་པ་སྨོན་ལམ་ལ་མོས་པས་བསོད་ནམས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་མཆོག་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་ནི། གང་ཡང་ཕྱོགས་བཅུའི་ཞིང་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས། རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གཅིག་པོ་གང་ཞིག་གིས། ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་མཐའ་ཡས་མུ་མེད་པ་རྣམས། གོས་དང་བླ་རེ་དང་། གདུགས་དང་། རྒྱལ་མཚན་དང་། བ་དན་དང་། རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པ་དང་། སིལ་སྙན་དང་། རིན་པོ་ཆེ་དང་། དྲིལ་བུ་དང་། ཕྲེང་བ་དང་། མེ་ཏོག་དང་། བདུག་པ་དང་། མར་མེའི་ཕྲེང་བ་ལ་སོགས་པ་ལྷ་དང་མིའི་ལས་འདས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བརྒྱན་པ་དང་། ལྷ་དང་མིའི་བཟའ་བ་དང་བཅའ་བ་ལ་སོགས་པ་རོ་ལྔ་བརྒྱ་དང་ལྡན་པ་མཆོག་ཏུ་བདེ་བ་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་རྣམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་བསྐལ་པར་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ལ་སྦྱིན་པ་ཕུལ་བ་དང་། གཞན་གང་ཟག་གང་གིས་བསྔོ་བའི་རྒྱལ་པོ་འདི་ཐོས་ནས་མོས་ཤིང་སྨོས། འདི་ཁོ་ན་ལྟར་ཡིན་ནོ་ཞེས་ལན་ཅིག་ཙམ་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་དུས་གཅིག་གི་ཚེ་དད་པ་བསྐྱེད་པའོ། །དེ་སུ་ཡིན་ཞེ་ན། བྱང་ཆུབ་མཆོག་ནི་རབ་ཏུ་དོན་གཉེར་བ་སྨོས། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་པའོ། །དེས་ནི་སྦྱིན་པ་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་དམ་པ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་འདི་ཐོབ་པར་འགྱུར་རོ། །

關於殊勝之田（對象）以及能令受持〔殊勝福德〕的事物極其眾多、廣大且種類繁多。〔在此，〕透過供養所生福德的譬喻，〔說明〕志求菩提、信解於願而受持的最上殊勝福德，即〔普賢菩薩〕於「十方所有〔無邊〕剎」等中所說，也就是：假使有某一善男子或善女人，於十方無邊無際諸佛剎土，以衣服、華蓋、寶蓋（傘）、勝幢、飛旛，各式各樣，還有妙音、珍寶、鈴、鬘、鮮花、薰香、燈鬘等諸超越「天妙人民勝安樂」[170]（人天〔受用之物〕）做為「莊嚴」，並以具有五百妙味、能生最上安樂的諸品人天飲食等，「經一切剎微塵劫」（在等同佛剎微塵數的劫中），供養諸佛世尊；另有一人（「若人」），「於此勝願王，〔一〕經於耳」（聽到此迴向（願）王）並且心生信解，只是當下生起一念信心（「一經於耳能生信」），認為：「正是如此！」——若問：「那（後者）是何許人呢？」答：即是極為嚮往最上菩提之人，也就是大乘人。此人將能「獲得」由〔前者所行〕布

[167] D4377 གི།
[168] D4377 བསྐྱེད།
[169] D4377 ནི།
[170] 此處依不空本以配合注釋。

施所生「殊勝前福聚」[171]（最勝上妙福德）。

[179b.5]གང་དག་གི་ལྟར་ན་དོན་གྱིས་ན་སྐྱེས་བུ་དེའི་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། དེའི་བསོད་ནམས་འདི་ནི་དག་པ་མཆོག་ཏུ་འགྱུར་བ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །

所謂〔經中常說的〕「若如是行，是人……」（假設那些人們做了這樣的事，則……）[172]，就是「此福德將會是最上等的」的意思。

（二）面見如來

49.

varjita tena bhavanti apāyā varjita tena bhavanti kumitrāḥ /

kṣipru sa paśyati taṃ amitābhaṃ yasyimu bhadracaripraṇidhānam // 49 //

[265a.6]གང་གིས་བཟང་སྤྱོད་སྨོན་ལམ་འདི་བཏབ་པ[173]། །དེས་ནི་ངན་སོང་ཐམས་ཅད་སྤངས་པར[174]འགྱུར། །

དེས་ནི་གྲོགས་པོ་ངན་པ་སྤངས་པ་ཡིན། །སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེ་ཡང་དེས་མྱུར་མཐོང་། །

【東晉】（無）

【般若】即常遠離惡知識，永離一切諸惡道，速見如來無量光，具此普賢最勝願。（55）

【不空】彼得遠離諸惡趣，彼皆遠離諸惡友，速疾得見無量壽，唯憶普賢勝行願。

[179b.6]ལོག་པར་ལྟུང་བ[175]དང་གྲོགས་པོ་ངན་པ་སྤངས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མཐོང་བ་ནི། གང་ཞིག་གི་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི་བཏབ་པས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །དེས་ནི་ངན་སོང་གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་སྤོང་བར་འགྱུར་ཞིང་། དེས་ནི་ཉན་ཐོས་ལ་སོགས་པ་གྲོགས་པོ་ངན་པ་མི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་རྣམས་སྤོང་པར་འགྱུར་རོ། །འཆི་བའི་དུས་ན་བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེ་ཡང་མྱུར་དུ་མཐོང་བར་འགྱུར་རོ། །

由於「遠離」了「惡道」與「惡友」(「惡知識」)，因此得以「見如來」，即是「〔即常遠離惡知識……〕具此普賢最勝願」〔中所說〕。此人將會「永離一切諸惡道」，並且會「遠離」聲聞等[176]「惡友」、「惡知識」。死亡之時，他也將會「速

---

[171] 此處依不空本以配合注釋。

[172] 此處引文並非出自本頌，但類似的表達方式，常出現於佛經的長行文之中。

[173] D4377 པས།

[174] D4377 སྤང་བར།

[175] 藏譯偈頌在此多做 ངན་འགྲོ།

[176] 此處將聲聞稱為惡友、惡知識是從「大乘人要避免唯求自利的心態」而言的，並非貶抑聲聞行者。

見如來無量光」世尊。

[179b.7]སུས་མཐོང་ཞེ་ན། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་འདིའི་དོན་དང་གཞུང་གི་སྒོ་ནས་སུའི་སྙིང་དུ་ཆུད་པ་དེས་སོ། །

問：「誰見到〔如來〕呢？」答：對此普賢行及從正文開始至今的要義能夠有所領會之人。

（三）得獲菩薩同分之緣

50.

lābha sulabdha sujīvitu teṣāṃ svāgata te imu mānuṣa janma /

yādṛśa so hi samantatabhadraste 'pi tathā nacireṇa bhavanti // 50 //

[265a.7]དེ་དག་རྙེད་པ་རབ་རྙེད་བདེ་བར་འཚོ། །མི་ཚེ་འདིར་ཡང་དེ་དག་ལེགས་པར་འོངས177། །

ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་དེ་ཡང་ཅི་འདྲ་བར། །དེ་དག་རིང་པོར་མི་ཐོགས་དེ་བཞིན་འགྱུར། །

【東晉】（無）

【般若】此人善得勝壽命，此人善來人中生，此人不久當成就，如彼普賢菩薩行。

（56）

【不空】得大利益勝壽命，善來為此人生命，如彼普賢大菩薩，彼人不久當獲得。

[180a][180a.1]རྙེད་པ་དང་འཚོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་རབ་ཏུ་བསྔགས་པ་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་སྐལ་བ་མཉམ་པ་ཉིད་ཐོབ་པ་ནི་དེ་དག་རྙེད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གིས་ནི་སྨོན་ལམ་རིན་པོ་ཆེ་བླ་ན་མེད་པ་རབ་ཏུ་རྙེད་པ་ཡིན་ནོ། །སྨོན་ལམ་རིན་པོ་ཆེ་བླ་ན་མེད་པ་འདི་རྙེད་པའི་ཕྱིར་ན་དེ་དག་ནི་བདེ་བར་འཚོ་བ་ཡིན་ནོ། །

由於獲得「善得」(「大利益」)、「勝壽命」，出生受到讚嘆，所以獲得與菩薩同等的緣分。此即「此人〔善〕得……」等中所說——也就是說，「此人善得」無上珍貴願。由於獲得這一無上珍貴願，〔彼等〕便是「勝壽命」。

[180a.2]དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་དངོས་པོ་སྐྱེ་བས་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་མི་ཚེ་འདིར་ཡང་ལེགས་པར་ཏེ་དགེ་བར་འོངས་པ་ཡིན་ལ། འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་འདི་ཅི་འདྲ་བར་དེ་དག་ཀྱང་རིང་པོར་མི་ཐོགས་པར་དེ་བཞིན་དུ་འགྱུར་རོ། །

以此緣故，所能獲得的最上殊勝之事已經發生，於是這一生也就「善來（原注：具善而來）人中生」，而彼等「不久當成就」如同聖「普賢菩薩」那樣〔的

177 D4377 འོང་།

境界〕。

（四）永盡業障

51.

pāpaka pañca anantariyāṇi yena ajñānavaśena kṛtāni /

so imu bhadracariṃ bhaṇamānaḥ kṣipru parikṣayu neti aśeṣam // 51 //

[265b.1]མཚམས་མེད་ལྔ་པོ་དག་གི་སྡིག་པ་རྣམས། །གང་གིས[178]མི་ཤེས་དབང་གིས་བྱས་པ་དག །

དེ་ཡིས་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་འདི་བརྗོད་ན། །མྱུར་དུ་མ་ལུས་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་འགྱུར། །

【東晉】（無）

【般若】往昔由無智慧力，所造極惡五無間，誦此普賢大願王，一念速疾皆銷滅。（57）

【不空】所作罪業五無間，由無智慧而所作，彼誦普賢行願時，速疾銷滅得無餘。（51）

[180a.3]བཞི་པ་ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ཟད་པའི་ཕན་ཡོན་ནི། མཚམས་མེད་ལྔ་པོ་དག་གི་སྡིག་པ་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། མ་གསོད་པ་ལ་སོགས་པ་མཚམས་མེད་པ་ལྔའི་སྡིག་པ་རྣམས་གང་གིས་མི་ཤེས་པའི་དབང་གིས་བྱས་པ་དག་སྟེ། མི་ཤེས་པའི་རྩ་བ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པ་གང་ཡང་རུང་བ་དག་ནི་མི་ཤེས་པའི་དབང་གིས་བྱས་པ་ཞེས་བརྗོད་དོ། །

第四〔項現世功德利益〕為永盡業障的功德利益，即於「〔往昔由無智慧力，〕所造極惡五無間」等中所說：舉凡弒母等「罪業五無間」[179]等，皆是「往昔由無智慧力」「所造」。也就是說：由於無知為根本，所以無論貪欲等任何一者，皆是受到無知的影響所致。

[180a.4]ཇི་སྐད་དུ་བརྗོད་པ་ངེས་པར་འཛིན་པའི་ཕྱིར་རབ་ཏུ་དངས་པའི་ཆུས་བརླན་ཞིང་ལེགས་པར་གྱུར་པའི་ཡིད་དང་ལྡན་པ་དེ་ཡིས་བཟང་སྤྱོད་སྨོན་ལམ་འདི་བརྗོད་ན་སྟེ། ལྷག་པར་མོས་པས་བརྗོད་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལ་ཉིན་མཚན་དུ་སྟོན་པར་བྱེད་ན་མཚམས་མེད་པ་དག་མྱུར་དུ་མ་ལུས་པར་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་འགྱུར་ཏེ་དྭངས་ཕྱུང་ཞིང་ཟད་པར་འགྱུར་རོ། །

據說，由於真誠受持此說，內心就會像是極為清澈的水，既濕潤又美好。具足如此心意而「誦此普賢〔大〕願〔王〕」——也就是懷著格外信解之心而讀誦、憶持，並且不分晝夜為所有眾生演說〔此願〕，那麼，諸般無間罪也將「速疾銷

178 D4377 གི།

179 此處依不空本以配合注釋。

滅得無餘」[180]，亦即得以根除、滅盡。

二、來世功德利益

[180a.5]ཕ་རོལ་དང་ལྡན་པ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། རྒྱུས་བསྡུས་པ་དང་། འབྲས་བུས་བསྡུས་པའོ། །

來世方面，也分為二項：（一）攝屬於因〔之功德利益〕；（二）攝屬於果〔之功德利益〕。

（一）攝屬於因之功德利益

52.

jñānatu rūpatu lakṣaṇataśca varṇatu gotratu bhotirupetaḥ /

tīrthikamāragaṇebhiraghṛṣyaḥ pūjitu bhoti sa sarvatriloke // 52 //

[265b.1]ཡེ་ཤེས་དང་ནི་གཟུགས་དང་མཚན་རྣམས་དང་། །རིགས་དང་ཁ་དོག་རྣམས་དང་ལྡན་པར་འགྱུར། །

བདུད་དང་མུ་སྟེགས་མང་པོས་དེ་མི་ཐུབ། །འཇིག་རྟེན་གསུམ་པོ་ཀུན་ལའང[181]མཆོད་པར་འགྱུར། །

【東晉】（無）

【般若】族姓種類及容色，相好智慧咸圓滿，諸魔外道不能摧，堪為三界所應供。（58）

【不空】智慧容色及相好，族姓品類得成就，於魔外道得難摧，常於三界得供養。（52）

[180a.6]དེ་ལ་རྒྱུས་བསྡུས་པ་ནི་གཟུགས་དང་། མཚན་དང་། དཔེ་བྱད་དང་། རིགས་དང་། རུས་དང་། གནོད་པ་མེད་པ་དང་། མཆོད་པར་བྱ་བ་ཉིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དེ། ཡེ་ཤེས་དང་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྤྱོད་པ་ཐམས་ཅད་ཡང་དག་པར་འགྲུབ་པའོ། །གཟུགས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡིད་འཕྲོག་པའི་གཟུགས་སོ། །མཚན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་ཏེ། དབུ་གཙུག་ཏོར་དང་ལྡན་པ་ལ་སོགས་པ་དང་མཚན་གྱི་འཁོར་དུ་གཏོགས་པའི་ཕྱིར་དཔེ་བྱད་དེ་རྣམས་དང་ཡང་ལྡན་པ་ཉིད་དུ་ངེས་པར་བྱའོ། །རིགས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྲམ་ཟེ་དང་རྒྱལ་རིགས་གང་ཡང་རུང་བའི་རིགས་སོ། །རུས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐམས་ཅད་ལས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་མངོན་པར་ཤེས་པར་གྱུར་པ་སྟེ། དེ་དག་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་ཞེས་བྱ་བ་ལ། ལྡན་པ་ནི་རྟག་ཏུ་ཡང་དག་པར་ལྡན་ཞིང་འབྲེལ་བའོ། །འགྱུར་བ་ནི་གྲུབ་པའོ། །

攝屬於因〔之功德利益〕方面，其性相包括：容色、相（大相）、好（隨形好）、族姓、種類、不能害、所應供，也就是「族姓種類〔及容色，相好〕智慧」等中所說：「智慧」意指真正成就一切〔菩提〕行；「容色」是指令人傾心的外貌；「相」

[180] 此處依不空本以配合本頌。
[181] D4377 ནའང་།

為三十二種大人相，包括：頂有肉髻等；還有「好」——因為〔隨形好〕從屬於大相，所以〔當知此處是指〕具足隨形好的。「族姓」是指婆羅門或剎帝利等任一種姓；「種類」則是較一切都更為殊勝，已經成為具足神通的聖者。「具足〔上述〕彼等」（「咸圓滿」）的意思是：總是圓滿具足並與之相關。「得」（將會）則是「成就」之義。[182]

[180b.2]བདུད་དང་མུ་སྟེགས་ཚོགས་ཀྱིས་ [183] དེ་མི་ཐུབ། །ཅེས་བྱ་བ་ནི་གང་ཞིག་ཀུན་དུ་བཟང་པོའི་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི་འཛིན་པ་དང་སྟོན་པར་བྱེད་པ་དེ་ནི་བདུད་དང་མུ་སྟེགས་པའི་ཚོགས་རྣམས་ཀྱིས་མི་ཐུབ་ཅིང་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་དུ་མཆོད་པར་འགྱུར་རོ། །

「諸魔外道不能摧」是說：若有人憶持此普賢行願，為他人說，則「諸外道」便不能損害、勝伏此人，並且「堪為三界所應供」。

（二）攝屬於果之功德利益

53.

kṣipru sa gacchati bodhidrumendraṃ gatva niṣīdati sattvahitāya /

budhyati bodhi pravartayi cakraṃ dharṣati māru sasainyaku sarvam // 53 //

[265b.2]བྱང་ཆུབ་ཤིང་དབང་དྲུང་དུ་དེ་མྱུར་འགྲོ། །སོང་ནས་སེམས་ཅན་ཕན་ཕྱིར་དེར་འདུག་སྟེ། །

བྱང་ཆུབ་སངས་རྒྱས་འཁོར་ལོ་རབ་ཏུ་བསྐོར། །བདུད་རྣམས་སྡེ་དང་བཅས་པ་ཐམས་ཅད་འདུལ[184]། །

【東晉】（無）

【般若】速詣菩提大樹王，坐已降伏諸魔眾，成等正覺轉法輪，普利一切諸含識。（59）

【不空】速疾往詣菩提樹，到彼坐已利有情，覺悟菩提轉法輪，摧伏魔羅并營從。（53）

[180b.3]འབྲས་བུས་བསྡུས་པ་ནི། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྙིང་པོར་འགྲོ་བ་དང་། སེང་གེའི་ཁྲི་ལ་བཞུགས་པར་སྟོན་པ་དང་། བདུད་འདུལ་བ་དང་། མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་ལ་སོགས་པའི་མཚན་ཉིད་དེ། བྱང་ཆུབ་ཤིང་དབང་དྲུང་དུ་དེ་མྱུར་འགྲོ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ལ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་བླ་ན་མེད་པའི་རིན་པོ་ཆེ་འདི་ཡོད་ཅིང་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་བསགས་པ་དེ་ནི་བྱང་

[182] 此處依不空本以配合注釋。
[183] 藏譯偈頌在此多做 མང་པོས།
[184] D4377 བཏུལ།

ཆུབ་ཤིང་གི་དབང་པོའི་དྲུང་དུ་མྱུར་དུ་འགྲོ་ལ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཤིང་གི་དྲུང་དུ་སོང་ནས་ཀྱང་། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་བསྒྲུབ་པའི་དོན་དུ་སེང་གེའི་ཁྲི་ལ་སྐྱིལ་མོ་ཀྲུང་བཅས་ནས་འདུག་སྟེ། འདུག་ནས་ཀྱང་བདུད་ཀྱི་སྡེ་ཕམ་པར་བྱས་ནས་དེའི་འོག་ཏུ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་ནས་བླ་ན་མེད་པའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་བྱེད་ཅིང་མདོར་བསྡུས་ཏེ་སྟོན་པར་བྱེད་ཅེས་པའི་དོན་ཏོ། །

攝屬於果〔之功德利益〕方面，包括：詣菩提場、坐獅子座而演說法、降魔、現前菩提、轉法輪等幾種相，也就是「速詣菩提大樹王」等中所說。若人擁有此一珍貴無上的普賢行，並累積福德與智慧資糧，此人就會「速詣菩提大樹王」，並在抵達菩提大樹王之後，為了成就饒益一切眾生之事，所以在獅子座上，結跏趺而「坐」，「坐已」，進一步打敗「諸魔眾」，隨後則「成等正覺」（成就阿耨多羅三藐三菩提），並「轉法輪」——簡言之就是說法。

54.

yo imu bhadracaripraṇidhānaṃ dhārayi vācayi deśayito vā /

buddha vijānati yo 'tra vipāko bodhi viśiṣṭa ma kāṅkṣa janetha // 54 //

[265b.3]གང་ཡང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི། །འཆང་བ་དང་ནི་སྟོན་ཏམ་ཀློག་པ་ཡི། །

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་སངས་རྒྱས་མཁྱེན། །བྱང་ཆུབ་མཆོག་ལ་སོམ་ཉི་མ་བྱེད་ཅིག །

【東晉】（無）

【般若】若人於此普賢願，讀誦受持及演說，果報唯佛能證知，決定獲勝菩提道。（60）

【不空】若有持此普賢願，讀誦受持及演說，如來具知得果報，得勝菩提勿生疑。（54）

[180b.6]གཞན་ཡང་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་ལུས་པ་ཐོབ་པའི་ཕན་ཡོན་ནི། གང་ཡང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ལ་ལ་ཞིག་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི་འཆང་ཞིང་སྟོན་པ་དང་། ཀློག་པར་བྱེད་པ་དེའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་གང་ཡིན་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་འདིར་སངས་རྒྱས་ཏེ། རྗེ་བཙུན་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཉིད་ཀྱིས་མཁྱེན་པར་འགྱུར་གྱི། གཞན་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །

另外還有獲得無餘世間與出世間圓滿的功德利益，即於「若人於此普賢願」等中所說——若有任何人「讀誦、受持及演說」此普賢行願，其如實之「果報」，在這世上「唯佛（原注：至尊薄伽梵）能證知」，而其餘諸如聲聞、獨覺等則不能〔證知〕。

[180b.7]སྨོན་ལམ་རིན་པོ་ཆེ་འདིའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཅི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན་པར་མཁྱེན་ཞེ་ན།

問：「〔佛陀〕所證知此珍貴願的果報是怎麼樣的呢？」

[181a][181a.1]གསུངས་པ་ནི། བྱང་ཆུབ་མཆོག་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འབྲས་བུ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་པོ། །འཇིག་རྟེན་པའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་འདི་མེད་ན་མི་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་ན། འཇིག་རྟེན་པའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་ལུས་པ་ཐོབ་པའི་ཕན་ཡོན་ཡང་དོན་གྱིས་བརྗོད་པ་ཉིད་དུ་བལྟ་བར་བྱའོ། །དེའི་ཕྱིར་སྨོན་ལམ་འདི་ལ་སོམ་ཉི་མ་བྱེད་ཅིག་སྟེ། ཐེ་ཚོམ་མ་སྐྱེད་ཅིག་པའོ། །

答：〔普賢菩薩〕是這樣說的：對於「〔得〕勝菩提」[185]，指的是證得無上正等覺果者。由於假使沒有世間眾生的圓滿，則〔菩提果〕不會發生，因此也當將〔此偈〕視為實際上解說了「〔依普賢行也將會〕獲得無餘世間眾生之圓滿」〔之道理〕。因此，對於此願「勿生疑」，也即莫生懷疑心。

拾壹、圓滿迴向[186]

一、菩薩之圓滿迴向

55. mañjuśirī yatha jānati śūraḥ so ca samantatabhadra tathaiva / teṣu ahaṃ anuśikṣayamāṇo nāmayamī kuśalaṃ imu sarvam // 55 // [265b.3]འཇམ་དཔལ་ཇི་ལྟར་མཁྱེན་ཅིང་དཔའ་བ་དང་། །ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་དེ་ཡང་དེ་བཞིན་ཏེ། ། དེ་དག་གི་ནི་187རྗེས་སུ་བདག་སློབ་ཅིང་། །དགེ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་བསྔོ། ། 【東晉】如文殊師利，普賢菩薩行，我所有善根，迴向亦如是。 【般若】文殊師利勇猛智，普賢慧行亦復然，我今迴向諸善根，隨彼一切常修學。（46） 【不空】如妙吉祥勇猛智，亦如普賢如是智，我當習學於彼時，一切善根悉迴向。（55）

[181a.2]ད་ནི་བར་གྱི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་གསུངས་པ་ནི། འཇམ་དཔལ་དཔའ་བོས་ཇི་ལྟར་མཁྱེན་པ་དང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། ཇི་ལྟར

185 此處依不空本以配合注釋。

186 此處科判係依文本脈絡而添入的，並非作者所說的十種事。

187 D4377 ཀུན་གྱི།

འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་དང་། འདི་ལྟར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཀུན་དུ་བཟང་པོས་མཁྱེན་པ་བཞིན་དུ། དེ་དག་གི་ནི་རྗེས་སུ་བདག་སློབ་ཕྱིར། དགེ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་བསྔོ། །ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བའོ། །

現在是〔普賢菩薩〕於〔開示〕中間所說的圓滿迴向，即於「文殊師利勇猛智」等中所說：一如聖者「文殊師利」以及「普賢」菩薩的「勇猛智」(所了知)，「我今」為了「隨彼一切常修學」，所以「迴向諸善根」。這就是菩薩之圓滿迴向。

二、如來之圓滿迴向

56.

sarvatriyadhvagatebhi jinebhiryā pariṇāmana varṇita agrā /

tāya ahaṃ kuśalaṃ imu sarvaṃ nāmayamī varabhadracarīye // 56 //

[265b.4]དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། །བསྔོ་བ་གང་ལ་མཆོག་ཏུ་བསྔགས་པ་དེས། །

བདག་གི་དགེ་བའི་རྩ་བ་འདི་ཀུན་ཀྱང་། །བཟང་པོ་སྤྱོད་ཕྱིར་རབ་ཏུ་བསྔོ་བར་བགྱི། །

【東晉】三世諸如來，所歎迴向道，我迴向善根，成滿普賢行。

【般若】三世諸佛所稱歎，如是最勝諸大願，我今迴向諸善根，為得普賢殊勝行。(47)

【不空】一切三世諸如來，以此迴向殊勝願，我皆一切諸善根，悉已迴向普賢行。(56)

[181a.3]ད་ནི་གཉིས་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་གསུངས་པ་ནི། དུས་གསུམ་གཤེགས་པའི་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས། དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། བསྔོ་བ་གང་ལ་མཆོག་ཏུ་བླ་ན་མེད་པར་བསྔགས་ཤིང་ཕན་ཡོན་ཡོན་ཏན་བརྗོད་པའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་དེས་བདག་གིས་དགེ་བའི་རྩ་བའི་ཚོགས་རྒྱ་མཚོ་དང་ལྡན་པ་འདི་དག་ཀུན་ཀྱང་། བཟང་པོ་སྤྱོད་ཕྱིར་མཆོག་ཏུ་[188] བསྔོ་བར་བགྱི། །ཞེས་བྱ་བའོ། །

現在是〔普賢菩薩〕所說的第二項——如來的圓滿迴向，也即於「三世諸佛所〔稱歎〕」等中所說。「三世諸佛所稱歎」，即讚歎〔此行願乃〕為「最勝」、「無上」，並且稱說其利益、功德而圓滿迴向，故說：「我今迴向」廣如大海的此等「諸善根」，「為得普賢殊勝行」。

---

188 藏譯偈頌在此多做 རབ་ཏུ།

三、迴向離障往生

57.

kālakriyāṃ ca ahaṃ karamāṇo āvaraṇān vinivartiya sarvān /

saṃmukha paśyiya taṃ amitābhaṃ taṃ ca sukhāvatikṣetra vrajeyam // 57 //

[265b.5]བདག་ནི་འཆི་བའི་དུས་བྱེད་གྱུར་པ་ན། །སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་དག་ནི་ཕྱིར་བསལ་ཏེ། །

མངོན་སུམ་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེ་མཐོང་ནས། །བདེ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་དེར་རབ་ཏུ་འགྲོ། །

【東晉】願我命終時，除滅諸障礙，面見阿彌陀，往生安樂國。

【般若】願我臨欲命終時，盡除一切諸障礙，面見彼佛阿彌陀，即得往生安樂剎。（48）

【不空】當於臨終捨壽時，一切業障皆得轉，親覩得見無量光，速往彼剎極樂界。（57）

[181a.5]ད་ནི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཕྱེད་ཀྱིས་སྒྲིབ་པ་དང་བྲལ་བ་ཉིད་དང་། ཕྱེད་ཕྱི་མས་པ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་བདག་གི་དངོས་པོ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་གསུངས་པ་ནི། བདག་ནི་འཆི་བའི་དུས་བྱེད་གྱུར་པ་ན། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་འཆི་བའི་དུས་བྱེད་གྱུར་པ་ན་ཚེ་འདིར་བར་ཆད་བྱེད་པའི་དུས་སུ་སྟེ། འཆི་བའི་ཚེ་སྒྲིབ་པ་གང་དག་ཅུང་ཟད་ཡོད་པ་དེ་དག་བཟང་པོ་སྤྱོད་པས་བཟློག་ནས། མངོན་སུམ་དུ་བཅོམ་ལྡན་འདས་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེ་མཐོང་ནས་བདེ་བ་ཅན་གྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དེར་རབ་ཏུ་འགྲོ་བའོ། །

現以半偈（前二句）說「遠離蓋障」，並以後半偈（後二句）說「我當受持隨順波羅蜜多之事」，也即「願我臨欲命終時」等。「臨欲命終時」是指在此世會造成中斷障礙的時候，也就是死亡之時。〔屆時〕願能憑藉普賢行，遮除乃至少許的任何「障礙」，而能現前「面見彼佛」──「阿彌陀」世尊，並且「即得往生」該處「安樂」之佛「剎」。

58.

tatra gatasya imi praṇidhānā āmukhi sarvi bhaveyyu samagrā /

tāṃśca ahaṃ paripūrya aśeṣān sattvahitaṃ kari yāvata loke // 58 //

[265b.6]དེས་189སོང་ནས་ནི་སྨོན་ལམ་འདི་དག་ཀྱང་། །ཐམས་ཅད་མ་ལུས་མངོན་སུམ་190འགྱུར་བར་ཤོག །

དེ་དག་མ་ལུས་བདག་གིས་ཡོངས་སུ་བཀང་། །འཇིག་རྟེན་ཇི་སྲིད་སེམས་ཅན་ཕན་པར་བགྱི། །

【東晉】生彼佛國已，成滿諸大願，

【般若】我既往生彼國已，現前成就此大願，一切圓滿盡無餘，利樂一切眾生界。

（49）

【不空】得到於彼此勝願，悉皆現前得具足，我當圓滿皆無餘，眾生利益於世間。

（58）

[181a.7]དེར་སོང་ནས་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ། བདེ་བ་ཅན་གྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དེར་སོང་ནས་ཀྱང་ཇི་སྐད་བསྟན་པའི་སྨོན་ལམ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་མ་ལུས་པར་བདག་གིས་མངོན་སུམ་དུ་འགྱུར་པར་ཤོག་ཅིག །དེ་དག་ཀྱང་བདག་གིས་མ་ལུས་པར་ཡོངས་སུ་རྫོགས་191པར་བྱས་ཏེ་བསྐངས་ནས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པར་བགྱིའོ། །

「〔我〕既往生彼國已」等〔句〕，是指：「願我往生該處極樂佛土之後，能『現前成就』如〔先前〕所宣說的此等一切願！」對於「此」[192]（那些。指「勝願」），願我能夠「一切圓滿盡無餘」——「圓滿」就是「令滿」，而能饒益「一切眾生」。

[181b][181b.1]དུས་ཇི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། འཇིག་རྟེན་ཇི་སྲིད་ཅེས་བྱ་བས་ཏེ། འགྲོ་བ་ཇི་སྲིད་པར་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

問：「直至何時？」答：「於世間」[193]，也就是只要眾生仍然存在〔之時〕，都算。

---

189 應做 དར།
190 D4377 དུ།
191 藏譯偈頌在此多做 བཀང་།
192 此處依不空本以配合注釋。
193 此處依不空本以配合注釋。

59.

tahi jinamaṇḍali śobhani ramye padmavare rucire upapannaḥ /

vyākaraṇaṃ ahu tatra labheyyā saṃmukhato abhitābhajinasya // 59 //

[265b.6]རྒྱལ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་བཟང་ཞིང་དགའ་བ་དེར། །པདྨ[194]དམ་པ་ཤིན་ཏུ་མཛེས་ལས་སྐྱེས། །

སྣང་བ་མཐའ་ཡས་རྒྱལ་ལས[195]མངོན་སུམ་དུ། །ལུང་བསྟན་པ་ཡང་བདག་གིས་དེར་ཐོབ་ཤོག །

【東晉】（接前半偈）阿彌陀如來，現前授我記。

【般若】彼佛眾會咸清淨，我時於勝蓮華生，親覩如來無量光，現前授我菩提記。（50）

【不空】於彼佛會甚端嚴，生於殊勝蓮花中，於彼獲得受記莂，親對無量光如來。（59）

60.

vyākaraṇaṃ pratilabhya ta tasmin nirmitakoṭiśatebhiranekaiḥ /

sattvahitāni bahūnyahu kuryāṃ dikṣu daśasvapi buddhibalena // 60 //

[265b.7]དེར་ནི་བདག་གིས་ལུང་བསྟན་རབ་ཐོབ་ནས། །སྤྲུལ་པ་མང་པོ་བྱེ་བ་ཕྲག་བརྒྱ་ཡིས། །

བློ་ཡི་སྟོབས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུ་རྣམས་སུ་ཡང་། །སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་པ་མང་པོ་བགྱི། །

【東晉】（無）

【般若】蒙彼如來授記已，化身無數百俱胝，智力廣大遍十方，普利一切眾生界。（51）

【不空】於彼獲得受記已，變化俱胝無量種，廣作有情諸利樂，十方世界以慧力。（60）

[181b][181b.1]ལུང་བསྟན་པ་ཐོབ་པ་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་དོན་གྲུབ་པ་ནི་ལྷག་མས་སོ། །

〔以上二偈〕關於獲得授記、成就眾生義利方面，則屬於餘論了。

[194] D4377 པདྨོ།

[195] D4377 བས།

[181b.2]ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། རྒྱལ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་བཟང་ཞིང་དགའ་བ་དེར། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས། རྒྱལ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་འཁོར་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དུའོ། །བཟང་ཞིང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགའ་བར་བྱ་བའོ། །དེ་ནི་དེ་ལྟ་བུ་དེར་རོ། །པདྨ་དམ་པ། པདྨ་མཆོག་སྟེ་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན་ནོ། །བསྟན་པ་196མཛེས་པ་ནི་འོད་དང་ལྡན་པ་སྟེ་འོད་ཟེར་གྱི་དྲ་བ་འཕྲོ་བའོ། །སྐྱེས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱུང་བར་གྱུར་པའོ། །

問：「像是什麼呢？」答：如「彼佛眾會咸清淨」等——「彼」是「在那樣的〔狀態〕」之義；「佛眾會」是指在如來的眷屬集會中；「咸清淨」（賢妙）則是「令人喜悅處」的意思。「勝蓮花」[197]就是上品蓮花，也即本性為種種珍寶〔所成〕者。所宣說的「殊勝」（美好）即是帶著光彩、散發光芒，輝映成網。「生」即是出生。

[181b.3]བཅོམ་ལྡན་འདས་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེའི་མངོན་སུམ་དུ་འདིས་ལུང་སྟོན་པར་བྱེད་པས་ན་ལུང་བསྟན་པ་སྟེ་དུས་འདི་ཙམ་ན་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཆེ་གེ་མོ་ཞེས་བྱ་བ་ཞིག་ཏུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཆེ་གེ་མོ་ཞེས་བྱ་བ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་རོ་ཞེས་བྱ་བ་རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་ལུང་བསྟན་པ་དེར་རྒྱལ་བ་དེའི་ཐད་ནས་ཐོབ་པར་ཤོག་ཅིག་པའོ། །

願能親自抵達「無量光」佛世尊前，由彼「授我菩提記」：「於某時、某世界中，定當作佛，號曰某某如來．應供．正等覺。」願在該位佛陀身旁，得到像那樣的授記。

[181b.4]དེ་ལས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བཅོམ་ལྡན་འདས་འོད་དཔག་མེད་དེ་ལས་ལུང་བསྟན་པ་ཐོབ་སྟེ། དེ་ནས་སྤྲུལ་པ་བྱེ་བ་ཕྲག་བརྒྱ་ཡིས་ཏེ། སྤྲུལ་པའི་སྤྲིན་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུ་པོ་རྣམས་སུ་ཁྱབ་པར་བྱས་ནས་ཆགས་པ་མེད་ཅིང་ཐོགས་པ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཆེ་བའི་བདག་ཉིད་ཀྱི་བློའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུའི་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་དུ་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་པ་མང་པོ་བགྲང་བ་ལས་འདས་པ་རྣམས་འགྲོ་བ་ཇི་སྲིད་ཀྱི་བར་དུ་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་བགྱི་ཞིང་ནི་བར་བསྒྲུབ་པར་བགྱིའོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

「於彼〔獲得受記莂〕」[198]（從彼處）即是從彼「無量光」世尊處得到授記。接著，願能「化身無數百俱胝」，也就是眾多化身雲「廣大遍十方」，並以無著無礙之殊勝智慧為本體的「智力」，只要眾生仍然存在，就要在每一剎那中，都要去（原注：成就）「普利」（原注：諸多饒益）十方「一切眾生界」的諸有情。

[196] 應做 པའི，但諸家刻版皆做此拼法。
[197] 此處依不空本以配合注釋。
[198] 此處依不空本以配合注釋。

61.

bhadracaripraṇidhāna paṭhitvā yatkuśalaṃ mayi saṃcitu kiṃcit /

ekakṣaṇena samṛdhyatu sarvaṃ tena jagasya śubhaṃ praṇidhānam // 61 //

[266a.1]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་བཏབ[199]པ་ཡིས[200]། །དགེ་བ་ཅུང་ཟད་བདག་གིས་ཅི་བསགས་པ། །

དེས་ནི་འགྲོ་བའི་དགེ་བའི་སྨོན་ལམ་[201]རྣམས། །སྐད་ཅིག་གཅིག་གིས་ཐམས་ཅད་འབྱོར་བར་ཤོག །

【東晉】（無）

【般若】若人誦此普賢願，我說少分之善根，一念一切悉皆圓，成就眾生清淨願。（61）

【不空】若人誦持普賢願，所有善根而積集，以一剎那得如願，以此群生獲勝願。（61）

62.

bhadracarim̩ pariṇāmya yadāptaṃ puṇyamanantamatīva viśiṣṭam /

tena jagadvyasanaughanimagnaṃ yātvamitābhapuriṃ varameva // 62 //

[266a.2]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་བསྔོས་པ་ཡིས[202]། །བསོད་ནམས་དམ་པ་མཐའ་ཡས་[203]གང་ཐོབ་དེས། །

འགྲོ་བ་སྡུག་བསྔལ་ཆུ་བོར་བྱིང་བ་རྣམས། །འོད་དཔག་མེད་པའི་གནས་རབ་ཐོབ་པར་ཤོག །

【東晉】（無）

【般若】我此普賢殊勝行，無邊勝福皆迴向，普願沈溺諸眾生，速往無量光佛剎。（62）

【不空】我獲得此普賢行，殊勝無量福德聚，所有群生溺惡習，皆往無量光佛宮。（62）

（此二偈未有注釋。[204]）

[199] D4377 བཏོན།

[200] D4377 ཡི།

[201] D4377 སྨོན་ལམ་དགེ་བ།

[202] D4377 གང་ཡང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་འདི་བསྔོས་པས།

[203] D4377 མཐའ་ཡས་དམ་པ།

[204] 根據多羅那他（Tāranātha, 1575–1634）所說，此二偈並不見於藏地所存的《華嚴經》本文，印度的諸家注釋也僅見於釋迦友（Shakyamitra, circa 8-9th）的版本之中。然而，由於某本梵文的《普賢行願品》單行本中也有此二偈，和尚耶謝德（ཡེ་ཤེས་སྡེ། circa 8th，《普賢行願頌》的藏譯者）也曾解說過此二偈，因此應當將此二偈視為原經的文字。相關說明可見多羅那他所造《普賢行願釋・大聖密藏》（བཟང་སྤྱོད་སྨོན་འགྲེལ་འཕགས་མཆོག་གསང་མཛོད།），收錄於《八邦古籍新編・經論彙編》（དཔལ་སྤུངས་དཔེ་རྙིང་གསར་བསྒྲུན་ལས་གཞུང་ལུགས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས།），དཔལ་སྤུངས་ཤིང་པར། vol. 009, folio 72b.1-3（BDRC ID: W3CN13006）從漢譯

[181b.6]སྨོན་ལམ་རྒྱལ་པོ་འདི་ལ་བཤད་སྦྱར་བྱས་པ་ལས། །

བསོད་ནམས་དྲི་མེད་དགེ་བ་ཐོབ་པ་གང་ཡིན་དེས། །

རྒྱ་མཐུན་པ་ནི་བཏང་ཞིང་ཡོངས་སུ་བསྔོས་པ་ཡིན། །

འགྲོ་དོན་བསྒྲུབ་ཕྱིར་འདི་ནི་ཡང་ཡང་བྱེད་པར་ཤོག །

注釋於此大願王

所生無垢諸福善

布施迴向為等流

成就利生願常行

[181b.7]འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་རྒྱལ་པོའི་བཤད་སྦྱར། ། སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཞལ་སྔ་ནས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།། །།

龍樹論師口述聖普賢行大願王釋

[181b.7]ཁ་ཆེའི་མཁན་པོ་ཛཱི་ན་མི་ཏྲ་དང་། སྒྲ་སྒྱུར་གྱི་ལོ་ཙཱ་བ་ཆེན་པོ་ཤཱཀྱའི་དགེ་སློང་བློ་ལྡན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་བསྒྱུར་ཅིང་ཞུས་ཏེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ།།

迦濕彌羅和尚明點瓶、度語大譯師釋迦比丘羅滇謝饒翻譯、抉擇

而言，唐譯《四十華嚴》卷四十〈入不思議解脫境界普賢行願品〉〉（(CBETA, T10, no. 293）當中已譯出此二偈，且清涼國師《華嚴經行願品疏鈔》卷六（CBETA, X05, no. 229）也有此二偈（但亦無注釋），可推知此二偈應係原經內文所本有。

圓滿法藏·佛典漢譯

THE KUMARAJIVA PROJECT